

**HYVÄ OPETTAJA, HYVÄ OPETUS
LÄHIHOITAJAOPISKELIJAN SILMIN**

Julia-Maarie Vahtivaara

julia-maarievahtivaara@netti.fi

600582

Turun Yliopisto

Kasvatustieteen maisteriopinnot

Pro gradu -tutkielma

30.11.2021

TIIVISTELMÄ

TURUN YLIOPISTO

Kasvatustieteiden tiedekunta

Vahtivaara, Julia-Maarie: Hyvä opettaja, hyvä opetus lähihoitajaopiskelijan silmin.

Pro gradu -tutkielma, 86 sivua, 8 liitettä

Aikuiskasvatustiede

Marraskuu 2021

Opettajan rooli on muuttunut tietoa ylhäältäpäin opiskelijoille jakavasta, kaikki tietävästä, ehkä hieman pelottavastakin ihmisestä, opiskelijan vierellä kulkevaksi, henkilökohtaista kasvua tukevaksi ihmiseksi, joka opettaa opiskelijoita ja oppii myös itse yhdessä heidän kanssaan. Opettajasta on tullut oppimisen mahdollistaja.

Opettajan rooli oppimisprosessissa on tutkimustenkin mukaan hyvin merkittävä. Sillä on opiskelijalle merkitystä, mitä opetetaan, miksi opetetaan ja kuka opettaa. Onko opettaja ”hyvä tyyppi”, osaako hän opettaa hyvin ja kiinnostavasti opiskeltavat asiat, on merkitystä opiskelijan ja hänen oppimisensa kannalta. Konkreettisesti tämän voi esimerkiksi todeta opettaessaan toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoita. Tästä opettajakokemuksesta virisi halu lähteä selvittämään pro gradu-tutkielmassa, millainen on hyvä opettaja ja millaista on hyvä opetus aikuisen lähihoitajaopiskelijan silmin.

Tässä laadullisessa tutkimuksessa haastateltiin seitsemää lähihoitajaopiskelijaa eri kolmesta oppilaitoksesta, jotka sijaitsivat Vantaalla, Tuusulassa ja Uudessakaupungissa. Haastatteluaineisto kerättiin käyttäen puolistrukturoitua haastattelua (liite 1) ja aineistoanalyysi tehtiin haastattelusta nouseviin teemoihin tukeutuen. Tulokset osoittivat, että aikuisopiskelijoiden mielestä hyvä opettaja osaa ennen kaikkea opettaa. Hän hallitsee substanssin eli opetettavan asian, mutta hän on myös pedagogisesti taitava eli osaa opettaa kiinnostavasti käyttäen opetustilanteissa eri menetelmiä monipuolisesti hyväkseen. Hyvällä opettajalla on hyvät vuorovaikutustaidot ja persoonaltaan hän on avoin ja huumorintajuinen. Opiskelijoiden ja opettajan lämminhenkinen ja välittävä kanssakäyminen tuo opiskelijalle tunteen siitä, että opettajaa on helppo lähestyä ja hän auttaa ja tukee tarvittaessa. Asiat, jotka haastateltavien mielestä kaipaisivat eniten muutosta, olivat se, että opettajan opettamiselle, opiskelijan oppimiselle, ja asioiden

käsittelylle tulisi hyvässä ja laadukkaassa opetuksessa olla nykyistä enemmän aikaa ja opettajien tulisi myös olla tasa-arvoisia opiskelijoiden suhteen. Tasa-arvo tässä tarkoittaa opettajien taholta samaa vaatimustasoa ja opetussisältöä opiskelijoille opettajasta riippumatta.

Avainsanat: Hyvä opetus, hyvä opettaja, lähihoitaja koulutus, lähihoitajaopiskelija

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1 JOHDANTO	1
2 HYVÄN OPETTAJAN OMINAISUUDET JA OSAAMINEN	3
2.1 Erilaisten opetusmenetelmien ja oppimisympäristöjen hallinta	7
2.2 Teorian ja käytännön yhdistäminen ja työelämä yhteistyö	12
2.3 Arviointi, palautteenanto ja oppimisen ohjaus	14
2.4 Erilaiset opiskelijat opettajan työssä	17
2.5 Reflektio ja opetusyhteistyö	19
3 TUTKIMUSTEN LUOMA KUVA HYVÄSTÄ OPETTAJASTA JA OPETUKSESTA	21
3.1 Hoitotyön opettajan kokemuksia opettajuudesta	21
3.2 Hoitotyön opettajan arviointi omasta opettamisestaan	22
3.3 Hoitotyön opettajan kliininen osaaminen hoitotyön opiskelijoiden arvioimana	24
3.4 Tutkimuskuvaa maailmalta	25
4 AMMATILLINEN OPETTAJAKOULUTUS OPPILAITOSTEN KUVAILEMANA	29
4.1 Ammatillisen opettajan osaaminen	30
4.2 Koulutuksen sisältö	33
4.3 Opintojen toteutus	35
5 LÄHIHOITAJAKOULUTUS SUOMESSA	37
5.1 Koulutuksen sisältö	38
5.1.1 Esimerkki opinnoista ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalalla	39
5.1.2 Esimerkki opinnoista jalkojenhoidon osaamisalalla	41
5.2 Lähihoitajatutkintoon kuuluvat yhteiset tutkinnonosat ja osaamistavoitteet	42

5.3 Kaksi esimerkkiä muualta: lähihoitajan koulutus New Yorkissa (lpn) ja Ruotsissa	45
6 TUTKIMUSKYSYMYKSIÄ JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	49
6.1 Tutkimusmenetelmä	49
6.2 Aineiston kerääminen ja analysointi	49
6.3 Aineiston kuvailu	51
7 TUTKIMUSTULOKSET	54
7.1 Ajatuksia opiskelusta ja opetuksesta yleisesti	54
7.2 Hyvä opetus lähihoitaja koulutuksessa	56
7.3 Opiskelijoiden ajatuksia koulutuksen kehittämisestä	58
7.4 Hyvä opettaja	58
7.5 Hyvän opettajan opetus	61
7.6 Hyvän opettajan persoonallisuus	62
7.7 Käytännön ja teorian yhdistäminen opetuksessa sekä muita työelämän vaikutuksia	63
7.8 Erilaiset opetusmenetelmät ja -ympäristöt	64
7.9 Opiskelijan henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukeminen	66
7.10 Erilaisten opiskelijoiden huomioiminen opetuksessa	67
7.11 Hyvän opettajan toiminta opetustilanteessa ja niiden ulkopuolella	69
7.12 Hyviä ja huonoja kokemuksia aiemmasta opiskelusta ja opettajista	70
7.13 Keinoja, joilla opettaja on saanut minut oppimaan	72
7.14 Opiskelijoiden ajatuksia opettajuuden kehittämiseksi	73
8 TUTKIMUSTULOKSET TIIVISTETTYSTI	75
9 POHDINTA	77
10 LÄHTEET	82
Liite 1: Haastattelurunko	
Liite 2: Kasvun ja osallisuuden edistäminen sekä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen	

Liite 3: Muut osaamisalan pakolliset osat ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalalla

Liite 4: Kaksi esimerkkiä valinnaisista opintokokonaisuuksista ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalalla

Liite 5: jalkojenhoidon osaamisalan ammattitaitovaatimukset

liite 6: kaksi esimerkkiä valinnaisista opintokokonaisuuksista jalkojenhoidon osaamisalalla

Liite 7: Yhteisten tutkinnonosien osaamistavoitteet

1 JOHDANTO

Suomi on koulutusyhteiskunta. Koulutus on suomalaisessa yhteiskunnassa tärkeää ja työmarkkinoille pääsyn edellytys. Koulutus antaa valmiudet kehittyä toimivaksi yhteiskunnan jäseneksi, jolta odotetaan tiedollista, taidollista, sosiaalista ja kulttuurista pääomaa, mitä ilman on vaikeaa selvittää monenlaisia taitoja ja tietoja edellyttävässä muuttuvassa maailmassa. Koulutus valmistaa ihmisiä, jotka vaikuttavat tulevaisuuden kehitykseen. (Miettinen, Piha & Pynnönen 2009, 52-53; SAK 2012; Teneva 2019, 101.) Tästä syystä tarvitaan opetusta ja opettajaa, joka motivoi opiskelijoita oppimaan ja saa heidät panostamaan opiskeluun.

Yhteiskunnan muuttuminen informaatioyhteiskunnaksi ja työelämämuutokset luovat paineita ja muutostarpeita myös koulutukseen ja koulutusjärjestelmään. Muutokset työelämässä ja koulutuksessa edellyttävät opettajan työltä dynaamista luonnetta. Opetuksessa kaikilla koulutusasteilla siirrytään yhä enemmän pois luokkahuoneopetuksesta eri oppimis- ja opetusympäristöihin. Oppilas-opettaja roolit ovat myös muuttumassa. Tänä päivänä opettajat ovat ennen kaikkea oppilaiden aktiivisen oppimisprosessin ohjaajia, perinteisen opettamisen sijaan. Opettajalle ei riitä kerran opittujen taitojen rutinoitunut hyödyntäminen opetustilanteissa ja vastaan tulevien ongelmien minimoiminen, hänen tulee pyrkiä uudistumaan ja syventämään tietojaan ja taitojaan jatkuvasti vaatimuksia vastaavasti. (Tampereen Ammattikorkeakoulu, 2018 opinto-opas 2-4; Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

Ammatillisen opettajan työssä yksi isoista haasteista on toteuttaa sellaisia pedagogisia ratkaisuja opiskelijoiden opettamisessa/ohjaamisessa, jotka tukevat hyvinkin erilaisista opiskelijoista erilaisine taustoineen, tavoitteineen, elämäntilanteineen, oppimistyylineen ja ominaisuuksineen. Taitava opettaja havainnoi oppilaita ja mukauttaa opettamista eri tilanteissa sen hetkisiä tarpeita vastaavasti sillä oppilaalle sopivat menetelmät tukevat hänen oppimistaan ja persoonallisuuden kehitystä kokonaisvaltaisesti. Tämän pohjana tulisi olla ymmärrys siitä, miten tehdyt ratkaisut ovat yhteydessä oppimiseen. (Meriläinen, Haapala & Vanttinen 2013, 3; Poikelus 2018; Soidinmäki 2009, 7-8, 10.) Pedagoginen osaaja tiedostaa ja hallitsee työssään käytettävät menetelmät, sisällöt ja koulutuksen tavoitteet. Se on teoretiedon ja käytännön yhdistelemisen ja opiskelijajoposiivisen asenteen lisäksi hyvän opettajan ominaisuus. (Hartti 2013, 8-18.) Hyvä opettaja

suhtautuu lämpimästi opiskelijaan, kohtaa hänet tasavertaisena ja pyrkii luottamukselliseen ja rehelliseen suhteeseen opiskelijan kanssa (Soidinmäki 2009, 8-9).

Hyvää opettajuutta on tutkittu opettajien näkökulmasta. Opiskelija näkökulma tulee esiin lähinnä opettaja opiskelijoiden kuvaamana. Jonkin verran on myös tutkittu hyvää opettajuutta alakouluikäisten mielissä. Hyvää ammatillista opettajuutta opiskelijan silmin ei käsittäakseni juuri ole tutkittu. Haluankin pro gradu -tutkielmassani paneutua juuri tähän puoleen lähihoitajaopiskelijoiden silmin. Tämä siitä syystä, että kuunnellessani, keskustellessani ja opettaessani lähihoitajaopiskelijoita olen ymmärtänyt, että opettajalla ja opetuksella on suuri merkitys esimerkiksi oppimiseen, opiskelumenestykseen ja opiskelumotivaatioon.

Tässä laadullisin tutkimusmenetelmin toteutettavassa tutkimuksessa haastattelin yhteensä seitsemää toisen ja kolmannen vuoden lähihoitajaopiskelijaa kolmesta eri lähihoitajakoulutusta järjestävästä oppilaitoksesta. Oppilaitokset sijaitsivat Vantaalla, Tuusulassa ja Uudessakaupungissa. Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää, minkälaista opetusta ja opettajaa aikuiset lähihoitajaopiskelijat pitävät hyvänä ja miksi. Aikuisopiskelijat valikoituivat kohderyhmäksi henkilökohtaisen intressin sekä sen vuoksi että uskon aikuisilla olevan nuoria enemmän ajatuksia sekä jäsentyneempi kokonaiskuva aiheesta. Haastattelu aineistot käsiteltiin aineistolähtöisesti tukeutuen siitä nouseviin teemoihin. Tutkimuksen teoriaosiossa käsitellään muun muassa hyvää opettajuutta teoriassa, aihepiiriin liittyviä aiempia tutkimuksia ja lähihoitajakoulutuksen rakennetta Suomessa sekä ulkomailla.

Toivon tulevaisuudessa voivani työskennellä ammatillisena opettajana ja toivonkin tutkimukseni kautta saavani eväitä myös siihen. Valmiin pro gradu -tutkielmani tulen toimittamaan tutkimuksen tekoon osallistuneisiin oppilaitoksiin joissa tuloksia voidaan haluttaessa hyödyntää osana opetuksen ja opettajien ammattitaidon kehittämistä.

2 HYVÄN OPETTAJAN OMINAISUUDET JA OSAAMINEN

Yhteiskunta määrittelee opettajuuden, jota jokainen yksilö, jokainen opettaja, toteuttaa oman näkemyksensä mukaan. Koulutus on sellainen, millaiseksi opettajat sen tekevät. Koulutus ei muutu, ellei opettajuus muutu. Opettajan työ on luonteeltaan dynaamista. (Salminen & Koivula 2016, 300-301.)

Vuosikymmenten saatossa opettajuus on totisesti muuttunut. Aiemmin opettajaa pidettiin kansan valistajana, joka puhuu, esiintyy ja opettaa luokan edessä eli siirtää tietojaan seuraaville sukupolville. Nyt hän on eettisesti näkemyksellinen yhteiskunnan kehittäjä. 1960-luvulla hyvä opettaja jakoi hänellä olevaa tietoa oppilaille. 1970-luvulla alettiin arvostaa opettajan pedagogisia taitoja osana opettamista. 1980-luvulla opettajaa alettiin pitää oman alansa asiantuntijana, jonka sittemmin yhä enemmän työnsä kautta oletetaan ja halutaan vaikuttavan omaan ammattialaansa ja yhteiskuntaan. Terveysalalla ammatillinen opettaja on asiantuntija, jonka tulee kehittää itseään ja työtään jatkuvasti. Hänen tulee arvioida itseään ja omaa tekemistään suhteessa yhteiskuntaan ja koulutuksen vaatimuksiin. Opettaja toimii erilaisissa työyhteisöissä projektiryhmissä, tiimeissä ja verkostoissa. Tänäpäin opettamiseen ei riitä, että opettaja on pedagoginen osaaja, jolla on hyvät kasvatukselliset sekä opetus- ja ohjaustaidot tai, että hän hallitsee oman alansa tiedot ja taidot käytännön työelämässä, osaa siis oman alansa substanssin. Osaaminen tulee yhdistää tietämykseen työhön vaikuttavasta koulutuspolitiikasta sekä yhteiskunnalliseen tutkimus- ja kehittämistyöhön opettajuudesta. (Salminen & Koivula 2016, 300-301; Annala & Heinonen 2009, 19.)

Oppimis- ja opettamiskäsitys ovat muuttuneet tiedon välittämisestä yhä enemmän oppijakeskeiseen suuntaan. Opettamisen keskiössä on opiskelija, jonka tiedollista kehitystä ja opiskelumotivaatiota opettaja koettaa tukea ja edistää monin eri tavoin parhaan kykynsä mukaan erilaisten monipuolisten opetus- ja oppimismenetelmien sekä oppimisympäristöjen avulla. Joskus tämä tarkoittaa, sitä, että opettaja on hiljaa ja ikään kuin sivuroolissa, opiskelijan oppimisprosessin ja työskentelyn ohjaajana ja organisoijana. Parhaiten opettaja voi edistää oppimista, kun hän tuntee opiskelijan ajatuksia, asenteita ja ongelmanratkaisuprosesseja. (Annala & Heinonen 2009, 19; Kärkkäinen 2009, 29, 31; Fahrman, Norström, Gumaelius & Skogh 2019, 166.)

Opettaja on avainasemassa opiskelijan oppimisprosessissa. Opettajan on pyrittävä siihen, että oppiminen olisi opiskelijalle helpompaa ja tuloksekasta. Hyvät pedagogiset taidot ja tekniikat ovat osa opettajan osaamista. Hänen on pystyttävä opettamaan asioita eri tavoin ja pystyttävä lähestymään asioita eri kulmista. Se edesauttaa opiskelijan oppimista ja opettajan opettamista, mutta ne eivät yksin ole hyvää opetusta. Jotta oppimisen tavoite toteutuisi, opettajan täytyy tietää ja osata paljon muiltakin opettamisen osa-alueilta kuten opetussuunnitelmat ja palautteenanto, mutta myös muusta elämisestä ja maailmaan liittyvästä. Olennaista opettamisessa on tukea oppimista muokkaamalla ja yhdistämällä teorian ja käytännön tietoa opiskelijoille ymmärrettävästi, usein yksinkertaisten ja konkreettisten haasteellisia asioita. (Smittle 2003, 3; Fahrman ym. 2019, 163, 166; Durate 2013, 1.)

Opettajan oma asenne opettamiseen ja opiskelijoihin vaikuttaa opiskelijoiden oppimiseen. Hyvä opettaja on itse kiinnostunut ja innostunut opettamisesta ja suhtautuu siihen intohimolla. Hän nauttii työstään ja rakastaa opiskelijoitaan. Hän haluaa opiskelijoiden oppivan, mutta on myös kiinnostunut heidän kasvustaan, kehityksestään ja ongelmistaan. Jos opettaja ei ole kiinnostunut oppilaista ja opettamisesta, hän ei pysty motivoimaan opiskelijoita oppimaan. Motivaation löytämiseen opiskelija voi tarvita opettajan apua. Opiskelumotivaatiota tukee myös, aiemminkin mainittu, opittavan asian ja käytännön elämän yhteyden osoittaminen opiskelijalle. Yhtä merkittävää on uuden tiedon yhdistäminen, jo olevaan tietoon. Laajempien asiayhteyksien hahmottaminen lisää intoa opiskeluun. (Durate 2013 1, 7-8; Teneva 2019, 101-103; Kärkkäinen 2009, 29; Fahrman ym. 2019, 163, 166; Smittle 2003, 2-5.)

Tiedollisen opettamisen lisäksi hyvä opettaja on valmis auttamaan ja tukemaan opiskelijaa tarvittaessa myös muilla elämän osa-alueilla. Hyvä opettaja pyrkii kannustamaan, rohkaisemaan ja antamaan hyvää palautetta säännöllisesti, jotta opiskelijan motivaatio säilyy ja itsetunto vahvistuu. Hän myös ohjaa ja neuvoa aina tarvittaessa sekä on yhteydessä opiskelijaan vaikka puhelimitse tai sähköpostitse. Näin opettaja osoittaa opiskelijalle välittävänsä ja kantavansa vastuuta tämän hyvinvoinnista ja edistymisestä. Näin hän osoittaa opiskelijalle myös, että tämä on tärkeä ja osa opiskelijaryhmää. Ryhmään kuulumisen on hyvin tärkeää ihmiselle. (Smittle 2003, 4-6.)

Hyvä opettaja pitää myös työssä eteen tulevista haasteista Hän uskoo opiskelijoihinsa ja heidän kykyihinsä ja haluunsa oppia uutta silloinkin, kun opiskelijoiden tilanteet ja taustat ovat haasteelliset. Hän haluaa olla lähellä opiskelijoita, jotta voi auttaa heitä. Opettajan usko ja asenne opiskelijaan ja hänen kykyihin voi todistetusti vaikuttaa hyvinkin ratkaisevasti opiskelumotivaatioon, asenteeseen koulua, luokkaa ja itseä kohtaan. Oikea asenne voi parantaa opiskelijan oppimista ja kenties pärjäämisennustetta jatkossa. Opettajalla oleva oppimiskäsitys vaikuttaa hänen toimintaansa sekä opiskelijoiden ja opettajan rooliin ja vuorovaikutukseen opetustilanteessa. (Durate 2013, 1, 3, 7-8; Brookfield 2015, 51; Koivula 2016, 66; Kärkkäinen 2009, 29; Guskey 2002, 382, 38.)

Yhteisöllisen oppimisen ajatus on osa konstruktivistista oppimiskäsitystä. Konstruktivistinen käsitys sisältää ajatuksen, että opettaja huolehtii opiskelijoista ja kannustaa heitä hyvässä vuorovaikutuksellisessa suhteessa yhteistoimintaan. Opettaja pyrkii siihen, että opiskelijat ymmärtävät oppimansa sekä sen, että luovat oppimansa vähitellen itse ja vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Tämä auttaa sitoutumaan, innostumaan ja motivoitumaan uuden oppimiseen ja ottamaan vastuuta omasta oppimisesta ja elämästä, jonka oppii vain harjoittelemalla. Oppiminen on yhteistyötä, jonka tuloksena tieto rakentuu ja asioita oppii katsomaan eri kanteilta keskustelujen ja argumentoinnin myötä. Kun tietoa rakennetaan oppilaiden ongelmanratkaisutaidot ja prosessityötaidot paranevat. Opettajan tulisi siis opettavien asioiden lisäksi keskittyä oppilaiden keskinäisiin sekä opettajan ja opiskelijoiden välisiin sosiaalisiin prosesseihin ja niiden tukemiseen. Opiskelijoiden keskinäiset suhteet ovat merkityksellisiä oppimisen kannalta. Yhdessä, ryhmässä tapahtuva opiskelu ja työskentely mahdollistavat oppimisen ilman perinteistä opetusta. Ryhmä mahdollistaa opiskelijoiden omien ideoiden ja käsitysten yhdessä työstämisen. Samantasoiset opiskelijat voivat auttaa toisia olemaan aktiivisempia ja saada ryhmän toimimaan paremmin. Ryhmässä työskentely lisää yhdessä tapahtuvaa oppimista. Kun opiskelijalla on oma halu oppia, se tekee oppimisesta mielekkäämpää, hänestä tulee oppimisessaan itseohjautuvampi, jolloin hän ottaa enemmän vastuuta omasta oppimisestaan ja oppimista ohjaa sisäisen halun lisäksi myös päämäärä. Tilanteet, joissa opiskelija saa onnistumisen kokemuksia ja hyvää palautetta opettajalta voi vaikuttaa oppimisasenteeseen varsinkin, jos opittava asia on vaikea. Opettajan persoona ja opiskelijan ja opettajan välinen hyvä suhde ovat tärkeitä toiminnassa, oppimisessa ja

opiskelijan ihmisenä kasvamisessa. Hoitotyötä opiskelevien mielestä opettajan ja opiskelijan suhde on tärkeämpi kuin opetustaito tai arviointikyky. Tarvitaan molemminpuolinen luottamus ja ymmärrys siitä, että molemmat oppivat. Tällöin opiskelijan ja oppijan suhde nähdään tasavertaisena. Opetus- ja oppimistilanteet voivat olla yhteisen oppimisen ja opettamisen paikkoja niin opiskelijoille kuin opettajallekin, jossa eteen tulevat ongelmat ratkaistaan yhdessä. Opettaja halutaan nähdä ikään kuin ”liittolaisena”. Hänen tulee tietää opiskelijoiden ”jutut”, vaikka onkin auktoriteetti, jolla on tärkeää annettavaa. Tämä kaikki kysyy opettajalta vahvaa vuorovaikutusosaamista ja ihmissuhdetaitoja ja kykyä hyödyntää niitä opetustilanteessa. Jos opettajalla ei ole auktoriteettia, hän on epävarma opetustilanteessa, häntä ei kuunnella, eikä hän saa viestiään opiskelijoille perille (Brady 2020, 184). Hyvä opiskelijan ja opettajan välinen suhde edistää oppimista, vähentää stressiä ja edistää ihmisenä kasvamista. Opettajan on pyrittävä tarjoamaan opiskelijalle mahdollisuus oppia, mutta myös hyödyntämään menestysmahdollisuudet elämässä. (Brookfield 2015, 42, 234; Kärkkäinen 2009, 38; Durate 2013, 3; Koivula & Salminen 2016, 52, 302; Koivula 2016, 69, 95; Kasén, A, Wärnå-Furu 2016, 88; Aarnio 2009, 42; Annala & Heinonen 2009, 19; Salminen 2000, 17, 22- 24; Repo-Kaarento, Levander & Nevgi 2009, 100-101; Kuranchie 2020, 67; Fahrman ym. 2019, 177, 181; Mei Kuen 1997, 1259; Rugutt 2020, 65, 66.)

Persoonallisuuspiirteet käsittävät asenteiden lisäksi luonteenpiirteet. Persoonallisuus on monitahoinen asia, jonka merkitys ammatillisen opettajan kohdalla korostuu ja jonka katsotaan vaikuttavan välillisesti muun muassa opettamiseen ja ihmissuhteisiin. Opettaja voi asenteen tavoin persoonallaan vaikuttaa opiskelijan oppimiseen ja laajemmin koko koulutusprosessiin. Persoonallisuus nähdään opettajan työssä keskeisenä työvälteenä. (Salminen 2000, 21; Teneva 2019, 101.)

Opiskelijat toivovat hyvältä opettajalta aitoutta, avoimuutta, rehellisyyttä ja uskottavuutta. Aitous ja avoimuus välittyvät muun muassa siitä, että opettaja kertoo omaista kokemuksistaan ja haasteistaan oppimiseen liittyen. Tämä ikään kuin inhimillistää opettajaa antamalla käsityksen, että opettajankin on toisinaan vaikea ymmärtää uusia asioita. Luotettavuus oppijan näkökulmasta on muutakin kuin kykyä luottaa opettajan apuun tai haluun saada oppija oppimaan. Se on luottamuksenarvoisena olemista, se on rehellisyyttä ja aitoutta. Luottamusta opiskelijassa herättävät se, että opettaja on asiantuntija omassa asiassaan, omaa kokemusta ja perustelee toimintansa vankasti. Osaaminen tulee näyttää vaikka se vaihtelee opetettavan asian mukaan. Käytös

ja reagointi yllättäviin kysymyksiin ja tilanteisiin kertoo paljon. Opiskelijalle tulee varma olo, kun opettaja tietää ja pystyy tekemään paljon ja kun opiskelija tietää, että ”minkä näkee sen saa”. Huumorin sanotaan olevan yksi tärkeimmistä opettajan työkaluista, sillä se rentouttaa opiskeluilmapiiriä, eikä opiskelu tunnu niin vaikealta. Huumorilla ja positiivisella asenteella selviää monenlaisista tilanteista. Luovuutta ja innovatiivisuutta, aktiivista ja energistä asennetta ja kärsivällisyyttäkin opettajalta kysytään opiskelijoiden motivoinnissa ja aktivoinnissa, joka lisää oppimista. Intuitiivisesti toimiessaan opettajalla on tiedostamaton käsitys, millaista toimintaa esimerkiksi opetustilanteessa vaaditaan. Intuitiivinen toiminta on tilanteeseen sopivaa, joustavaa ja hallittua. Avarakatseista sekä suvaitsevaa suhtautumista arvostetaan niin ikään. Ei niin hyvänä pidetty opettaja kuvaillaan konservatiiviseksi, tylsäksi ja arvaamattomaksi ihmiseksi, joka ei ole kiinnostunut opiskelijoiden oppimisesta ja hyvinvoinnista. (Brookfield 2015, 43-44, 46, 52-53, 55, 236; Salminen 2000, 22; Teneva 2019, 101; Mei Kuen 1997, 1257.)

2.1 Erilaisten opetusmenetelmien ja oppimisympäristöjen hallinta

Suomessa opettamisen perustana ovat koulutuksen osaamistavoitteet ja osaaminen. Oppijan osaaminen ja koulutuksen osaamistavoitteet tulee olla opettajalla mielessä opetusta suunniteltaessa. Opetuksen hyvä ja perusteellinen suunnittelu lisää opiskelijoiden oppimista. Jäsennelty opetus auttaa ymmärtämään asioita paremmin ja kasvattaa halua asettaa opiskelullisia tavoitteita. Hyvä opetus on jäsennelty osatavoitein ja tehtävin, se helpottaa oppimista ja opinnoista suoriutumista. Hyvä opetustilanteiden ja opetuksen suunnittelu on merkittävä osa hyvän opettajan toimintaa ja yksi hyvän opetuksen peruselementeistä. Suunnittelu auttaa opettajaa monin tavoin muun muassa jäsentämään opetusta sisällöllisesti ja pysymään aikataulussa. (Fahrman ym. 2019, 177, 181; Koivula 2016, 65; Mei Kuen 1997, 1256; Smittle 2003, 2-3.)

Vaikka opettaja viimekädessä määrittelee, mitä opiskellaan, miksi ja, mikä on osaamista, joka kaikkien opiskelijoiden tulisi hallita, pitkälti omaan työelämäkokemukseensa perustuen, didaktisia, opetusmenetelmä valintoja tulee ohjata osaamistavoitteet sekä opetuskokemus. Opettajan on hyvä käyttää menetelmiä, jotka hän hallitsee, on saanut hyvää palautetta ja hyviä oppimistuloksia. Opetus tulee lisäksi aina toteuttaa menetelmällä, joka palvelee parhaiten kurssin sekä menetelmällisiä että

yleisiä tavoitteita, opiskelijan ammatillista kasvua ja näin myös ihmisenä kasvamista. Yleiset työelämävalmiudet, kuten sosiaaliset taidot, tiedonhaku-, ongelmanratkaisu- ja päätöksentekotaidot eivät saa harjoitusta luento-opetuksessa, mutta erilaiset yhteistoiminnalliset oppimisen menetelmät edistävät näiden taitojen kehittymistä. Menetelmän tulee siis olla tarkoituksenmukaisin opetettavan asian kannalta ja edistää tehokkaimmin oppijan oppimista eli niiden asioiden näkymistä toiminnassa, joita opettaja tai työelämän edustaja haluaa nähdä. Opetus tulee suunnitella siis vastaamaan oppimistarvetta. Opetustilanteessa on hyvä huomioida opiskelijoiden kulloinenkin motivaatio, ajatukset opetukseen ja opettajaan liittyen sekä erilaiset oppijat ja oppimistyylit. Opettajan tulee kyetä ymmärtämään ja tukemaan eri lähtökohtiin perustuvia ja eri tavoin eteneviä oppimisprosesseja. Luokkatoiminta (tehtävät, keskustelut, kysymykset) kertoo opiskelijoiden kouluun liittyvistä kokemuksista. Luokkatoiminta vaikuttaa usein opetuksen sisältöön ja opetustilanteisiin. Opettajan osaamista on kyetä opettamaan ja toimimaan tilanteen vaatimalla tavalla esimerkiksi poikkeamalla suunnitellusta. Se edellyttää opiskelijoiden ja oppimistilanteiden jatkuvaa seuraamista, palautteen pyytämistä opetuksesta ja oppimisesta, vaikka viikoittain, ja sen huomioimista toiminnassa. Opiskelijapalaute on opettajalle palautetta hänen työstään, jonka avulla voi muuttaa toimintaa ja käytänteitä. Ammatillisessa koulutuksessa keskiössä tulee olla tietojen lisäksi työelämässä toimimisen edellytyksenä olevat taidolliset, asenteelliset ja ammatilliset valmiudet, joita kehitetään eri opetusmenetelmin. (Koivula 2016, 65-67; Salminen, Saarinen & Sormunen 2016, 100-103; Brookfield 2015, 19-20, 22 27-29; Durate 2013, 2; Annala & Heinonen 2009, 24; Salminen 2000, 17; Guskey 2002, 387-388; Loughran 2019 .)

Terveysalalla oppimisympäristöt muuttuvat koko ajan. Eri ympäristöissä voidaan hyödyntää eri oppimis- ja opettamissuuntauksia, jotka vaativat opiskelijoilta aktiivista suhtautumista oppimiseen. Opettajan tulee järjestää sopivia oppimistilanteita erilaisille oppijoille työelämätaitojen oppimista varten. Ympäristö vaikuttaa paitsi oppimiseen myös menetelmään, jota opettaja käyttää opettaessa tai ohjatessaan opiskelijoita. Tekniikka on mahdollistanut uudet oppimisympäristöt, jotka voivat tukea uuden tiedon luomista ja jaettua asioiden ymmärtämistä. (Salminen, Saarinen & Sormunen 2016, 99-101; Kärkkäinen 2009, 31, 38; Loughran 2019.)

Opiskelijoilla ja opettajilla on usein eri käsitykset hyvästä opettamisesta. Tutkitusti oppijat pitävät perinteisistä menetelmistä poikkeamisesta. Toisaalta, jos oppimistilanteet

poikkeavat totutusta PowerPoint esityksestä muistiinpanoineen, ne voivat herättää opiskelijoissa vastustusta. Erilaisia opettamistekniikoita ja oppimisympäristöjä tarvitaan opiskelijoiden huomion vangitsemiseksi ja viihtyvyyden parantamiseksi. Opiskelijat tulee saada keskittymään siihen, mitä opetetaan ja heidän täytyy haluta olla koulussa. Opiskelun ja oppimisprosessin tulee olla heidän kannaltaan mielekäs. Viihtyvyys ja motivaatio lisääntyvät, kun esimerkiksi pelataan aktiivista toimintaa vaativia pelejä, tehdään kuvakollaaseja lehdestä leikaten, maalataan, tehdään musiikkia tai muovillaan. Kuitenkin opettajalle on olennaista tiedostaa valitaanko kyseinen menetelmä rutiinien rikkomiseksi vai oppimisen parantamiseksi. Eri menetelmillä opiskelu on myös hyödyllistä. Jotkut ”ajattelevat” käsien kautta ja käsillä tekeminen stimuloi aivoja. Erilaiset oppijat olisi hyvä huomioida jo opetuksen suunnittelussa sekä oppimateriaaleissa mikäli mahdollista. Jos opiskelijat saavat osaltaan vaikuttaa opetuksen sisältöön, suunnitteluun ja arviointiin, he ovat sitoutuneempia ja innostuneempia oppimaan. Mahdollisuus tähän riippuu toki opetettavan asian laadusta sekä opiskelijoiden ja opettajan kokemuksesta. (Brookfield 2015, 127, 133-136, 231; Durate 2013, 5; Salminen, Saarinen & Sormunen 2016, 102-104; Koivula 2016, 68; Loughran 2019; Smittle 2003, 4.)

Tieto- ja viestintätekniiikan käytön lisääminen opetuksessa on Suomessa ollut keskeinen koulutuspoliittinen tavoite jo koko 2000-luvun, sillä tapa oppia on erilainen kuin aiemmin. Uutta tietoa käsitellään ja tuotetaan pelkän vastaanottamisen sijaan. Tärkeitä taitoja opiskelijoille ovat medianlukutaito, eri tietojen yhdisteleminen ja tiedon analysointi. Opettajan valmiuksia hyödyntää tekniikkaa opetuksessa tuetaan voimakkaasti kouluttamalla opettajia aktiivisesti kaikilla asteilla. Monet opettajat käyttävät teknologiaa opetuksessaan vastahankaisesti heikon osaamistason vuoksi. Osaamisen tasosta on puhuttu paljon. Osa myös kokee teknologian olevan vaikeasti yhdistettävissä käytännön opetukseen eli tiedon rakentamiseen ja toisaalta poikkeavan liikaa siitä teknisestä osaamisesta, jota heillä on ja jota he jo hyödyntävät omassa työssään. Arkaileminen teknologian hyödyntämisessä voi kuitenkin vaikuttaa opiskelijoiden oppimiseen ja osaamistavoitteiden saavuttamiseen. (Salminen, Saarinen & Sormunen 2016, 104; Fahrman ym. 2019, 163-165.) Tietotekniikka tuo vaihtelua oppimiseen ja mahdollistaa yksilöllisen oppimisen. Digitaalisuutta hyödynnetään osana erilaisia oppimisympäristöjä, toimintamalleja ja työelämäyhteistyötä. Tekniikan käyttö on haaste ja mahdollisuus opettajan tietojen, taitojen ja oppimisympäristöjen jatkuvalle

kehittämislle ja soveltamiselle. Opettajien täytyy parantaa taitoaan arvioida opetuksen tiedollisia ja pedagogisia ulottuvuuksia teknologisessa ympäristössä ja suunniteltava ne toisiaan tukeviksi kokonaisuuksiksi. (Salminen, Saarinen & Sormunen 2016, 104-105; Fahrman ym. 2019, 163.)

Erilaisia teknisten opetusvälineiden ja oppimisympäristöjen osaamista ja hallintaa vaatii terveydenhuoltoalalla muun muassa simulaatio- ja verkko-opettaminen. Simulaatio tilanne vastaa todellista tilannetta, jossa oppija tai pieni ryhmä toimii, kuten on opetettu. Opettaja ja muut opiskelijat tarkkailevat toimintaa toisessa tilassa. Tilanteen jälkeen tarkkailijat antavat palautetta toimijoille ja tilanne puretaan. Virtuaalisia oppimisympäristöjä, joissa oppiminen ja sen ohjaus tapahtuu, joko kokonaan tai osittain, kurssista tai opinnoista riippuen, ovat esimerkiksi Moodle ja Optima, johon tulee myös oppimateriaalia. Sosiaalinen media, erikoisgrafiikan ohjelmat ja esimerkiksi word glaud, tuovat oppimiseen ja opettamiseen uusia ulottuvuuksia. Sosiaalinen media mahdollistaa yhteisöllisyyden ja yhteisen tiedon luomisen ajasta ja paikasta riippumatta. Se myös sallii opiskelijoiden, myös enemmän introverttien, osallistua opetukseen virtuaalisesti. Oppimisen kannalta on tärkeä osata toimia yhteistyössä sekä kasvokkain, että virtuaalisesti. (Aarnio 2009, 42; Vaajoki & Saarinen 2016, 114-123; Sormunen & Saarinen 2016, 106-113, Brookfield 2015, 32-33; Aarnio 2009, 42.)

Muita opettamismenetelmiä, jotka vaativat opettajalta osaamista ja perehtyneisyyttä ja opiskelijoilta aktiivisuutta on muun muassa ongelmaperustainen oppiminen, joka perustuu opiskelijoiden itsensä muotoileman ongelman työstämiseen itsenäisesti ja ryhmässä. Opettaja on tarkkailija, joka ohjaa tarvittaessa, osallistuu palautteen antoon ja arviointiin. Yhteistoiminnallisessa oppimisessä opettaja on tarkkailija ja apu, mutta opiskelijat työskentelevät ryhmänä yhteisen päämäärän eteen. (Kääriäinen, Ruotsalainen & Kinnunen 2016, 132-141; Saarinen & Tossavainen 2016, 142-154.)

Luennot, keskustelu ja aktiivisuutta vaativat menetelmät eivät ole hyvä tai huono, ne eivät sulje toisiaan pois. Taitavasti käytettynä ne kietoutuvat yhteen ja tukevat toisiaan. Luennoissa ratkaisee sisältö ja dynaamisuus. Opettajan on tärkeä miettiä, tuoko luento uutta tietoa, herättääkö se kriittistä ajattelua ja onko se riittävän selkeä. Luento tulisi aina rakentaa siten, että se tukee opiskelijan oppimista. Opiskelijat eivät pidä sekasortoisista luennoista. Luennoilla voi selittää käsitteitä, antaa uuden näkökulman tai herätellä opiskelijoiden kiinnostusta. Haasteena on rakentaa luento oppimista ja

kriittistä ajattelua stimuloivaksi, joka auttaa opiskelijaa ja on elävyydessään kiinnostava. Luento voi olla uutta tietoa antava tai sitä uudelleen konstruoiva. Oppimisen kannalta on olennaista, että luennossa käsiteltävät asiat liittyvät opiskeltavaan asiakokonaisuuteen, jo opittuun tai tulevaan asiaan. Helpoiten asioiden yhteen nivominen onnistuu muistuttamalla opiskelijoita siitä ”muistattekko, kun viime kerralla käsitelimme...”. (Brookfield 2015, 69-72, 79; Nevgi, Lonka & Lindblom-Ylänne 2009, 238.)

Eri opetusmenetelmiä voi ja on suotavaa yhdistellä sillä se lisää oppimista. Opettaja voi luennoida ja välillä oppijat keskustelevat keskenään tai tekevät ryhmätyötä tai luento voi kestää 10-15 min, jonka jälkeen kysymyksiin vastataan netissä ja loppu luento on kuunneltavissa ääniviestinä. Yhteisopettajuus on opettajuuden muoto tai opetusmenetelmä, joka myös mahdollistaa eri opetusmenetelmien hyödyntämisen opetuksessa. Kollega voi auttaa opettajaa pitämällä osan opetuksesta, sen visualisoinnissa, teknologiassa ja niin edelleen. Yhteisopettajuus säästää aikaa ja energiaa (Brookfield 2015, 73, 77-79, 102-103; Smittle 2003, 4.)

Kaikella oppimisella ja käytetyillä opetusmenetelmillä tulee olla jokin tarkoitus, joka opiskelijan tulee tietää. Opettajan puolestaan tulee muistaa, että kaikki opiskelijat ovat erilaisia erilaisine tavoitteineen ja pyrkiä huomioimaan se opetuksessa ja menetelmien käytössä. Opettaja voi opetella muutaman menetelmän, joita käyttää osana työskentelyä. Taitava opettaja tietää, miten opiskelijat oppivat parhaiten. Hän käyttää opetuksessaan luovuutta ja mielikuvitusta. Menetelmä, jota kulloinkin opetustilanteessa käyttää on hyvä valita oppimisympäristön ja ryhmän mukaan. Tärkeintä on pitää oppijat hereillä ja ymmärtää eri menetelmien hyöty oppimisessa ja sen rikastuttamisessa. Opetusmenetelmät ja – tekniikat ovat opettajan välineitä saavuttaa päämäärä eli oppiminen. Opettajan kaikella toiminnalla opetustilanteissa tulee olla tarkoitus. Asianmukaisen opetusmenetelmän harkittu käyttö pedagogiseen tarkoitukseen voidaan nähdä osana opettajan ammatillisen osaamisen perustaa ja selkeänä esimerkkinä siitä. (Sormunen & Saarinen 2016, 113; Brookfield 2015, 22, 71-73, 126; Murtonen 2017, 168; Loughran 2019.)

2.2 Teorian ja käytännön yhdistäminen ja työelämä yhteistyö

Opettajan tulee auttaa oppimaan ja kaiken toiminnan koulussa tulee tähdätä siihen. Opiskelijoille ammatillisessa koulutuksessa on tärkeää, että kaikki heiltä pyydetty ja heille opetettu on tärkeää heille ihmisenä ja ammatillisesti ja toiminnan tarkoitus on heille kerrottu ja perusteltu. Heidän tulee tietää, miksi on tärkeä kuunnella opettajaa. Opiskelijat inhoavat, jos toiminnan tarkoitus on heiltä piilotettu. Se, että opettaja sanoo asian olevan tärkeä, ei riitä, eikä lisää opettajan kunnioitusta. Tästä syystä jo opetustilannetta suunniteltaessa opettajan on hyvä miettiä tarkoin, miksi asia on opiskelijoille tärkeä oppia, mitä heidän tulee tietää siitä ja mikä opetusmenetelmä on tarkoituksenmukaisin tilanteen ja/tai opetettavan asian kannalta (Loughran 2019). Olennaista on, että opettaja osaa opettaa, hyvät perustaidot edistävät oppimista. Opiskelijoiden oppiminen riippuu paljon opettajasta. Hyvä opettaja tuo asiat esiin selkeästi ja ymmärrettävästi niin, että kaikki oppivat ja liittävät opetettavat asiat arkeen osaksi käytäntöä. Ammatillisen opettajan on opettamisen ja ohjaamisen teorian lisäksi hallittava myös opettamansa asiat käytännössä, se lisää hänen uskottavuuttaan. Uskottavuus on osa opettajan kompetenssia, joka vaatii todellista osaamista opetettavalla osa-alueella. Opettajan kliinisellä osaamisella on vielä suurempi merkitys ammatillisessa opetuksessa kuin ammattikorkeakoulussa. Opetettavan tiedon kontekstualisointi ja kokemalla oppiminen lisää opiskelijan sitoutumista oppimiseen. Opiskelijoille käytännön kautta oppiminen on tärkeää, koska se tehostaa oppimista ja tekee tiedosta järkevää. Vaikuttavaa ja tehokasta on opetus jolla on merkitystä, joka on valikoitua, sisältää paljon esimerkkejä, metaforia, mielikuvia, aktiviteetteja, demonstraatioita, jotka auttavat ymmärtämään ja muistamaan. Aidot tilanteet ja esimerkit auttavat teorian soveltamista käytäntöön. Koulutusta voi pitää sitä vaikuttavampana, mitä todellisempia ovat aika, paikka ja tilanteet. Todellisuudessa vasta käytännön toiminnassa näkee, mitä asiasta on opittu ja mitä siitä muistetaan. Opetuksen ja oppimisen tehokkuus näkyy opiskelijoiden toiminnassa ja saavutuksissa. Tehokas opetus ja tehokas siihen käytetty aika vaikuttaa opiskelijoihin. (Durate 2013, 2-3; Brookfield 2015, 23, 42-43; Parpala, Lindblom-Ylänne & Rytönen 2011, 553, 56, Kärkkäinen 2009, 29; Salminen & Koivula 2016, 302-203; Majuri 2009, 93; Saarinen, Jaakkola, Helistö & Hyvärinen 2016, 234-235; Salminen 2000, 15; Fahrman ym. 2019 163, 166; Brady 2020,188; Mei Kuen 1997, 1256-1257.)

Yksi ammatillisen opettajan tärkeimmistä tehtävistä on kouluttaa opiskelijoita työelämään. Ammattiin valmistuvilla tulee olla uusin tieto ja taito. Tästä syystä opettajien osaaminen tulee myös olla ajan tasalla. Työelämä edellyttää tiedon hankkimista ja valikointia sekä jäsentämistä omassa työssään. Terveysalan opettaja vastaa osaltaan siitä, että tulevat ammattilaiset osaavat hoitaa ihmisiä, tehdä yhteistyötä erilaisten ihmisten kanssa ja ottavat vastuuta ammattinsa kehittämisestä. Vaikka oppilaitoksessa voidaan opettaa työelämän vaatima ammattitaito, todellisen työelämän kanssa tehtävä yhteistyö, eri muodoissaan, on tärkeä osa oppimisprosessia. Apua tähän tilanteeseen tuo työssäoppiminen ja muut pedagogiset ratkaisut, joissa oppimisympäristönä on ”oikea” työelämä. Opettajalta se edellyttää perinteisestä luokkatilasta poistumista ja hyvä oman alueensa ja alansa työelämä tuntemista. Opettaja vaikuttaa ratkaisevasti koulutuksen laatuun (Kuranchie 2020, 67; Majuri 2009, 89; Leino-Kilpi 2016, 75; Salminen & Koivula 2016, 302; Koivula 2016, 62; Annala & Heinonen 2009, 24.)

Työssäoppiminen nähdään merkittävimpana ammatillisen peruskoulutuksen työelämäyhteistyön muotona ja se on osa opetusta. Tällöin sitä ajatellaan laajasti. Opettajan osalta siihen voi sisältyä opiskelijan työssäoppimisjakson ohjaamisen, työssäoppimisen suunnittelun työssäoppimispaikkojen kartoittamisen, -ohjaajien perehdyttämisen, näyttöjen arvioinnin ja opiskelijavierailujen järjestämisen lisäksi esimerkiksi opetussuunnitelmatyötä ja koulutuksen arviointia, jotka nekin ovat osa opettajan työtä. (Majuri 2009, 89-90; Annala & Heinonen 2016, 23.)

Työssäoppiminen ja työelämäyhteistyö mahdollistaa opiskelijalle ammatillisten- ja yhteistyötaitojen omaksumisen sekä työelämän pelisääntöjen ja ammatti-identiteetin vähittäisen rakentumisen. Työssä tapahtuva oppiminen on opiskelijalle usein niin merkityksellistä, että se muistetaan myös jälkeinpäin ja se voi vaikuttaa ajatteluun ja toimintamalleihin jatkossakin. Opettajalle opiskelijan ohjaus ja muu työelämä yhteistyö on mahdollisuus myös oman alansa osaamisen ja tietotaidon ajan tasalla pitämisen. Lisäksi se voi mahdollistaa uusien taitojen oppimiseen, esimerkiksi omilla työelämäjaksoilla, ohjaustaitoja unohtamatta. Se tuo monille toivottua vaihtelua työhön ja rikkoo rutiineja. Se voi myös avata opettajalle uuden tavan oman työnsä jäsentämiseen tai mahdollisuuden verkostoitumiseen ja yhteistyöprojekteihin osallistumiseen. Työelämäyhteistyö kysyy joustavuutta ja tiimityötaitoja. Opettajan odotetaan olevan markkinointi- ja asiakaspalveluhenkinen ihminen, jolla on hyvät

yhteistyö- ja neuvottelutaidot sekä rohkeutta tutustua uusiin asioihin ja ihmisiin. Hänen odotetaan perehtyvän työpaikkoihin oppimisympäristöinä, niiden muutoksiin, osaamisvaatimukseen ja yrityskulttuureihin. Työpaikkojen tarpeet ja odotukset olisi pidettävä työssäoppimisen suunnittelun lähtökohtana, kuitenkin kaikkien osapuolten tarpeet ja tavoitteet tulisi ottaa huomioon. (Majuri, 2009, 90, 92-93, 96-98.)

Yhteisten tavoitteiden asettaminen työpaikan, koulun, opiskelijana ja opettajan kesken edellyttää jonkinlaista yhteissuunnittelua, joka puolestaan edellyttää opettajalta hyvää opiskelijoiden tuntemista vahvuuksineen ja heikkouksineen. Kun opettaja ja työpaikkaohjaaja tuntevat toisensa ja ohjaaja on tehtävänsä perehtynyt, opiskelijan tavoitteiden sovittaminen työpaikan maailmaan voi onnistua hyvinkin luontevasti. Opiskelijan osaamista, mielenkiintoa ja tavoitteita voidaan mahdollisimman paljon sovittaa työpaikan tehtäviin. Haasteellisempi tilanne on silloin, kun osapuolet eivät tunne entuudestaan toisia. Tällöin työssäoppimisen lopullisten tavoitteiden sopiminen edellyttää opettajan käyntiä työpaikalla tai esimerkiksi verkkopedagogisten ratkaisujen hyödyntämistä. (Majuri, 2009, 96-98.)

Työssäoppimispaikan valinnalla voi olla suuri vaikutus opiskelijan elämään, sillä huomattavan suuri osa opiskelijoista löytää ensimmäisen työpaikkansa työssäoppimispaikastaan. Opettajan täytyy valita oppijalle mahdollisimman hyvä paikka ikä ja kokemus huomioiden. Myös opettajan kokemus paikasta vaikuttaa valintaan.

Työssäoppimisen ja mahdollisesti näyttöjen arviointi on keskeinen osa oppilaan arviointia, jonka arviointikriteerit löytyvät tutkinnon perusteista. Työssäoppimisen ja näyttöarviointi tuottaa opettajalle, opiskelijalle ja ohjaajalle tietoa opiskelijan osaamisesta, kehitymisestä, sen mahdollisuudesta ja vahvuuksista. Opettaja on arvioinnin ammattilainen ja hän ohjaa arviointitilanteita. Opiskelijat tosin toivoisivat opettajalta kokonaisuudessaan aktiivisempaa osallistumista työssäoppimiseen ja erityisesti tukevan opiskelijaa mahdollisissa ongelmatilanteissa. (Majuri 2016, 96, 99-100; Salminen 2000 16.)

2.3 Arviointi, palautteenanto ja oppimisen ohjaus

Arviointi on lakisääteistä. Lain tarkoitus on motivoida ja ohjata opiskelijaa, kehittää hänen itsearviointi valmiuksiaan, antaa tietoa opiskelijan osaamisesta ja varmistaa

vaadittavien osaamistavoitteiden saavuttaminen, jotka on kirjattu opetussuunnitelmaan. Se on välttämätön ja pakollinen osa opiskelijan oppimisprosessia. Arvioinnilla tuetaan ja edistetään oppimista ja opettamista. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnilla pyritään lisäksi kehittämään koulutusta ja sen ammatillisia standardeja. Opiskelijan arviointi kuuluu yhtenä osana opettajan työhön. Arviointiin osallistuu harvoin vain yksi taho, siitä vastaavat siihen nimetyt henkilöt, opettaja ja ohjaajat. Opiskelijan tulee tehdä myös itsearviointia omasta osaamisestaan ja kehittymisestään, joka tukee opiskelijan itseohjautuvuutta. (Ruotsalainen & Kääriäinen 2016, 245-246; Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta § 53-54; Salminen 2000, 19-20; Mei Kuen 1997, 1259.)

Opiskelijan arvioinnin tai palautteenannon vaikeus on siinä, että vaikka opettajan ja opiskelijanvälinen suhde olisi hyvä, oppijan arviointi on vaikeaa, koska se vaikuttaa niin paljon opiskelijaan ja ohjaa opiskelua enemmän kuin mikään muu oppimisprosessissa. Arviointi koetaan usein ahdistavaksi. Arvioinnin luoma ahdistus voi heikentää oppimista. Ahdistusta oppimiseen tulisi liittyä mahdollisimman vähän. Hyvä opettaja ymmärtää ja huomioi sen arvioidessaan ja palautetta antaessaan. Palautetta voi antaa suullisena, kirjallisena, vertaispalautteena, koko ryhmälle tai yksilölle. Palautetta opettajan tulisi antaa säännöllisesti ja anto tapa tulisi suunnitella hyvin ja toteuttaa tarkoituksenmukaisesti. Opiskelijakohtaista palautetta ei hyvä opettaja koskaan anna muiden edessä. Opiskelijat odottavat opettajalta palautetta töistään ja oppimisestaan sillä he hyvin harvoin kykenevät arvioimaan omaa suoritustaan. Arvioinnin tulee aina perustua tiettyihin kriteereihin, olla reilu ja oikeudenmukainen. Sen tulee kohdistua osaamiseen ja oppimisen prosessiin kokonaisuutena, ei opiskelijan persoonaan tai ominaisuuksiin. Hyvin annettu palaute tukee aina opiskelijan oppimisprosessia ja on osa syväoppimista. Se kertoo, mikä on hyvää, mikä vaatii panostusta ja mitä tehdä seuraavalla kerralla. Se siis ohjaa oppimista, lisää opiskelijan tietoa heikkouksista ja vahvuuksista, lisää ymmärrystä käsiteltävästä asiasta sekä kehittää luottamusta omiin taitoihin. Huonosti annettu palaute sitä vastoin jättää saajan hämilleen, se hävettää eikä opiskelija tiedä, kuinka parantaa suoritusta tai mitä tehdä toisin seuraavalla kerralla. Arvioinnista ja palautteesta tulee siis voida oppia jatkoa ajatellen, siksi sen on oltava opiskelijalle ymmärrettävä, hyväntahtoista ja rakentavaa kaikissa tilanteissa. Hyvä palaute on myös selkeä ja välitön, jos mahdollista. Opettajan täytyy olla myös valmis perustelemaan arvionsa. (Koivula 2016, 67-69; Durate 2013, 1, 3; Brookfield 2015,

185-188, 193-195; Parpala, Lindblom-Ylänne & Rytönen 2011, 552; Salminen & Koivula 2016, 302; Mei Kuen 1997, 1257, 1259; Smittle 2003, 2.)

Koska arvioinnin tulee kohdistua osaamiseen, jonka perustana ovat osaamisvaatimukset, arvioinnin tulee aina olla suhteessa tavoitteisiin ja mitata haluttua asiaa. Osaamisvaatimukset määräytyvät ammatin vaatimusten mukaan. Lisäksi niihin vaikuttaa se, mitä tutkinnon suorittaneen oppijan voidaan odottaa työelämässä osaavan. Opettajan on hyvä käyttää arvioinnissaan useampaa menetelmää ja käyttää niitä, mahdollisuuksien mukaan, tilanne ja/tai opiskelijakohtaisesti. Menetelmien monipuolinen ja tarkoituksenmukainen käyttö nostaa arvioinnin laatua. Terveystieteiden alalla käytettäviä arvioinnin menetelmiä ovat muun muassa erilaiset simulaatiotilanteet, kirjalliset ja suulliset kokeet, kirjalliset tehtävät, käsittekarttamenetelmä, itsearviointi ja portfolio. (Ruotsalainen & Kääriäinen 2016, 248-249, 251.)

Ohjeistus arvioinnin suunnitteluun ja toteutukseen liittyy arvioinnin opetussuunnitelmaan, opetuksen tarkoitukseen ja antaa opettajalle välineen arviointiin. Arviointiohjeiden ja -perusteiden tiettäväksi tekeminen myös arvioitaville antaa heille mahdollisuuden kurkistaa opettajan päähän sisään. Arvioinnin tulee olla linjakasta ja läpinäkyvää, jotta opiskelijat voivat arvioida omaa osaamistaan. Tämä auttaa kurssien tavoitteiden ja sisältöjen yhteisessä hahmottamisessa ja suunnittelussa niin opiskelijoita kuin opettajiaakin. Arviointiohjeet saattavat myös selkeyttää, miksi tietyn asian oppiminen on tärkeää ja näin suunnata toimintaa tavoitteeseen. (Ruotsalainen & Kääriäinen 2016, 247; Brookfield 2015, 195.)

Kuten arviointikin, opintojen ohjaus tai tutorointi, on lakisääteistä ja osa opettajien ja opinto-ohjaajien työtä. Opiskelijalla on oikeus henkilökohtaiseen ohjaukseen, joka mahdollistaa tutkinnon opiskelun ja ammattitaitovaatimusten saavuttamisen (Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 29§; Elo 2016, 193.) Ohjaus sisältää erilaisia tuen, neuvonnan ja itsearvioinnin muotoja. Terveystieteiden alalla ohjauksella pyritään tukemaan opiskelijan opiskelua eri muodoissa ja eri menetelmin, koko opintojen ajan. Ohjauksessa käytettävien menetelmien pyrkimyksenä on kannustaa opiskelijaa itseohjautuvuuteen, yhteistoiminnallisuuteen muiden kanssa sekä omien voimavarojen tunnistamiseen. Alussa opettajan ohjauksen tarve on suurempaa, mutta kehittyessään opiskelija ottaa vastuuta oppimisestaan. Opettajan on olennaista pystyä kohtaamaan

opiskelija sillä tasolla, jolla hän on omassa oppimisprosessissaan ja ohjata häntä tavalla, jossa hyödynnetään hänen omia vahvuuksia. (Elo 2016, 194-195; Kärkkäinen 2009, 32.)

Terveysalalla omaopettajat ovat usein ryhmänohjaajia tai oppiainetutoreiksi nimettyjä oman alansa asiantuntijoita. Omaopettaja on usein linkki opettajien, muun oppilaitoksen henkilökunnan ja opiskelijoiden välillä. Omaopettaja tukee opiskelijaa opintojen suunnittelussa ja eri opiskelullisten vaihtoehtojen etsimisessä ja löytämisessä. Opettajan ohjaus voi parhaimmillaan tukea ammattiin kasvamista ja antaa laajaa näkökulmaa työelämään sekä, kehittää opiskelutaitoja ja – tapoja. Opettaja voi olla tukena ja mukana tekemässä opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa (Hops) sekä tukea, seurata ja arvioida opintojen etenemistä. Henkilökohtainen opetussuunnitelma ohjaus vaatii opettajalta laajaa opintosuunnitelman ja eri opiskeluvaihtoehtojen tuntemista, opintokokonaisuuksien hallintaa sekä työelämätuntemusta ja opiskelijalta aktiivista asennetta. Usein omaopettaja on ensimmäinen, joka huomaa opiskelijan oppimista haittaavat tekijät. Omaopettaja voi ohjata muihin ohjaus- ja tukipalveluihin, jos niille katsotaan olevan tarvetta. (Elo 2016, 193, 195-196, 199, 201.)

2.4 Erilaiset opiskelijat opettajan työssä

Opiskelijoiden tunteminen yleisellä tasolla on opettajalle tärkeää. Sen lisäksi hänen on ymmärrettävä opiskelijoiden tapojaan oppia ja huomioitava ne opetuksessa. Se on osa hyviä opetuskäytänteitä (Kärkkäinen 2009, 30; Durate 2013, 2-3.) Kaikki opiskelijat eivät opi samalla tavalla tai hyödy samoista tavoista työskennellä. Itse asiassa on hyvin vähän tapoja opettaa, jotka sopivat kaikille. Opettajalla tulisi siis olla mahdollisimman tarkka käsitys opiskelijoista, jotta voi huomioida erilaisuuden mahdollisimman hyvin. (Brookfield 2015, 16-17.)

Oppimisstrategialla tarkoitetaan sitä motivaatiosta lähtevää tapaa, jolla oppija suuntautuu opiskeluun. Oppija käyttää strategioita tehdäkseen oppimisesta itselleen helpompaa ja mukavampaa, tehokkaampaa ja itseohjautuvampaa. Pintasuuntautunut oppija keskittyy oppimisessaan yksityiskohtien oppimiseen ja mieleenpainamiseen, eikä pohdi asiaa enempää. Syväsuuntautunut oppija sitä vastoin yrittää ymmärtää, mitä tekstillä tai opetettavalla asialla tarkoitetaan ja mihin se liittyy. Opittava pyritään siis liittämään kokonaisuuteen (Itä-Suomen yliopisto.) Oppimistyyli on tapa, jolla oppija

hankkii ja käsittelee uutta tietoa, tapa jolla sitä lähestytään ja tapa, jolla opitaan helpoiten ja mieluiten. Oppimistyyli muokkautuu eri oppimisympäristöissä ja -tilanteissa. Oppimistyyli voidaan määritellä esimerkiksi seuraavasti: Auditiiivinen oppija oppii parhaiten kuulemalla. Visuaalinen oppija oppii näkemällä. Kinesteettinen oppija oppii tuntemalla. Toisaalta oppijat voidaan jakaa myös opiskeluroolin mukaan osallistujiin, tarkkailijoihin, päättelijöihin ja toteuttajiin (Elomaan koulu). Oppimistyyliä ja erilaisia persoonallisuuksia on siis monia ja niiden esiintymistä opiskelijoiden keskuudessa opettaja voi pyrkiä selvittämään muun muassa itse tehtyjen testien tai haastattelujen avulla. (Brookfield 2015, 100.)

Vaikka opiskelijoilla on hyvin erilaista osaamista, oppimistyyliä ja oppimisen intressejä, jotka tulisi huomioida opetusta toteuttaessa, opetus suunnitelmat ja isot ryhmäkoot eivät sitä salli riittävästi. Yksi tapa, joka kuitenkin vie toimintaa ryhmissä edes hivenen siihen suuntaan, on tuntien rakentaminen eri opetusmenetelmiä yhdistelmällä kuten kappaleessa ”Erilaisten opetusmenetelmien ja oppimisympäristöjen hallinta” on esimerkinomaisesti esitetty. Brookfield kirjoittaa omaan kokemukseensa perustuen, että 2-3 ”yksikköä” eli menetelmää, tunnilla on sopiva määrä. On mahdollista myös ettei opiskelijan oppimistyyli ja opettajan opettamistyyli kohtaa. Opettaja voi opettamisessaan olla hyvin visuaalinen ja opiskelijan puolestaan auditiiivinen. Silloin on oppimisen kannalta ehdottomasti hyväksi, että menetelmiä oppimiseen ja opettamiseen voidaan vaihdella, jotta oppiminen olisi mielekkäämpää ja opiskelija sitoutuneempi. (2015, 205, 219-220.)

Opiskelijoiden moninaisuudessa täytyy huomioida opiskelijoiden erilaiset taustat. Eri koti- ja kulttuuritaustat ja/tai ikäluokkien väliset erot kommunikoinnissa tai kielen merkityksissä saattavat aiheuttaa ristiriitoja ja väärinymmärryksiä. Väärinymmärrysten välttämiseksi, tiedon lisäämiseksi ja ammatillisen kasvun tukemiseksi olisi hyvä, että osana opetustilanteita monikulttuuriset opiskelijat voisivat tehdä omaa kulttuuriaan ja taustaansa tutummaksi vertaistietoa jakamalla opiskelutovereille ja opettajille. Opiskelijat eri kulttuureista mahdollistavat tiedon lisääntymisen ja uuden oppimisen. Monikulttuurinen ympäristö tarjoaa opiskelijalle ja opettajille mahdollisuuksia ymmärtää ja arvostaa erilaisia tapoja toimia, elää ja olla. Opettajalla tulee olla riittävästi tietoa eri kulttuureista, etnisistä ryhmistä ja niiden vaikutuksista esimerkiksi opiskelijoiden käyttäytymiseen, jotta hän osaa käsitellä ja tulee hyvin toimeen

opiskelijoiden kanssa. (Miettinen, Piha & Pynnönen 2009, 70; Brookfield 2015, 100; Koivula 2016, 175; Kuranchie 2020, 66.)

Opiskelijat, joilla on erityisominaisuus, olipa se mikä hyvänsä, vamma, oppimisvaikeus, lahjakkuus, erikoiskyky tai niin edelleen, laajentavat katsontakantaa ryhmässä moninkertaisesti. He tuovat esiin uusia näkökulmia, jotka monipuolistavat asioiden käsittelyä ja lisäävät ymmärrystä. Näitä ominaisuuksia ja valmiutta niiden kohtaamiseen tarvitaan niin opiskelussa kuin työelämässäkin, siksi erilaisia opiskelijoita tulisi sekoittaa opetusryhmissä aina, kun suinkin mahdollista. Osa opiskelijoista suorittaa samanaikaisesti ammatillista perustutkintoa ja lukio-opintoja. Joillain opiskelijoista saattaa olla takanaan pitkä työelämäkokemus ja joillain korkea-asteen opintoja. Kun opiskelijat ovat tiedollisesti, taidollisesti ja/tai muilta valmiuksiltaan hyvin eritasoisia, se lisää opettamisen ja sen suunnittelun haastavuutta. Tämän tiedostaminen, huomioiminen ja oikeudenmukainen kohtelu, osana opetusta on kuitenkin opettajan ammattitaitoa. Käytännössä oppimisen tavoitteiden, toteutuksen ja oppimisen tuen tulee olla riittävää ja myös näille oppijoille sopivaa oppimistulosten kannalta. (Miettinen, Piha & Pynnönen 2009, 51, 70; Brookfield 2015, 102, 104; Smittle 2003, 2.)

2.5 Reflektio ja opetusyhteistyö

Opettajan työlle on monenlaisia odotuksia. Yhteiskunta odottaa, että terveysalalla opettaja on pätevä ja kykenevä opettamaan tulevia ammattilaisia niin, ettei potilas- tai väestöturvallisuus vaarannu ja koulutuksesta saatava tieto on ajankohtaista. (Leino-Kilpi 2016, 75.) Se, että opettaja pystyy opettamaan osaavia työntekijöitä, edellyttää opetettavan tiedon jatkuvaa puntarointia ja opetustilanteiden hyvää suunnittelua. Refleksiivisyys on hyvän opettajan ominaisuus, jonka avulla hän pyrkii muun muassa varmistumaan siitä, että opetetut asiat ovat olennaisia ammattitaidon näkökulmasta. Asioita ja opetus- ja opiskelumateriaalin käytettävyyttä tulee miettiä ainakin opiskelijoiden, kollegoiden, kirjallisuuden ja oman opettajakokemuksen kautta. Jos kaikista näistä näkökulmista asia on tärkeä, se on hyvä ottaa esiin opetuksessa tavalla tai toisella. Taitavan opettajan työssä ja toiminnassa refleksiivisyys on aina läsnä ja omalla esimerkillään hän opettaa sitä myös opiskelijoille sillä erityisesti asioiden syvälinen oppiminen edellyttää sitä. Opettajan kriittinen toiminta ja ajattelu välittyvät myös opiskelijoille. Opettaja reflektoi toimintaansa muun muassa olemalla läsnä, seuraamalla

ja reagoimalla opiskelijoiden toimintaan opetustilanteessa tai pyytämällä kollegaa seuraamaan omaa toimintaa opetustilanteessa ja antamaan palautetta siitä. Refleksiivisyyttä ovat myös keskustelut muiden opettajien kanssa. Refleksiivisyys auttaa pois totutusta ja antaa uutta sisältöä opetukseen. Opiskelijoita ja omaa työtään oppii katsomaan uudella tavalla. Opettajan työssä refleksiivisyys tekee myös ammatillisesta tiedosta merkityksellisempää ja monipuolisempaa oman osaamisen ja kokemusten pohdinnan ja soveltamisen kautta (Brookfield 2015, 18-21; Durate 2013, 7; Loughran 2019; Salminen & Saarinen 2016, 181.)

Odotetaan, että opettaja tekee työhönsä liittyen yhteistyötä eri tahojen kanssa niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin, oppilaitoksessa ja sen ulkopuolella. Oppilaitoksessa työyhteisön sisällä tehtävä yhteistyö opettajakollegojen kanssa tulee yhä tärkeämmäksi erilaisten opetusjärjestelyjen kautta. Kuten aiemmin mainittua oppimiskäsitys on siirtynyt opettajakeskeisestä oppijakeskeisempään suuntaan. Vähitellen opetustyöhön työkuultuuriin on tulossa osaamisperusteisuus individualismin sijaan. Toisin sanoen. Sen sijaan, että opettajat opettavat omaa asiaansa toisistaan tietämättä, opettajat täydentävät toistensa osaamista ja yhdistelevät sitä. Näin toimitaan, jotta opiskelijan osaaminen ja tietämys käsiteltävästä asiasta olisi mahdollisimman laaja ja monipuolinen. Esimerkiksi matematiikkaa ei opeteta enää vain matematiikan tunneilla vaan sitä voidaan käsitellä ammattiaineidenopettajan kanssa yhdessä suunnitellussa oppimistehtävässä tai – tilanteessa. Kollaboratiivinen yhteistyö opetuksessa tuo uusia mahdollisuuksia ja toteutustapoja. Vaikka toimintatapa voi aluksi tuntua haasteelliselta, se voi onnistuessaan olla opettajalle tapa laajentaa omaa ajatteluaan ja oppia uutta. (Annala & Heinonen 2009, 20; Salminen & Koivula 2016, 301.)

3 TUTKIMUSTEN KUVA HYVÄSTÄ OPETTAJASTA JA OPETUKSESTA

3.1 Hoitotyön opettajan kokemuksia opettajuudesta

Hyvää opettajuutta ja sen osatekijöitä on tutkittu vuosien varrella. Aihetta on tutkittu niin opiskelijoiden kuin opettajienkin näkökulmasta. Holopainen ja Tossavainen vuonna 2003 tehdyssä tutkimuksessa selvittivät opettajien omia kokemuksia ja henkilökohtaisia merkityksiä työhönsä liittyen. Haastateltavina oli yhteensä 22 hoitotyön opettajaa 1996-1998 välisenä aikana kolmesta eri ammattikorkeakoulusta. Aineiston analyysissä käytettiin ankkuroidun teorian menetelmää. Tutkijat muodostivat aineistosta kuusi kategoriaa: Ammatti-identiteetti ja sen vahvuus, työn vaativuus, yhteistyökumppanuus opiskelijan kanssa, toiminta naisvaltaisessa työyhteisössä, amk hämmentävä monialaisuus sekä yhteyksien laajentaminen opettajan työssä. Ydinkategoriaksi Holopaisen ja Tossavaisen tutkimuksessa muodostui hoitotyön opettajuuden dynaaminen prosessi, joka käsitti substanssiorientoituneet opettajat, pedagogisesti orientoituneet ja tasapainoilija opettajat. Opettaja tyypit muodostuivat vastaajien opettajuudelle antamien merkitysten ja tehtävien kautta. Substanssiorientoituneet opettajat pitivät itseään hoitotyön sisällön asiantuntijoina, joille tärkeää on koulutuksen sisällön kehittäminen. Tärkein asiakas opettajille on hoitopalveluita tarvitseva asiakas, joka arvioi koulutuksen onnistumisen. Pedagogisesti orientoituneet opettajat pitävät itseään oppimisen ja opettamisen asiantuntijoina. Tärkein asiakas heille on opiskelija, jonka toiveet, odotukset on otettava huomioon. Keskiössä heillä ovat myös oppiminen ja opettamisen kehittämisen haasteet. Kolmas opettajuutta kuvaava tyyppi on tasapainottelija, joka ajattelee laajasti olevansa terveysalan opettaja. Hänelle itsen ja oman työn kehittäminen on tärkeää ja tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat opiskelijat. (Holopainen & Tossavainen 200 38–49, 43.)

Opettajan työn kannalta on keskeistä terveydenhuoltoalan ja yhteiskunnan muutosten tiedostaminen ja huomioiminen opetuksessa sillä muutokset kohdistuvat työn sisältöön ja toimintatapoihin työntekijöillä ja muutoin organisaatiossa. Monet tutkimukseen osallistuneista kokivat koulutuksen muutokset nopeaksi, isoksi ja vaativaksi, joka hämmensi moninaisuudessaan vastaajia. Opettajan on tärkeä seurata myös oppimista ja opettamista koskevan tiedon muuttumista ja kehittymistä. Haastateltavat toivat esiin

myös opettajan roolin muutoksen tiedon välittäjästä aktiivisen oppijan oppimisen mahdollistajaksi. Muutoin vastaajat pitivät tärkeänä ennen kaikkea hyvää vuorovaikutusta ja yhteistyötä opiskelijoiden kanssa, jossa opettaja tukee opiskelijaa ja arvioi samalla omaa työtään ja siinä onnistumista, mutta myös olemista osana työyhteisöä. Vastanneet näkivät itsearvioinnin hyväksi ja merkitykselliseksi oman työn osaksi. Tutkimuksessa tuli esiin, että kollegoiden pitäisi antaa enemmän palautetta toisilleen ja erityisesti positiivista palautetta sillä negatiivista tulee nopeastikin. Palaute vaikuttaa vastaajien mukaan työssä jaksamiseen. Opettajan työn naisvaltaisuus koettiin sekä myönteisenä että kielteisenä asiana. Positiivisena koettiin naisten välinen tuki ja ymmärtäminen myös muissa kuin työhön liittyvissä asioissa. Negatiivisena nähtiin naisten välinen kateus sekä se ettei asioista uskalleta puhua suoraan. Vaikka vastaajat kokivat, että heidän työssään moniammatillista yhteistyötä vasta harjoiteltiin, yhteistyö oppilaitosten ulkopuolisten tahojen ja terveydenhuollon asiakkaiden kanssa oli lisääntynyt. (Holopainen & Tossavainen 2003, 39-42.)

3.2 Hoitotyön opettajan arviointi omasta opettamisestaan

Salminen, Karjalainen, Väisänen, Leino-Kilpi ja Hulppi ovat tehneet tutkimuksen vuonna 2011 haluten selvittää opettajien ajatuksia työstään. Tutkimus toteutettiin määrällisin menetelmin ja tutkimusaineisto kerättiin sähköisellä kyselyllä, joka lähetettiin kaikille terveydenhoitotyön, kättilötyön, hoitotyön ja ensihoidon opettajille Suomessa (N 342). Aineiston keräämiseen käytettiin opettajamittari-mittaria. Aineistosta rakennettiin viisi kategoriaa: Hoitokompetenssi, opetustaidot, arviointitaidot, persoonallisuuspiirteet ja suhteet opiskelijoihin. (Salminen, Karjalainen, Väisänen, Leino-Kilpi & Hulppi 2011, 72.)

Tulosten mukaan opettajat arvioivat oman osaamisensa hyväksi kaikilla osa-alueilla, mutta parhainta se oli opiskelijoiden kanssa työskentelyssä. Heikoimmaksi opettajat arvioivat osaamisensa opetustaidoissa, joka sekin oli hyvää. Tutkimuksessa mukana olleista yksittäisistä opettajan osaamisvaatimuksista merkittävimmit nousivat opiskelijoiden tosissaan ottaminen sekä opettajan osaaminen opiskelijoiden päätöksentekoon liittyvän kehittymisen ohjauksessa. (Salminen ym. 2011, 72.)

Opettajilta kysyttäessä heidän työnsä vaatii ajantasaista tietoa ja laaja-alaista ammatillista osaamista erityisesti kliinisessä hoitotyössä, opetustaidoissa, valtakunnallisessa ja kansainvälisessä verkostoitumisessa sekä hyviä vuorovaikutus- ja ongelmanratkaisutaidoissa. Hyvä vuorovaikutus tuo tutkimuksen mukaan teorian lähemmäs käytännön hoitotyötä ja tukee opiskelijan osaamista ja kehittymistä ammatillisesti. Hyvä opiskelijan ja opettajan suhde, opiskelijoiden kanssa toimeen tuleminen ja luottamus opiskelijoihin ovat hyvin merkityksellisiä. Opettajan ja opiskelijoiden tasa-arvoinen suhde näkyy kunnioituksena ja opiskelijoiden vahvana itsetuntona. Opettajat, jotka osallistuivat tutkimukseen, toivat esiin myös sen, että opiskelijoille on tärkeää, että heidän on helppo lähestyä opettajaa, hänellä on innostava asenne ja halu auttaa ja tukea oppimaan. Opiskelijoilla on yksilöllisiä oppimistarpeita. Niiden huomioiminen opiskelussa edellyttää opiskelijoiden tuntemista. Hyvä opettaja on myös aidon kiinnostunut ihmisten hoitamisesta ja päivittää aktiivisesti osaamistaan ja hoitokompetenssiaan. Tähän voidaan vaikuttaa hoitotyön opettajan koulutuksella, joka käsittää osaamisen hoitotyössä, näyttöön perustuvan hoitotyön kehittämisen sekä tutkimustiedon hyödyntämisen osana omaa työtä. Opiskelijalle hän on roolimalli hoitamisessa ja ammatillisuuden oppimisessa. Osaamisen päivittäminen lisää opettajan uskottavuutta ja osaamista. (Salminen ym. 2011, 73-74.)

Tutkimuksessa mukana olleet arvioivat, että juuri hoitokompetenssiosaaminen oli heidän osaamisessaan toiseksi vahvinta ja siinä erityisesti kirjallisuuden hyödyntäminen opetuksessa, kun heikointa se oli opiskelijoiden ohjaamisessa käytännön ja teorian yhdistämiseen. Opetusosaaminen oli tässä tutkimuksessa heikointa ja erityisesti opettajan kyvyssä ohjata opiskelijaa kehittämään päätösten tekoon liittyviä valmiuksiaan. Toisaalta opettajat kokivat kykenevänsä ohjaamaan opiskelijaa kriittiseen ajatteluun. Salmisen ym. (2011, 74, 76-77) mukaan arviointiosaaminen nostettiin osaamisen arvioinnissa kolmanneksi parhaimmaksi. Osaaminen ilmenee parhaiten kyvyssä antaa palautetta ja heikoiten valmiudessa arvioida omaa toimintaa. Arviointi ohjaa opiskelijan oppimista ja opettajan itsearviointi on tärkeä osa työtä ja siinä kehittymistä. Persoonallisuuden piirteet näkyvät tai vaikuttavat opettajan toiminnassa toiseksi heikoiten. Opettajat pitivät itseään avoimina, mutta eivät kovinkaan johdonmukaisina. (Salminen ym. 2011, 74, 76-77.)

3.3 Hoitotyön opettajan kliininen osaaminen hoitotyön opiskelijoiden arvioimana

Kettusen, Kääriäisen, Lukkarisen ja Salmisen 2013 tekemän tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeella vuosina 2010-2011. Tutkiukseen osallistui 200 hoitotyön opiskelijaa yhdeksästä ammattikorkeakoulusta eri puolelta Suomea. Hoitotyön kliininen osaaminen käsittää käytännön työn osaamisen ja teoretiedon hallinnan. Hoitotyön opettajien kliininen osaaminen vaikuttaa hoitotyön koulutuksen laatuun ja tuloksellisuuteen, koulutuksesta valmistuvien kliiniseen osaamiseen, pätevyYTEEN ja ammatillisuuteen ja siten myös terveydenhuollon toimivuuteen yhteiskunnassa. (Kettunen, Kääriäinen, Lukkarinen & Salminen 2013, 24-25.)

Mittarina tutkimuksessa käytettiin Hoitotyön opettajan kliinisen osaamisen perustamittaria, joka mittasi kliinistä osaamista viidellä osa-alueella: kriittisesti sairaan potilaan akuuttihoitotyö, potilaan perus- ja kokonaishoitoon liittyvä hoitotyö, potilaan mielenterveyteen ja päihteidenkäyttöön liittyvä hoitotyö, potilaan psykososiaaliseen turvallisuuteen liittyvä hoitotyö ja lääkehoito. Aineisto analysoitiin kuvailevin tilastomenetelmin ja avoimien vastausten osalta menetelmänä käytettiin sisällön analyysiä. (Kettunen ym. 2013, 24).

Kokonaisuudessa voi todeta, että opiskelijat ovat kriittisempiä arvioimaan opettajan osaamista kuin opettajat itse. Opettajien mielestä heidän osaamisensa on hyvällä tasolla vaikka koulutustarve olisi heidän mielestään kohtuullista kliinisessä opettamisessa. Tutkimuksessa opiskelijat arvioivat opettajien osaamisen hyväksi ensiapuun ja häiriö- ja poikkeusoloihin liittyvässä toiminnassa, kliinisen hoitotyön osaamisen akuuttityössä, potilaan perus- ja kokonaishoidossa sekä lääkehoidossa. Tyydyttäväksi osaaminen arvioitiin potilaan psykososiaaliseen turvallisuuteen sekä päihteisiin ja mielenterveyteen liittyvässä hoitotyössä ja heikkona pidettiin puolestaan akuutin hoitotyön osaamista kriittisesti sairaan potilaan hoidon kohdalla. Päihteiden sekä mielenterveyden alueella vastaajat näkivät, että lisää tietoa ja osaamista tarvitaan kaikessa, mutta erityisesti käytännön osaaminen arvelutti. Kliinisen osaamisen opiskelijat arvioivat toteutuvan vain kohtalaisesti tai heikosti, sillä vastanneiden arvion mukaan tutkitun tiedon käyttäminen on opettajille itsestään selvää, jolloin ei välttämättä ymmärrä, että opiskelija tarvitsee ohjausta. Terveystieteiden opettajat ovat vastanneiden mukaan tässä parempia. Toisen tutkimuksen mukaan käytännön ja teorian yhdistäminen hoitoalan

opetuksessa voi olla haasteellista siitä syystä, että opettajat kokevat olonsa varmemmaksi opettaessaan koulussa kuin hoitokäytännössä. (Kettunen ym. 2013, 24-27, 32; Salminen ym. 2011, 73.)

Opiskelijat odottavat opettajalta eniten osaamisen ajantasaisuutta ja laaja-alaista hoitotyön hallintaa sekä teoriassa että käytännössä, kuten edelläkin todettua. Opettajan tulisi tutkimustulosten mukaan ylläpitää ja kehittää omaa kliinistä osaamistaan ja asiantuntijuuttaan. Asiantuntija kykenee perustelevaan toimintansa eri tilanteissa ja vastaamaan haastaviinkin kysymyksiin. Opettaja vahvistaa näitä osa-alueita omassa työssään osallistumalla työelämä yhteistyöhön hoitotyötä tekemällä, tekemällä tutustumiskäyntejä opiskelijoiden kanssa sekä osallistumalla aktiivisesti opiskelijoiden työelämäjaksoihin. Tämän lisäksi opiskelijat toivoisivat opettajien osallistuvan aktiivisesti koulutuksiin, omaksuvan uusinta tutkimustietoa lukemalla ja pitävän yllä lääkelaskutaitojaan. (Kettunen ym. 2013, 31)

3.4 Tutkimuskuvaa maailmalta

Ida Zagyváné Szűcs teki vuonna 2017 julkaistun tutkimuksen siitä, minkälainen on hyvä opettaja toisen asteen opiskelijoiden mielestä Unkarissa. Hän käytti tutkimuksessaan Opettajan ura-mallia. Mallissa on kuvattu hyvän opettajan ominaisuuksia, persoonallisuuden piirteitä ja opettajien toimintaa kysymällä opiskelijoilta sekä vertaamalla tuloksia ja mainittua mallia keskenään. Tarkoitus oli tulosten perusteella kehittää opetusta. Tutkimukseen osallistui yhden koulun 43 opiskelijaa kahdesta eri ryhmästä. Toiselle ryhmälle annettiin vastattavaksi kysely ja toinen ryhmä sai kirjoittaa vapaamuotoisen esseen aiheesta ”Mikä tekee opettajasta hyvän”. Kaikki vastaukset saatettiin taulukoitamaan muotoon. (Zagyváné Szűcs 2017, 141, 144-145.)

Tutkimus osoitti, että oppilaat pitävät hyvänä opettajana henkilöä, joka auttaa oppilasta oppimaan. Auttaa ymmärtämään vaikeita asioita ja näin tukee oppimisprosessia sekä oppilaan persoonan kasvua ja kehitystä. Tämän prosessin jatkuva arviointi on osa hyvän opettajan toimintaa. Opiskelijat toivat esiin toiveen hyvästä ammatillisesta kommunikaatiosta ja hyväntahtoisuudesta opiskelijoiden ja opettajan välillä. Toimiva vuorovaikutus on edellytys sille, että vastaan tulevat ongelmat pystytään ratkaisemaan

osapuolten yhteistyönä ja keskinäinen kunnioitus säilyy. Oikeudenmukaisuus, objektiivisuus arvioinnissa ja muussa toiminnassa, opiskelijoiden huomiointi ja ymmärtävä asenne sekä avoimuus ja rehellisyys opiskelijoita kohtaan nousivat niin ikään esiin tutkimuksessa arvostettavina asioina. (Zagyváné Szűcs 2017, 141, 144-145.)

Opettajan toivottiin pitävän työstään ja hänellä toivottiin olevan innostunut asenne työtään kohtaan. Hänen toivottiin osaavan opettaa tärkeitä asioita selkeästi ja ymmärrettävästi ja olevan järkevä. Hyvän opettajan toivottiin pystyvän huomioimaan opetuksessaan erilaiset opiskelijat, niin lahjakkaammat kuin hitaammat ja heikommatkin opiskelijat. Tutkimuksessa tuli, ei niin tärkeänä, mutta kuitenkin hyvänä asiana, esiin myös, että opettaja saa vaatia asioita opiskelijoilta ja pitää tarvittaessa kuriakin, mutta hän ei saa olla ”tiukkapipo”, joka pitää tiukasti kiinni koulun säännöistä joka tilanteessa. Vastaajat arvostavat, jos opettaja kontrolloi tehtävien tekemistä, mutta kotitehtäviä ei toivottu. (Zagyváné Szűcs 2017, 145-146.)

Toisessa tutkimuksessa Lilian Hill tutki vuonna 2014 Yhdysvalloissa korkeakoulusta valmistuneiden opiskelijoiden mielipiteitä hyvästä opettajuudesta ja opettajasta. Laadulliseen tutkimukseen osallistui kaikkiaan 107 yliopiston ja muiden korkeakoulujen jatko-opiskelijaa. Aineisto kerättiin vuosina 2005-2013. Osallistujat olivat pääosin kahdelta opetustaitojen kehittämiseen kurssilta liittyen aikuiskoulutuksen materiaaleihin ja käytettäviin opetuksen menetelmiin. Tutkimusmateriaalina oli opiskelijoiden ohjattujen pienryhmäkeskustelujen kirjallisia tuotoksia koskien heidän omia kokemuksiaan hyvästä opettajasta ja hyvästä opettajuudesta. Kerätty aineisto ryhmiteltiin opetustaitoa, opettajan ja opiskelijan vuorovaikutusta ja opettajan asennetta oppimista ja opettamista kohtaan käsitteleviin kategorioihin (Hill 2014, 57, 59.)

Tutkimustuloksissa Hill edellä esiteltyjen tutkijoiden tapaan kuvaa kuinka merkittävää on oppimisen ja uuden tiedon soveltamisen tukeminen. Siitä, ettei opettaminen ole pelkkää opetusmetodien käyttöä tiedon välittämiseksi opiskelijoille sekä kurssien ja opetuksen suunnittelua tulisi tutkijan mukaan puhua paljon enemmän opettajan koulutuksessa. Yhtä tärkeää hänen mielestään on hyvän opettaja opiskelija-suhteen rakentaminen ja vuorovaikutus. Vuorovaikutus keskustellen opiskelijoiden kanssa on merkityksellistä opettamis- ja oppimisprosessin kannalta kuin myös opiskelijoista huolehtiminen, myötätunnon osoittaminen ja keskinäinen luottamus. Tutkimuksessa hyvää opettajaa kuvaillaan myötätuntoiseksi ihmiseksi, joka on empaattinen ja

huumorintajuinen, kiinnostunut, kiinnostava, positiivinen ja innostunut. Pidetty opettaja antaa aikaa, kuuntelee ja välittää opiskelijoista myös luokan ulkopuolella. Luokassa opettajan odotetaan pitävän kuria ja perustelevan säännöt. Opettajan persoonan näkyminen työssä koetaan positiivisesti. Ihmissuhdetaidot ovat merkittävä osa opettajan ammattitaitoa. Opiskelijoiden kannalta on merkitystä sillä, että opettaja on tavoitettavissa, vastaa sähköposteihin, antaa palautetta sekä arvioi aina positiivisessa hengessä ja kohtuullisessa ajassa. (Hill 2014, 57, 61-63.)

Hyvään opetustaitoon liittyen tässä tutkimuksessa tuli esiin asioita, joita aiemmin muiden tutkimusten kohdalla olen käsitellyt kuten opetettavan tiedon ajantasaisuus, teorian ja käytännön yhdistäminen. Esimerkkien kertominen ja ”maanläheinen” tieto auttaa opiskelijaa yhdistelemään opittuja asioita toisiinsa, omaan persoonaansa ja kokemusmaailmaansa. Tämä helpottaa ymmärtämistä, uuden oppimista ja vaikeampaan asiaan siirtymistä motivaation lisääntyessä. Opiskelijoiden motivointi ja sitouttaminen oppimiseen on osin opettajan vastuulla. Asioiden lähestyminen monialaisesti eri suunnista voi myös lisätä opiskelijoiden motivaatiota, mutta saattaa olla haaste opettajalle osaamisen näkökulmasta. Tutkimuksessa nousi esiin hyvän opettajan kyky yhteistyöhön kollegoiden kanssa heidän osaamistaan hyödyntäen, joka voi tukea laajalaisempaa lähestymistä opetettavaan asiaan. Vastanneet opiskelijat pitivät tärkeänä, että opettaja pyrkii tehokkaaseen luokkatyöskentelyyn. Osa sitä on aikatauluista kiinni pitäminen sekä opetussuunnitelman mukainen ja selkeä opetus, jossa hyödynnetään eri menetelmiä. Opiskelijat myös toivovat, että opetuksesta keskusteltaisiin heidän kanssaan varsinkin, jos suunniteltuun tulee muutoksia. (Hill 2014, 60-63.)

Kuten esimerkiksi Zagyváné Szűcs (2017) tutkimuksessaan, myös Hill (2014) omassaan nostaa merkitykselliseksi sen, että osaava opettaja huomioi erilaiset yksilöt ja heidän tarpeensa mahdollisuuksien mukaan. Hill tutkimukseen osallistuneet aikuisopiskelijat odottavat opettajalta joustavaa ja ymmärtävää asennetta suhteessa opiskeluun. Opiskelijoiden kulttuuristen ja muiden taustatekijöiden tuntemisella ja tiedostamisella on merkitystä opettamisen ja oppimisen kannalta. (Hill 2014, 61-63.)

Opettajan ei tarvitse tietää kaikkea, eikä hänen myöskään tarvitse esittää sitä, sillä häneltä ei odoteta sitä. Opiskelijat arvostavat enemmän ”en tiedä, mutta otan selvää” asennetta. Vastauksia ei pidä ”esittää” vaan olla rehellinen ja aito. Omalla toiminnallaan sekä avoimella asenteellaan opettaja on mukana ylläpitämässä ja rakentamassa

hyväksyvää, oppimista tukevaa ilmapiiriä ja vuorovaikutusta, jossa opettajan on luonteva hyväksyä myös erilaisia ja vaikuttavia vastauksia ja ajatuksia. Opettaja haastaa ja kannustaa opiskelijoita tekemään parhaimpansa oman oppimisensa eteen ja luomaan jotain uutta. Hillin mukaan opettajan tulee ikään kuin ”tarjoilla” tietoa ja ”palvella” opiskelijoita oppimiseen liittyen, ei olla itsevaltainen, kaikki tietävä diktaattori. Tutkimuksessa mukana olleet arvostivat sitä, että opettaja pitää opiskelijoita fiksuina ja arvostaa myös heidän tietoaan ja osaamistaan sekä uskoo ja luottaa heihin. Näin tuetaan myös itseluottamuksen kehittymistä. (Hill 2014, 61-63.)

4 AMMATILLINEN OPETTAJAKOULUTUS OPPILAITOSTEN KUVAILEMANA

Tämän luvun sisältö perustuu osin lähteenä käytetyiltä Tampereen, Jyväskylän ja Hämeen Ammattikorkeakoulujen omilta nettisivuilta löytyviin kuvauksiin ammatillisen opettajan koulutuksesta.

Kaikella opetustyöllä on yleensä sekä kasvatukselliset että opetukselliset tavoitteet (SOOL 2018). Opettajan tavoite omassa työssään tulee olla tukea kaiken ikäisten ihmisten oppimista ja kehittymistä sekä yksilöiden kasvua yhteiskunnan vastuullisiksi ja itsenäisiksi jäseniksi. Heille tulee taata riittävät tiedot ja taidot toimia jatkuvasti muuttuvassa toimintaympäristössä. (OAJ 2018.)

Ammatillisten opintojen opettajankelpoisuusvaatimukset määritellään laissa asetuksella opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista. Asetuksessa määritellään, että ammatillisen tutkinnon osien opetusta voi antaa henkilö, jolla on soveltuva korkeakoulututkinto. Hänen tulee olla suorittanut opettajan pedagogiset opinnot. Hänellä tulee olla vähintään kolmen vuoden työkokemus opettamaltaan alalta ja pätevyys- ja lupakirja, jos sitä edellytetään. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkintojen osien opettajalla vaatimukset ovat muutoin samat, mutta jos henkilöllä on ammattikorkeakoulututkinto, työkokemusta vaaditaan viisi vuotta, ylempällä korkeakoulututkinnolla kolme vuotta. (Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 1998/986 § 13, § 13a.)

Ammatillisen opettajan kelpoisuuden edellyttämiä pedagogisia opintoja järjestävät eri ammattikorkeakoulut, yliopistot, avoimet yliopistot ja muutamat muut tahot ympäri suomea (SOOL 2018). Opinnot ovat laajuudeltaan 60 opintopistettä (Valtioneuvoston asetus 1129/2014). Opintojen kesto on 1-2 vuotta. Kesto määräytyy henkilökohtaisen opetussuunnitelman, aiempien opintojen ja osaamisen mukaan. Ammatillisen opettajan koulutus on suunnattu eritoten ammatillisten oppilaitosten yhteisten- tai ammatillisten aineiden opettajille tai sellaiseksi aikoville. Koulutus antaa pätevyyden toimia opettajana myös esimerkiksi vapaan sivistystyön- ja yleissivistävissä oppilaitoksissa sekä asiantuntija-, ohjaaja ja/ tai ja kouluttajan tehtävissä oman koulutuksen ja työkokemuksen mukaan. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018.)

Yhteiskunnan muuttuminen informaatioyhteiskunnaksi ja työelämämuutokset luovat paineita ja muutostarpeita myös koulutukseen ja koulutusjärjestelmään. Muutokset työelämässä ja koulutuksessa edellyttävät opettajan työltä kykyä pysyä mukana ja vastata muutoksen luomiin haasteisiin. Osa joitakin vuosia opettajina toimineista kokeekin, ettei koulutus yleisesti anna riittäviä valmiuksia käytännön opetustyöhön varsinkaan uran alkuvaiheessa (Eteläpelto, Vähäsantanen & Hökkä 2015, 662). Opetuksessa kaikilla koulutusasteilla siirrytään yhä enemmän pois luokkahuoneopetuksesta eri oppimis- ja opetusympäristöihin. Kaikki ympäristöt, joissa toimiminen on suunnitelmallista, oppimistavoitteiden mukaista, turvallista ja esteetöntä ovat oppimisympäristöjä. Oppilas-opettaja roolit ovat myös muuttumassa. Opettajalle ei riitä kerran opittujen taitojen rutinoitunut hyödyntäminen opetustilanteissa ja vastaan tulevien ongelmien minimoiminen. Hänen tulee tietoisesti pyrkiä syventämään ja uudistamaan tietojaan ja taitojaan. Tänä päivänä opettajat ovat ennen kaikkea oppilaiden aktiivisen oppimisprosessin ohjaajia, perinteisen opettamisen sijaan. Ammatillisessa opettajankoulutuksessa opiskeleville halutaan antaa välineitä kohdata uudentilaisia, erilaisia, työssä vastaan tulevia tilanteita ja kehittää toimintatapoja, jotka vastaavat aiempaa paremmin tämän hetken tarpeita ammatillisessa opettajakoulutuksessa. Tästä syystä ammatillisen opettajakoulutuksen opiskelijoita rohkaistaan haastamaan itseään ja osaamistaan opettajana, mutta myös vallitsevia tapoja toimia ja ajatella. Opettajaopiskelijoita ja heidän työyhteisöjä tulee myös kannustaa ja innostaa erilaisten oppimis- ja opettamiskokemusten hankkimiseen. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018 2-4; Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

4.1 Ammatillisen opettajan osaaminen

Ammatillisen opettajankoulutuksen antama osaaminen perustuu asiantuntijuuteen, jonka pohjana on vankka tietotaito ja ammatillinen osaaminen. Koulutuksen tarkoitus on antaa ja vahvistaa niitä opettajan pedagogisia valmiuksia, joita hän opettaessaan erilaisia opiskelijoita tarvitsee. Koulutuksessa opiskelija saa omaan työhönsä kehittämissideoita sekä uusia, monipuolisia toimintamalleja. Ammatillista osaamista opettaja hyödyntää opettaessaan opiskelijoille edustamaansa ammattialaan liittyviä ajantasaisia tietoja ja taitoja sekä käytännössä että teoriassa erilaisissa oppimisympäristöissä. Opettajan tulee työssään kyetä kriittisesti arvioimaan sekä teoreettista että käytännön osaamistaan ja

yhdistämään ne opetuksessaan. Hänellä on myös vahva pedagoginen osaaminen. Pedagoginen osaaminen käsittää opiskelijan oppimista tukevan opetuksen suunnittelun, toteuttamisen, ohjaamisen ja arvioinnin. Niiden valintojen tulee viedä opiskelijan oppimista ja opettajan opettamista kohti asetettuja tavoitteita. Ammatilliseen osaamiseen kuuluu myös ammattialan yleisten pelisääntöjen ja toimintakulttuurien tiedostaminen ja noudattaminen sekä sitoutuminen oman ammattialansa kehittämiseen (Hämeen Ammattikorkeakoulu 2018; Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 25, 61; Valtioneuvoston asetus 2014/1129 § 6.)

Keskeisiä osaamisalueita opettajan koulutuksessa ovat opiskelijan oppimisen ohjaaminen, oman työn ja työskentelyn kehittäminen sekä pyrkimys vaikuttaa laajemmin ammatilliseen opettajuuteen (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018).

Opiskelijan oppimisen ohjaaminen on opettajan työn tärkeä osa-alue. Se pitää sisällään oppimistyöskentelyä ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä ylläpitävän ja tukevan vuorovaikutuksen ja viestinnän aikaansaamisen opettajan ja opiskelijoiden välillä. Opiskelijoiden keskinäiset sekä opettaja ja opiskelijasuhteet ovat ratkaisevassa asemassa oppimista ja opettamista ajatellen. Opiskelijoiden ja opettajan vuorovaikutus tulee olla tasa-arvoista ja läpinäkyvää. Se on parhaimmillaan suhde, jossa oppiminen on aidosti vastavuoroista. Vastavuoroinen vuorovaikutus perustuu luottamukseen, jonka rakentaminen on osapuolten yhteinen tehtävä. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 6; Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelijan tiedollisten asioiden omaksuminen painottuu. Siksi on tärkeää, että opiskelijan ohjaus perustuu opettajalla olevaan teoreettiseen tietoon oppimisesta ja sen kehittämisestä. Tästä syystä opettajan tulee työssään käyttää, arvioida ja kehittää oppimista tukevia ja parantavia menetelmiä ja oppimisympäristöjä. Opettaja voi hyödyntää työelämäyhteistyötä opetuksessa erilaisia oppimisympäristöjä ja- kokemuksia suunnitellessaan. Tutustumiskäynnit tai opiskelijoiden toteuttamat projektit työpaikoilla ovat osa opettavaista työelämäyhteistyötä. Digitaalinen maailma on uudenlainen toimintaympäristö, joka tehokkaasti hyödynnettynä, osana oppimista ja opettamista, mahdollistaa tiedon tuottamisen ja hyödyntämisen uudella tavalla. On tärkeää auttaa opiskelijaa löytämään ja luomaan tarkoituksenmukaista tietoa. Digitaalinen tekniikka mahdollistaa ajasta ja paikasta riippumattoman tiedon ja ideoiden jakamisen ja palautteen antamisen. Opiskelijan oppiminen voi käytettyjen teknisten

mahdollisuuksien ansiosta syventyä ja laajentua. Opetuksen tulee olla hyvin suunniteltua ja toteutettua, sillä se tehostaa oppimista tehden siitä tarkoituksenmukaisempaa ja tavoitteellisempaa. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 6; Hämeen Ammattikorkeakoulu 2018; Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

Opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi ottaa huomioon opiskelijoiden erilaiset taustat, elämäntilanteet, kulttuurit, erityiset tuentarpeet ja muut oppimisen lähtökohdat, sillä ne voivat vaikuttaa opetukseen, ohjaukseen ja urapolkujen suunnitteluun. Opiskelijälähtöisessä suunnittelussa opettaja hyödyntää opiskelijaryhmän moninaisuutta osana oppimista sekä tunnistaa ja tukee tunnistamaansa, opiskelijalla olevaa lahjakkuutta ja/tai esimerkiksi yrittäjähenkisyyttä, mikä lisää opiskelijoiden hyvinvointia. Muutoin suunnittelun perustana tulee olla opettajan tuntemus työelämästä ja sen vaatimuksista, opetussuunnitelmasta, tutkinnon perusteista ja opintojen henkilökohtaistamisen periaatteista sekä muusta opetuksen ohjeistuksesta. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 6; Hämeen Ammattikorkeakoulu 2018.)

Erilaisissa tilanteissa, vaiheissa ja oppimisympäristöissä tapahtuva opiskelijan oppimisen ja osaamisen arviointi ja palautteen antaminen on osa ammatillisen opettajan työtä. Opettaja voi tukea opiskelijan oppimista ja motivaatiota antamalla rakentavaa, positiivista palautetta. Palautteen tulisi aina olla hyväntahtoista (Koivula, Wärnå-Furu, Saarinen, Ruotsalainen & Salminen 2016, 69). Arviointi on osa oppimisprosessin ohjausta. Opettaja ei arvioi vain opiskelijoiden osaamista ja kehittymistä vaan myös itseään ja omaa toimintaansa. Kriittisyys tiedon hankinnassa ja käsittelyssä, liittyen opetettaviin sisältöihin sekä oppimisympäristöjen ja opetustyöskentelyn suunnitteluun, on välttämätön osa ammattinsa osaavan opettajan toimintaa. Lisäksi opettajan tulisi suhtautua kriittisesti oppilaitoksen toimintaan, opetussuunnitelmiin, koulutuksen sisältöihin ja työelämä vastaavuuksien arviointiin sekä työn sidosryhmiin ja niissä toimimiseen. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 6.)

Opettajan tulee tiedostaa opetustoimintaa kehystävät lait, asetukset ja ohjeet sekä kirjoittamattomat käytänteet ja oletukset. Niin ikään asema yhteiskunnallisena vaikuttajana on hyvä tiedostaa. Osa ammatillisen opettajan työtä on olla tekemässä ammatillisen oppimisen, työelämän ja yhteiskunnan tulevaisuutta. Se on rohkeutta ajatella ja tehdä asioita uudella tavalla, kehittää työtä ja toimintatapoja kohti

tulevaisuutta. (Hämeen Ammattikorkeakoulu 2018; Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 6, 37; Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2018.)

Opettajan työn kehittäminen on tahtoa ja taitoa. Se on vastuun ottamista omasta ammatillisesta osaamisesta, oppimista ja työelämän kehittämisestä itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa tavoitteellisesti. Yhteistyötä on kaikilla tasoilla. Oppilaiden kanssa se on osa oppimiskumppanuutta, oppilaitoksissa se näkyy tiimi- ja ryhmätyöskentelynä sekä työelämäyhteistyönä. Kumppanuus mahdollistaa tiedon luomisen, oppimisen ja palautteen antamisen yhteisesti ja yhteistoiminnallisesti. Kumppanuudet kehittyvät ja vahvistuvat, osallistumalla erilaisiin kansallisiin ja kansainvälisiin sidosryhmiin ja koulutuksiin yli oppilaitosrajojen. (Hämeen Ammattikorkeakoulu 2018; Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 6, 37; Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2018.)

Opettajuus on jatkuvaa kasvamista ja kehittymistä. Työtä tehdään omalla persoonalla eikä koskaan tulla valmiiksi. Opettajan työ vaatii kykyä suhtautua itseen ja omaan työhönsä refleksiivisesti. Refleksiivisyys on tärkeä opettajaidentiteetin osa, se on kykyä arvioida, säädellä ja muuttaa omaa toimintaa eri tilanteiden edellyttämällä tavalla. Se tarkoittaa kykyä tunnistaa ja arvioida kriittisesti omaan opettajuuteensa liittyviä käsityksiä, arvoja ja asenteita sekä omia ajattelu ja -toimintamalleja. Käsite itsestä, muista ihmisistä, oppimisesta ja tiedosta heijastuu opettajuuteen. Refleksiivisyys on myös kykyä arvioida omaa toimintaansa ja ajatteluaan eettiseltä kannalta. Taitavaksi ammatilliseksi opettajaksi kasvamisessa on kysymys vahvan identiteetin kehittämisestä sekä oman tavoitteen asettamisesta omalle henkilökohtaiselle kasvulleen. Identiteetti rakentuu niistä erilaisista merkityksistä, joita ihmiset voivat liittää joko itseensä tai muihin ihmisiin. (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu; Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 2, 5,7; Hämeen Ammattikorkeakoulu 2018.)

4.2 Koulutuksen sisältö

Ammatillisen opettajankoulutuksen laajuus on 60 osaamispistettä. Koulutuksen sisältö määräytyy asetuksella, joka määrittää, että opintojen tulee sisältää kasvatustieteellisiä perusopintoja, ammattipedagogisia opintoja, opetusharjoittelua sekä muita opintoja. (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu; Valtioneuvoston asetus 1129/2014 § 2 ja 3.)

Koulutusta järjestävästä oppilaitoksesta riippuen opinnot jäsentyvät hieman eri tavoin ja toteutus vaihtelee.

Kasvatustieteellisissä perusopinnoissa käsitellään muun muassa opettajan työn eri ilmiöitä, oppimista, opettamista ja refleksiivisyyttä, koulutuksen yhteiskunnallista ulottuvuutta, eri oppimisympäristöjä ja oppimisen ohjaamista. (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018; Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 8.)

Ammattipedagogiset opinnot sisältävät muuttuvaan työympäristöön liittyviä asioita. Lisäksi käsitellään opettajan asemaa tulevaisuudentekijänä ja kehittäjänä ammatillisessa koulutuksessa. Opiskelijalle toivotaan muodostuvan ymmärrys eri toimintaympäristöistä ja niiden merkityksestä oppimisessa ja opettamisessa perehdyttämällä kansalliseen koulutusjärjestelmään ja sitä säätelevään lainsäädäntöön ja strategioihin. Pedagogisen osaamisen kehittäminen on keskeistä opintojaksossa. Se tukee opettajana kehittymistä ja identiteettityötä. Identiteetin rakentaminen ja refleksiivisyys ovat tärkeä osa ammatillista opettajuutta ja näin opettajan pedagogisia opintoja. Refleksiivisyys on tärkeä osa pedagogisia opintoja ja kulkee niiden läpi eri muodoissaan näkyen muun muassa omien opiskelullisten tavoitteiden asettamisena, oman oppimisen arvioimisena ja kirjallisena dokumentointina sekä palautteen antamisena muille opiskelijoille ja opettajille. Opettajaopintoja tarjoavasta oppilaitoksesta riippuen refleksiivisyyttä ilmennetään esimerkiksi omista opinnoista kootussa opettajan käsikirjassa, jossa näkyy opiskelijan opettajuus ja siinä kehittyminen. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 47, 51; Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

Opettajaopintoihin kuuluu myös valinnaisia pedagogisia opintoja. Osassa oppilaitoksista ne toteutetaan siten, että opiskelija saa valita itsenäisesti opintoja, jotka vahvistavat omaa pedagogista osaamista ja vastaavat omaa kiinnostusta ja intressejä. Opintoja voi valita oppilaitoksen omasta tarjonnasta tai yhteistyöoppilaitoksista. Esimerkkeinä valittavista opinnoista voi mainita globaali ammatillinen koulutus, monikulttuurinen ohjaus ja osallistavat menetelmät. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 51; Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

Opetusharjoittelu on tärkeä osa ammatillisen opettajan pedagogisia opintoja. Sen voi suorittaa joko omalla työpaikalla tai opettajankoulutusta järjestävän oppilaitoksen yhteistyöoppilaitoksessa tai muussa sopivaksi katsotussa ympäristössä. Opetusharjoittelun avulla edistetään ja arvioidaan muun muassa opiskelijan osaamista

opiskelijan ohjaamiseen, oppimisympäristöihin, vuorovaikutukseen, toimijuuteen ja refleksiivisyyteen liittyen. (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

Opinnot sisältävät myös opinnäytteen antamisen jossakin muodossa. Se voi olla osana opetusharjoittelua toteutettava suunniteltu opetustilanne, erillinen opintoihin kuuluva kehittämistyö tai muu vastaava opintoja järjestävästä oppilaitoksesta ja opiskelijan opettajakokemuksesta riippuen. Opinnäytteellä osoitetaan osaaminen ja valmius soveltaa sitä opettajan työssä. (Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 48; Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

4.3 Opintojen toteutus

Opettajan pedagogiset opinnot ovat opiskelumuodoiltaan hyvin moninaiset. Opintoihin sisältyy lähiopetusta, opintopiirityöskentelyä, verkko-opiskelua, itsenäistä opiskelua ja opetusharjoittelua. Lähiopetus on paikanpäällä oppilaitoksessa tapahtuvaa ohjausta, jossa työstitään oppimistehtäviä ja paneudutaan opittaviin asioihin yhdessä opettajien ja opiskelutovereiden kanssa. Ohjauspäiviä voidaan järjestää myös verkossa. Opintopiiri on pienessä opiskelijaryhmässä tapahtuvaa oppimista, jossa työstitään yhteistoiminnallisesti opintoihin liittyviä oppimistehtäviä. Oppimistehtävät auttavat opiskelijaa oppimaan yhdistämällä uutta ja vanhaa tietoa toisiinsa. Opiskelija muokkaa aktiivisesti tietämystään oppimistehtäviin liittyvän ohjauksen ja palautteen avulla. Oppimistehtävien toivotaan kehittävän opiskelijan aloitteellista ja vastuullista lähestymistä oppimiseen. Se mahdollistaa oman oppimisprosessin johtamisen, joka on tärkeää oppimistulosten ja elinikäisen oppimisen kannalta. Opinnot on mahdollisuus suorittaa monimuoto-opiskeluna, joka pitää sisällään edellä mainittuja työskentelymuotoja mahdollistaen joko kokopäiväisen opiskelun tai esimerkiksi työssä käynnin sillä lähiopetusta on yhdestä kahteen kertaa kuukaudessa. Osa oppilaitoksista järjestää opinnot myös verkko-opintoina, jolloin lähiopetuspäiviä ei ole. (Hämeen Ammattikorkeakoulu 2018; Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018; Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018.)

Koska kyseessä on aikuisopiskelu, voi osaamista ja sisältöjen hallintaa opinnoissa osoittaa monella tapa. Osaamisen perusteella voi hakea opintojen hyväksilukemisia, oppilaitoksesta. Hyväksilukua voi hakea todistusten perusteella tai myös muin ilmoitetuin perustein. Hyväksiluku antaa opiskelijalle mahdollisuuden käyttää

opiskelussaan vaihtoehtoisia muotoja. Joka opintokokonaisuudella on omat oppimistavoitteensa ja suoritustapansa kuten esimerkiksi tehtävä tai tehtäviä. Tapoihin, jolla opiskelija voi osoittaa osaamistaan vaikuttaa muun muassa opiskelijalla oleva opettajakokemus, muu kokemus ja tietämys. Opettamisen osoittamisen tavoissa on siis huomioitu eri ”opetusuravaiheessa” olevat opiskelijat. Kokeneemmat voivat antaa esimerkiksi näytön osaamisestaan. Henkilökohtainen opetussuunnitelma on avainasemassa, kun opintoja muokataan ja jäsennetään opiskelijakohtaisesti. Hyväksilukua hakiessa on huomioitava, että opinnoilla joilla ja joille hyväksilukua haetaan, tulee olla riittävän suuri keskinäinen vastaavuus opettajaopinnoissa. (Jyväskylän Ammattikorkeakoulu 2018; Tampereen Ammattikorkeakoulu 2018, 55-56.)

5 LÄHIHOITAJAKOULUTUS SUOMESSA

Tässä luvussa pyritään luomaan kokonaiskuvaa lähihoitajakoulutuksesta suomessa, mutta esimerkinomaisesti kuvaamaan koulutusta myös ulkomailla. Lähteinä on käytetty nettisivuilta löytyvää tietoa koulutuksista ja niiden sisällöistä.

Lähihoitajan tutkinto suomessa on yksi ammatillisen koulutuksen perustutkinnoista. Ammatillisen perustutkinnon laajuus 180 osaamispistettä. Lähihoitajan tutkinto muodostuu ammatillisista tutkinnon osista (145 osaamispistettä) ja yhteisistä tutkinnon osista (35 osaamispistettä). Opintojen tulee sisältää valinnaisia opintoja yhteensä 15 osaamispisteen laajuisesti. Valinnaisesti opiskelija voi valittavien kokonaisuuksien lisäksi tai sijasta sisällyttää lukio-opintoja, korkeakouluopintoja, muuten jatko-opiskeluun valmentavia opintoja, paikallisia ammattitaitovaatimuksia sisältäviä opintoja työelämän paikallisiin tarpeisiin, opintoja toisesta ammatillisesta perustutkinnosta tai erikoisammattitutkinnosta.

[https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/rakenne.\)](https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/rakenne.)

Hoitotyön koulutuksen tavoite on kouluttaa hoitotyöntekijöitä, jotka toiminnallaan pyrkivät edistämään asiakkaana olevan yksilön, perheen tai yhteisön terveyttä ja hyvinvointia (Salminen 2000, 15). Lähihoitajan tutkinnon suorittaneella on laajat perusvalmiudet sekä erikoistuneempaa osaamista vähintään yhdellä työelämän ja tutkinnon suorittamisen edellyttämällä osa-alueella. Perustutkinnon suorittanut lähihoitaja tai perustason ensihoitaja toimii alan säädösten, ohjeiden, arvojen ja toimintaperiaatteiden mukaan ammattietiikkaa noudattaen. Hän osaa toimia ammatillisessa vuorovaikutuksessa erilaisten ihmisten kanssa moniammatillisessa ja monikulttuurisessa toimintaympäristössä. Lähihoitaja kykenee suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan asiakkaan tai potilaan terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä, edistämään kasvua ja osallisuutta sekä tekemään hoito- ja huolenpitotyötä eri ympäristöissä. Lähihoitaja osaa antaa palveluohjausta asiakaslähtöisesti, hyödyntää hyvinvointiteknologiaa omassa työssään sekä kehittää omaa osaamistaan ja ammattitaitoaan. Hän huolehtii asiakas- ja potilasturvallisuudesta, toimii aseptisesti ja ergonomisesti, huolehtii omasta työturvallisuudestaan ja hyvinvoinnistaan. ([https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tiedot.\)](https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tiedot.)

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinnon suorittanut voi työskennellä erilaisissa hoidon ja huolenpidon, vanhus- ja vammaispalvelujen, mielenterveys- ja päihdepalvelujen, kotihoidon, varhaiskasvatuksen, lastensuojelun, lapsiperheiden, erilaisten sosiaali- ja terveydenhuollon avohoidon sekä laitoshoidon työtehtävissä. Työpaikkoja voi olla perusterveydenhuollossa ja erikoissairaanhoidossa esimerkiksi vuodeosastoilla, poliklinikoilla, perustason ensihoidossa, saattohoidossa, kotisairaalassa, kotihoidossa tai kolmannella sektorilla. Lähihoitaja voi olla myös yrittäjänä muun muassa jalkojenhoidossa tai kotipalvelussa. Perustason ensihoidon osaamisalan suorittanut lähihoitaja/ensihoitaja voi toimia monipuolisesti muillakin työelämän osa-alueilla kuin ensi- ja akuuttihoitossa, ei kuitenkaan varhaiskasvatuksen tehtävissä. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tiedot>.)

5.1 Koulutuksen sisältö

Lähihoitaja tutkinnossa on kahdeksan osaamisalaa (ikäntyvien hoito ja kuntoutus, jalkahoito, lasten ja nuorten hoidon ja kasvatuksen tukeminen, mielenterveys- ja päihdetyö, sairaanhoito ja huolenpito, suunhoito, vammaistyö ja perustason ensihoito). Kaikkiin osaamisaloihin sisältyy pakollisena neljä pakollista tutkinnon osaa, joista kaksi ensimmäistä ovat kasvun ja osallisuuden edistäminen sekä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen ja kaksi seuraavaa vaihtuvat osaamisalan mukaan. Poikkeuksena tästä on perustason ensihoito, jossa pakollisia osioita ovat terveyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen, toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen, ensihoidossa toimiminen ja akuuttityössä toimiminen. Opiskelijaan tulee suorittaa kaksi ensin mainittua pakollista tutkinnon osaa hyväksytysti, ennen kuin pääsee suorittamaan kahden seuraavan osion näyttöä. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/rakenne>.)

Kasvun ja osallisuuden edistäminen (25 osaamispistettä) opintojen ammattitaitovaatimuksissa määritellään (liite 2), että opiskelija osaa erilaisissa asiakastilanteissa toimia tavalla, joka tukee asiakkaan omia osallistumismahdollisuuksia kuitenkin hänen terveytensä ja turvallisuutensa huomioiden. Näin toimiakseen opiskelijalla tulee olla riittävät valmiudet käyttää tarvittaessa tarpeeseen ja tilanteeseen soveltuvia välineitä, materiaaleja sekä menetelmiä. Opiskelijan tulee auttaa asiakasta päivittäisissä toiminnoissa ja antaa tarvittaessa tälle palveluohjausta, jolla pyritään

varmistamaan asiakkaan tietoisuus ja mahdollisuus olla jatkossa yhteydessä oikeaan tahoon omassa asiassaan. Osa lähihoitajaopiskelijan ammattitaitovaatimuksia opintokokonaisuudessa on myös se, että opiskelija huomio lähihoitajan työtä raamittavat määräykset, toimintaperiaatteet sekä arvot. Hän ei myöskään saa työssään unohtaa omasta turvallisuudestaan, työkyvystään tai työhyvinvoinnista huolehtimista. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708462>.)

Toisena pakollisena opintokokonaisuutena lähihoitajaopiskelijoilla on yhteensä 30 osaamispisteen laajuinen hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen (liite 2). Opiskelijan tulee hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa tukea, kannustaa ja motivoida häntä toimimaan mahdollisimman oma-aloitteisesti sekä huolehtimaan omasta terveydestä ja hyvinvoinnistaan eri tilanteissa. Keskeistä opiskelijalle on myös hallita lähihoitajan työn kannalta olennainen perus-, lääke-, ja saattohoito-, sekä huolenpitomenetelmät ja materiaalit. Hyvinvointiteknologian ja apuvälineiden käyttöön ja huoltoon liittyvä ohjaus sekä muun palveluohjauksen toteuttaminen tarvittaessa ovat osa lähihoitajan työtä ja näin myös opiskelijoiden ammattitaitovaatimuksia. Opiskelijan odotetaan myös tulevana ammattilaisena pystyvän toimimaan säännösten ja ohjeiden mukaan sekä tarvittaessa perustelemaan oma toimintansa työhön liittyvässä tilanteessa. Hänen myös toivotaan pyrkivän määrätietoisesti oman toimintansa kehittämiseen sekä turvallisuudesta ja työkyvystä huolehtimiseen. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708356>.)

5.1.1 Esimerkki opinnoista ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalalla

Alan opintoihin kuuluvat edellä esitellyt kokonaisuudet kasvun ja osallisuuden edistäminen sekä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen. Osaamisalalla opintoihin kuuluu lisäksi sekä pakollisia että valinnaisia opintoja. Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalan pakollisia opintoja ovat: kotihoidossa toimiminen ja ikääntyvien osallisuuden edistäminen (liite 3).

Kotihoidossa toimiminen (40 osaamispistettä) opinnoissa opiskelijan tulee pystyä suunnittelemaan, toteuttamaan ja arvioimaan omaa työtään asiakkaan kotona ja eri tilanteita hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Hänen on tunnistettava ja

hyödynnettävä työssään menetelmiä ja välineitä, jotka tukevat ja edistävät asiakkaan omaa toimintakykyä ja selviytymistä. Hänen tulee myös kyetä tekemään yhteistyötä asiakkaan lähiverkoston sekä muiden asiantuntija tahojen kanssa asiakkaan parhaaksi. Tarvittaessa opiskelijan tulee osata toteuttaa lääke- ja saattohoitoa asiakkaan kotona. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708358>.)

Lähihoitaja opiskelijan tulee tunnistaa ammatillisen toiminnan taustalla olevat arvot, eettiset periaatteet, säädökset sekä muut työtä ja toimintaa ohjaavat toimintaperiaatteet. Hyvinvoinnista huolehtiminen on tässäkin yksi ammattitaitovaatimuksista, mutta lisäksi opiskelijan tulee myös osana opintoja pohtia yrittäjyyttä yhtenä omista ammatillisista toimintamahdollisuuksistaan tulevaisuudessa. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708358>.)

Opintoihin kuuluu myös ikääntyvien osallisuuden edistäminen (35 osaamispistettä). Ammattitaitovaatimukset opiskelijalle tässä opintojaksossa ovat muutoin edellä esitellyn kaltaiset, mutta ikääntyvien osallisuuden edistäminen on kirjattu myös kokonaisuuden osaamistavoitteeksi ja se huomioidaan näin myös opetuksessa (liite 3). (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708247>.)

Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalan valitsevan opiskelijan on mahdollisuus ottaa valinnaisia opintoja 13 eri opintokokonaisuudesta, joiden laajuus on 5-15 osaamispistettä. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/rakenne>.) Valinnaisia opintokokonaisuuksia ovat esimerkiksi työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen sekä suunhoito eri asiakasryhmille (liite 4).

Työpaikkaohjaajaksi valmentautuminen (5 osaamispistettä). Opintojaksossa opiskelijan tavoite on perehtyä tapoihin, jolla eri koulutuksia voi järjestää sekä perehtyä eri tutkintoihin sisältöineen. Opiskelijan tulee lisäksi ohjata muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211784>.)

Suunhoito eri asiakasryhmille (15 osaamispistettä), jossa opiskelijan tulee ammattitaitovaatimusten mukaisesti kyetä käyttämään asianmukaisia menetelmiä, tuotteita ja välineitä edistäessään asiakkaan suunhoidollista terveyttä. Suunhoito on osa asiakkaan hyvinvointia, jota hänen tulee edistää. Opiskelijan tulee myös olla valmis

antamaan tarvittaessa palveluohjausta suun terveydenhuollon palveluissa sitä tarvitsevalle asiakkaalle.

(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708460>.)

5.1.2 Esimerkki opinnoista jalkojenhoidon osaamisalalla

Alan opintoihin kuuluvat edellä esitellyt kokonaisuudet kasvun ja osallisuuden edistäminen sekä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen. Lisäksi pakollisia osioita ovat jalkojenhoitotyössä toimiminen (40 osaamispistettä) sekä jalkojen terveyden edistäminen (35 osaamispistettä) (liite 5). Ensiksi mainituissa opinnoissa ammattitaitovaatimuksissa kuvataan, kuinka opiskelijan tulee tuntea toimintaperiaatteet, ohjeet ja suositukset sekä toteuttaa työtä niitä noudattaen. Opiskelijan tulee työskennellä asianmukaisia työmenetelmiä, materiaaleja ja välineitä käyttäen asiakkaan parhaaksi. Hänen tulee olla jatkuvassa vuorovaikutuksessa niin asiakkaan, avustajan kuin muut terveydenhuollon henkilöstönkin kanssa. Moniammatillisuus ja yhteistyön tekeminen työyhteisön kesken ovat tärkeä osa ammattitaitovaatimuksia, joita työssä tulee hallita. Tämän lisäksi oman työn arvioiminen sekä tietoinen pyrkimys sen kehittämiseen on oltava osa opiskelijan toimintaa.

(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708241>.)

Jalkojen terveyden edistäminen-opinnoissa opiskelijan tulee toteuttaa asiakkaan hoito hänelle tarkoituksenmukaisilla työmenetelmillä, materiaaleilla ja tuotteilla, iästä riippumatta, vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Hänen on pohdittava yrittäjyyden mahdollisuutta yhtenä työllistymisen mahdollisuutena, pidettävä huolta omasta hyvinvoinnistaan, työkyvystään, työturvallisuudestaan sekä pyrittävä kehittämään ja arvioimaan omaa toimintaansa. Hänen on annettava tarvittaessa palveluohjausta asiakkaalle, tehtävä työtään tarvittaessa moniammatillisesti ja toimittava osana työyhteisöä. Hänen on lisäksi tunnettava ja perustettava oma toimintansa lähihoitajan työtä kehystäviin arvoihin, ohjeisiin, säädöksiin ja muihin toimintaperiaatteisiin.

(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708357>.)

Jalkojenhoidon osaamisalalla opiskelijan on mahdollisuus ottaa valinnaisia opintoja 11 eri opintokokonaisuudesta, joiden laajuus on 5-15 osaamispistettä.

(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/rakenne>.) Valinnaisia

opintokokonaisuuksia ovat esimerkiksi huippuosajana toimiminen ja mielenterveys- ja päihdetyö eri asiakasryhmille (liite 6).

Huippuosajana toimiminen (15 osaamispistettä) opiskelija osaa toimia huippuosamista vaativissa tehtävissä. Hän huomioi huipputuotannon, -tuotteen tai palvelun laatuvaatimukset. Hän toimii yhteistyössä asiakkaan sekä eri asiantuntijoiden kanssa. Lisäksi opiskelija kehittää ja arvioi omaa osaamistaan ja toimintaympäristöjään. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211781>.)

Mielenterveys- ja päihdetyö eri asiakasryhmille (15 osaamispistettä) opinnoissa opiskelijan tulee työssään edistää ja tukea toimillaan asiakkaan mielenterveyttä, hyvinvointia sekä päihteettömyyttä ja ehkäistä ongelmien syntymistä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa. Hänen tulee asiakastyössä käyttää asianmukaisia välineitä ja materiaaleja ja antaa tarvittaessa palveluohjausta. Opiskelijan tulee huolehtia omasta työhyvinvoinnistaan ja turvallisuudestaan sekä pyrkiä arvioimaan ja kehittämään omaa työtään. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708039>.)

5.2 Lähihoitajatutkintoon kuuluvat yhteiset tutkinnonosat ja osaamistavoitteet

Opinnot sisältyvät kaikkiin ammatillisiin perustutkintoihin. Opinnoissa pyritään työelämässä ja arjessa tarvittavien taitojen hankkimiseen ja vahvistamiseen. Kaikkien opiskelijoiden tulee suorittaa yhteiset tutkinnonosa opinnot. Kuitenkin, jos opiskelija on suorittanut lukio tai muita ammatillisia opintoja ne voidaan hyväksilukea kokonaan tai osittain osaksi näitä opintoja. Yhteisiin tutkinnon osiin sisältyy sekä pakollisia että valinnaisia opintoja, jotka on mahdollisuus suorittaa yksilöllisesti, joko oppilaitoksessa tai työelämässä (liite 7). (<https://www.salpaus.fi/koulutus/yhteiset-tutkinnon-osat-yto/>; https://peda.net/poke/yhteiset_tutkinnon_osat.)

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (11 osaamispistettä). Opinnot suoritetaan siten, että äidinkielenä on koulutuksen järjestäjästä riippuen suomen, ruotsin tai saamen kieli. Viestintä ja vuorovaikutus äidinkielellä-osio voidaan koulutuksen järjestäjän tarjoamista mahdollisuuksista ja opiskelijan valinnoista riippuen toteuttaa myös opiskelijan toisena

kielenä olevalla suomen, ruotsin, saamen kielellä, romaanikielellä tai viittomakielellä.
(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211780>.)

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (kielenä suomi) osaamistavoitteena pakollisissa opinnoissa on, että opiskelija osaa toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti. Toisena tavoitteena on, että opiskelija kykenee tulkitsemaan erilaisia tekstejä sekä arvioimaan eri lähteistä itse hankkimaansa tietoa.
(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211780>.)

Valinnaisissa opinnoissa opiskelijan tulee kehittää omia viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan sekä tuottaa ja tulkita tekstejä. Opinnoissa edellytetään myös, että opiskelija parantaa omia esiintymis- ja ryhmätyötaitojaan sekä oppii tunnistamaan kielen ja kirjallisuuden eri muotoja ja merkityksiä.
(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211780>.)

Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen (6 osaamispistettä) Pakollisten osien osaamisvaatimukset pitävät sisällään sen, että opiskelija osaa muuttaa eri mittayksiköitä ja soveltaa matematiikkaa arkielämässä. Toiseksi hänen tulee osata laskea kappaleiden geometrisia ominaisuuksia loogisen päättelyn sekä yhtälöiden avulla. Hänen tulee myös hallita teknisten apuvälineiden hyödyntäminen matemaattisten ongelmien ratkaisemisessa.

(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211786>.)

Valinnaisissa opinnoissa sen sijaan keskeisenä on kyky ratkaista matemaattisia ongelmia päättelemällä sekä yhtälöiden ja kaavojen avustuksella sekä kyky arvioida tehtyjä matemaattisia ratkaisuja ja niiden suuruutta. Tärkeä on myös taito soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa ja arvioida sitä, mitä itse osaa.
(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211786>.)

Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt - opinnoissa opiskelijan on tärkeää tunnistaa keskeiset fysiikan käsitteet ja osata soveltaa niitä arjessa ja omassa työssään. Niin ikään hänen tulee omassa työssään huomioida erilaiset kemialliset aineet ominaisuuksineen ja arvioida omaa osaamistaan.

(<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211786>.)

Yhteiskunta ja työelämäosaaminen (9 osaamispistettä) opintokokonaisuus sisältää monta eri muutaman osaamispisteen kokonaisuutta. Esittelen tässä kaikista vain joitakin

pakollisten osioiden osaamistavoitteita kustakin kokonaisuudesta (liite 8). Yhdistelen kokonaisuuksia löyhästi kokonaiskuvan ja tekstin luettavuuden parantamiseksi.

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen-kokonaisuus pitää sisällään sen, että opiskelijan osaa toimia ja mieltää itsensä yhteiskunnan palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana. Tärkeää on myös kyky suunnitella ja ymmärtää omaa talouttaan ja sen riskejä. Kestävänkehityksen edistäminen- kokonaisuus puolestaan opastaa opiskelijat ajattelemaan elämää ja tekemiään ratkaisuja kestäväen kehityksen näkökulmasta sekä huomioimaan sen periaatteet. Elämänkaariajattelu osana jokapäiväistä elämää ja kulutusta on myös tärkeää sisäistää. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinonosat/4211783>.)

Opiskelu ja uravalmiudet- kokonaisuuden osaamistavoitteena on, että opiskelija oppii suunnittelemaan ja pohtimaan omaa opiskeluaan ja työuraansa ja ottamaan selvää sen eri mahdollisuuksista lisäten näin oman elämänsä suunnitelmallisuutta. Työelämässä toimiminen-kokonaisuus puolestaan pyrkii siihen, että opiskelija osaa solmia työsopimuksen työnantajansa kanssa, mutta niin ikään tavoite on myös osata tutkia vallitsevaa työmarkkinatilannetta työllistymisen helpottamiseksi. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinonosat/4211783>.)

Yrittäjyys ja yrittäjänä toimiminen-kokonaisuus pyrkii valmistamamaan opiskelijoita mahdolliseen yrittäjyyteen, joka on yksi lähihoitajan merkittävistä työllistymismahdollisuuksista. Osaamistavoitteena opinnoissa on ideoida liikeidea ja arvioida idean toimintamahdollisuuksia käytännössä. Työkyvyn ja hyvinvoinnin edistämisen- kokonaisuus pyrkii puolestaan tarjoamaan opiskelijalle valmiuksia arvioida oman toimintaympäristönsä ja oman toimintansa terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä huolehtia toimintakyvystään ja turvallisuudestaan. Kuten edellä huomattua ne ovat merkityksellisiä lähihoitajan työssä sekä niin ikään myös valmius antaa ensiapua ja toisaalta ehkäistä tapaturmia. (<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinonosat/4211783>.)

5.3 KAKSI ESIMERKKIÄ MUUALTA: LÄHIHOITAJAN KOULUTUS NEW YORKISSA (LPN) JA RUOTSISSA

New Yorkissa lähihoitajasta käytetään nimitystä licensed practical nurse (LPN). Lisensoitu käytännön sairaanhoitaja on yksi neljästä hoitotyön ammattista, muut ovat rekisteröity ammattisairaanhoitaja (RN), kliinisen sairaanhoidon asiantuntija (CNS) ja sairaanhoitaja (NP). (<http://www.op.nysed.gov/prof/nurse/#>.)

Rekisteröity ammattisairaanhoitaja (RN) voi tehdä terveystarkastuksia, opastaa potilaita terveysasioissa ja suorittaa toimenpiteitä lisensoitujen lääkäreiden, hammaslääkäreiden, sairaanhoitajien, lääkäriassistenttien ja jalkaterapeuttien määräämällä tavalla. Kliinisen sairaanhoidon asiantuntija (CNS) on ammattisairaanhoitaja, joka on suorittanut kliinisen osavaltion sertifioiman sairaanhoitaja koulutuksen, yleensä maisterin tutkinnon. Sairaanhoitaja (NP) on suorittanut pitkälle edenneen kliinisen sairaanhoitajakoulutuksen, yleensä maisteri ja suorittanut New Yorkin osavaltion myöntämän lisenssin. Hän voi tehdä potilaille diagnooseja ja hoitaa heitä oman erikoisosaamisensa alueella esimerkiksi akuutissa hoitotyössä tai gerontologiassa. (<http://www.op.nysed.gov/prof/nurse/#>.)

Lähihoitajana toimiminen edellyttää New Yorkissa tiettyjä asioita. Koulutus voi vaihdella 7-24 kuukauteen, yleisimmin sen kesto on kuitenkin 12 kuukautta. Koulutus sisältää usein hoitotyön perusteita, lääkehoitoa, matematiikkaa, lastenhoitoa, kirurgista sairaanhoitoa, geriatria, anatomiaa ja fysiologiaa, farmakologiaa, mielenterveydenhoitoa sekä ravitsemusta. Koulutus sisältää sekä teoria että kliinistä hoitotyötä aidossa ympäristössä yhteistyössä paikallisen sairaalan kanssa. Opiskelijalla on myös mahdollisuus tutustua lääkärin työhön itseään kiinnostavalla osa-alueella esimerkiksi kotihoito, dialyysihoito, synnytys tai mielenterveyshoito. (<https://www.caybores.org/Page/44>; <https://www.allnursingchools.com/licensed-practical-nurse/>.)

Koulutuksen suorittaneen tulee osallistua lisenssitestiin (NCLEXPN). Testi käsittelee hoitotyön turvallisuuden, terveyden edistämisen ja ylläpidon, fysiologisen eheyden ja psykososiaalisen eheyden osa-alueet. Testin suorittamisen jälkeen opiskelija voi hakea rekisteröitymistä ja lisenssiä New Yorkin osavaltion koulutusosastolta (NYSED). Saadaksesi lisenssin ja rekisteröitymisen opiskelijalla on oltava muun muassa 17 vuoden ikä, lukio tai vastaava sekä hyvä moraali (rikoksettomuus, nuhteettomuus ym.),

lisäksi hänen tulee olla valmistunut NYSED:n hyväksymästä koulutuksesta. Rekisteröitymisen ja lisenssin myöntämisen jälkeen henkilö voi toimia lähihoitajana (LPN). Lisenssi ja ensimmäinen rekisteröityminen maksavat ja rekisteröityminen tulee uusia määrä-ajoin. (<http://www.op.nysed.gov/prof/nurse/nursebroch.htm>; [https://www.allnursingchools.com/licensed-practical-nurse/.](https://www.allnursingchools.com/licensed-practical-nurse/))

Niin halutessaan lähihoitaja voi erikoistua ja kouluttautua lisää henkilökohtaisen kiinnostuksensa mukaisesti. Lisä kouluttautuminen auttaa häntä etenemään urallaan. Erikoistua voi vaikka farmakologiaan, potilaiden pitkäaikaishoitoon, kehitysvammatyöhön tai voi hakeutua esimerkiksi lähihoitajille suunnattuun ammattisairaanhoitaja koulutukseen. ([https://www.allnursingschools.com/licensed-practical-nurse/.](https://www.allnursingschools.com/licensed-practical-nurse/))

Lähihoitaja voi New Yorkissa työskennellä muiden edellä mainittujen terveydenhuollon ammattilaisten ohjauksessa ja valvonnassa. Laki ei salli lähihoitajan tehdä hoitotyötä tai hoitoon liittyviä arviointeja itsenäisesti. Lähihoitajan tulee olla empaattinen ja työssään kunnioittaa potilaan arvoja, tarpeita ja toiveita potilasturvallisuus ja – mukavuus huomioiden. (<http://www.op.nysed.gov/prof/nurse/nursebroch.htm>; [https://www.allnursingchools.com/licensed-practical-nurse/.](https://www.allnursingchools.com/licensed-practical-nurse/)) Lähihoitajan rooli vaihtelee työpaikan mukaan, joskus jopa osavaltio saattaa säännellä työntekijän työnkuvaa ja tehtäviä. Pääsääntöisesti hän työskentelee erilaisissa hoitokodeissa, sairaaloissa tai kotihoidossa päivittäisessä potilastyössä muun muassa lääkehoidossa, perushoidossa sekä potilaiden voinnin seuraamisissa, raportoinnissa ja kirjaamisessa. Lisäksi hän ottaa testejä ja kokeita ja on lääkärin ja sairaanhoitajien apuna tarvittaessa. Muita epätyypillisempiä työpaikkoja lähihoitajille voivat olla esimerkiksi lääkärin vastaanotot, hallitus ja sosiaalipalvelut, kirkot tai vaikka koulut. ([https://www.allnursingchools.com/licensed-practical-nurse/.](https://www.allnursingchools.com/licensed-practical-nurse/))

Ruotsissa lähihoitajaa kutsutaan nimellä underskoterska, suomennettuna apulaissairaanhoitaja. Opintoja on mahdollisuus suorittaa eri tavoin ja eri koulutuksina paikasta ja koulutuksen järjestäjästä riippuen. Yleisimmin lähihoitaja koulutus järjestetään aikuiskoulutuksena ja se on kestoltaan 1.5 vuotta. Tällöin opinnot käsittävät yhden lukuvuoden perusopinnot, työssäoppimista sekä puolen vuoden erikoistumisopinnot. Opiskelu on kurssiperustaista. Kurssin jälkeinen tentti kartoittaa opiskelijan osaamisen.

[\(https://asovuxengymnasium.stockholm.se/underskoterskeutbildning?utm_campaign=studentum.se+-+%C3%85s%C3%B6+Vuxengymnasium+utbildningar&utm_medium=Klick+fr%C3%A5n+studentum.se&utm_source=Undersk%C3%B6terskeutbildning;https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/.\)](https://asovuxengymnasium.stockholm.se/underskoterskeutbildning?utm_campaign=studentum.se+-+%C3%85s%C3%B6+Vuxengymnasium+utbildningar&utm_medium=Klick+fr%C3%A5n+studentum.se&utm_source=Undersk%C3%B6terskeutbildning;https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/)

Opiskelijaksi voi tulla valituksi 20-vuotiaana tai sitäkin nuorempana, jos on suorittanut kansallisen ohjelman tai vastaavan lukio koulutuksen. Lisäksi tulee olla sekä riittävät matematiikan taidot että vähintään ruotsi toisena kielenä tasoinen kielen hallinta. Jos koulutukseen aloituspaikkoja on vähemmän kuin hakijoita, hakijan kotikunta päättää opiskelupaikan myöntämisestä. Kotikunnan tulee hyväksyä hakemus opiskelupaikasta myös silloin, jos henkilö haluaa opiskella muulla kuin kotikunnallaan. ([https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/.](https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/))

Lähihoitajakoulutuksen opinnoissa perusopinnot ovat kaikille yhteiset, paitsi jos opiskelijalla on jo vastaavat tiedot. Opinnot käsittävät muun muassa lääketiedettä, psykiatria, erityispedagogiikkaa, hoitotyötä ja kieliopintoja. Opintojen tavoite on, että opiskelija tietää ja tunnistaa potilaan perus oikeudet, tarpeet sekä antaa valmiudet hoitotyöhön ja hoivaan. Perusopintoihin sisältyy myös useampi työssäoppimisjakso esimerkiksi sairaalassa, vanhainkodissa, asumisyksiköissä tai terveyskeskuksissa. Käytännön valmiuksia tulevaan työhön saadaan myös koulussa tehtävien harjoitusten, kuten verenpaineen mittaamisen tai elvytysharjoitusten kautta. ([https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/;](https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/)

[https://asovuxengymnasium.stockholm.se/underskoterskeutbildning?utm_campaign=studentum.se+-+%C3%85s%C3%B6+Vuxengymnasium+utbildningar&utm_medium=Klick+fr%C3%A5n+studentum.se&utm_source=Undersk%C3%B6terskeutbildning;https://www.studentum.se/skola/kompetensutvecklingsinstitutet/underskoterska-yrkesutbildning-stockholm-525809.\)](https://asovuxengymnasium.stockholm.se/underskoterskeutbildning?utm_campaign=studentum.se+-+%C3%85s%C3%B6+Vuxengymnasium+utbildningar&utm_medium=Klick+fr%C3%A5n+studentum.se&utm_source=Undersk%C3%B6terskeutbildning;https://www.studentum.se/skola/kompetensutvecklingsinstitutet/underskoterska-yrkesutbildning-stockholm-525809.)

Perusopintojen jälkeen opiskelijan tulee syventää tietämystään yhdellä osa-alueella. Valinnaisia opintoja, koulusta riippuen ovat, vanhustyö, psykiatria, terveydenhoito sekä vammaistyö. ([https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/.](https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/)) Lähihoitajan tehtävät ja työnkuva vaihtelevat työpaikan ja erikoistumisalan mukaan. Terveydenhoitoon erikoistunut työskentelee pääosin sairaalassa tai terveyskeskuksessa

keskittyen erityisesti lääkinnälliseen hoitoon. Vanhustyö avaa ovia erityisesti hoitokoteihin ja kotihoitoon, jossa autetaan vanhuksia myös arjessa selviytymisessä. Vammaistyössä lähihoitajat toimivat usein henkilökohtaisina avustajina tai työntekijänä erilaisissa asumismuodoissa, jotka tarjoavat vammaiselle mahdollisimman itsenäisen elämän ja moninaisen arjen vammasta huolimatta. Psykiatrisessa hoidossa lähihoitaja voi toimia psykiatrisella osastolla, avohoidossa tai hoitoa saavan kotona kaiken ikäisten parissa. Kotona psykiatrinen hoito on lähinnä ihmisarvoiseen ja itsenäiseen elämään rohkaisua ja tukemista. Hoitoa saavan kanssa tehtävään työhön yhdistyy lisäksi keskeisesti kommunikointi hoidon saajan lähipiiriin ja sukulaisten kanssa unohtamatta lähihoitajan tekemää työyhteisöyhteistyötä.

[\(https://www.studentum.se/skola/kompetensutvecklingsinstitutet/underskoterska-yrkesutbildning-stockholm-525809;](https://www.studentum.se/skola/kompetensutvecklingsinstitutet/underskoterska-yrkesutbildning-stockholm-525809;)

https://asovuxengymnasium.stockholm.se/underskoterskeutbildning?utm_campaign=studentum.se+-

[+%C3%85s%C3%B6+Vuxengymnasium+utbildningar&utm_medium=Klick+fr%C3%A5n+studentum.se&utm_source=Undersk%C3%B6terskeutbildning;](https://asovuxengymnasium.stockholm.se/underskoterskeutbildning?utm_campaign=studentum.se+-%C3%85s%C3%B6+Vuxengymnasium+utbildningar&utm_medium=Klick+fr%C3%A5n+studentum.se&utm_source=Undersk%C3%B6terskeutbildning;)

[https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/.\)](https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/)

Ruotsissa lähihoitajien koulutus voidaan järjestää useammalla eri tavalla. Yleisimmin koulutukseen voi osallistua etämuotoisesti verkossa, jolloin tentit ja harjoitukset tehdään koulussa tai koulussa tapahtuvana lähiopetuksena 2-3 päivänä viikossa. Muita vaihtoehtoja opintojen suorittamiseen on oppisopimuskoulutus, jossa yhtenä päivänä viikossa on lähiopetusta ja muutoin opitaan työnkautta. On myös mahdollista yhdistää etäopiskeluun opettajan tapaaminen, harjoitusten tai tentin tekeminen kerran viikossa muutaman tunnin ajan, jolloin kyseessä on etäopetus pakollisella puolipäivällä.

[https://www.studentum.se/skola/kompetensutvecklingsinstitutet/underskoterska-yrkesutbildning-stockholm-525809.\)](https://www.studentum.se/skola/kompetensutvecklingsinstitutet/underskoterska-yrkesutbildning-stockholm-525809.)

6 TUTKIMUSKYSYMYS JA TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä pro gradu -tutkielmassa on tarkoitus selvittää minkälaista opetusta ja minkälaista opettajaa toisen ja kolmannen vuoden lähihoitajatutkinnon aikuisopiskelijat pitävät hyvänä ja miksi. Tutkimuksen kannalta keskeinen kysymys on siis

Millaisena lähihoitaja opiskelijat näkevät hyvän opettajan ja opetuksen?

6.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimuksessa käytettiin aineistonkeruu menetelmänä puolistrukturoitua haastattelua, joka valikoitui käytettäväksi tutkimuksen laadullisen tutkimusotteen sekä tutkimuskysymyksen luonteen vuoksi. Kyseistä aineistonkeruu menetelmää käyttämällä haluttiin varmistaa myös se, että samat kysymykset ja aihealueet käsitellään kaikkien haastateltavien kanssa. Menetelmää valitessa huomioitiin myös se, ettei kyseinen valittu tutkimusmenetelmä "rasita" vastaajia kohtuuttomasti eikä vastaaminen vaadi suuria ponnisteluja tai esimerkiksi etukäteen valmistautumista. Puolistrukturoitu haastattelututkimus on menetelmä, jossa kaikille haastatelluille esitetään samat kysymykset, mutta haastateltavat vastaavat niihin vapaasti omin sanoin. Haastateltaville ei siis anneta valmiita vastausvaihtoehtoja, joista valita sopivin kuten strukturoidussa haastattelussa. (Vahtivaara 2013, 13.)

Kyseinen menetelmä mahdollistaa sen, että haluttava asia voidaan kertoa omin sanoin, jolloin haastateltava tulee kuulluksi, mutta keskustelu on syvähaastattelua helpommin pidettävissä kysytyssä aihepiirissä. Tässä tutkimuksessa tutkimusotos oli pieni, eikä siinä pyritty tulosten yleistettävyyteen. Tavoitteena oli kuulla jo jonkin aikaa tutkintoa opiskelleiden aikuisopiskelijoiden ajatuksia hyvästä opetuksesta ja opettajasta lähihoitajatutkinnossa. (Vahtivaara 2013, 13-14.)

6.2 Aineiston kerääminen ja analysointi

Tutkimuksen haastatteluaineisto kerättiin kolmesta sosiaali- ja terveysalan perustutkintoa tarjoavasta oppilaitoksesta Uudestakaupungista, Vantaalta ja Tuusulasta.

Haastateltavat olivat toisen ja kolmannen vuoden aikuisopiskelijoita. Oppilaitosten opettajat, joihin olin yhteydessä sähköpostilla, kysyivät halukkaita vapaaehtoisia, kohderyhmää olevia opiskelijoita osallistumaan haastatteluun tutkimusta varten. Haastattelut toteutettiin kussakin oppilaitoksessa, sovittuna ajankohtana, haastatteluille varatussa tilassa.

Haastateltavilta saadun nauhoitusluvan jälkeen haastattelut nauhoitettiin. Tilanteessa oli mukana myös ulkopuolinen henkilö. Hän kirjoitti, pyynnöstäni, tietokoneelle haastattelussa esiin tulleita asioita. Näin siksi, että haastattelujen litterointi ja muu jatkokäsittely helpottuu. Paikalla olevasta kolmannelta henkilöstä ilmoitettiin haastateltavalle ennen haastattelun alkua. Haastatteluja toteutettiin seitsemän ja ne olivat kestoaltaan 25-75 minuuttia riippuen haastateltavan puheliaisuudesta. Haastattelutilanteet sujuivat rauhallisesti ja suunnitelmien mukaan. Poikkeuksena tästä oli kuitenkin muutama haastattelu. Yksi haastatelluista ei vastannut omasta tahdostaan kaikkiin haastattelun kysymyksiin. Lisäksi neljän osallistujan kohdalla jäi 1-2 kysymystä käsittelemättä haastattelijan valitettavasta huolimattomuudesta johtuen. Tapahtunut huomattiin vasta aineiston litterointi vaiheessa, jolloin haastateltuja yritettiin tavoittaa muun muassa sosiaalisen median ja sähköpostien välityksellä. Tavoitteluyritysten tuloksena yksi haastattelu saatiin täydennettyä. Haastatteluaineisto litteroitiin asiatarasti, paitsi sisennetyt ja lainausmerkeissä olevat tekstipätkät, jotka ovat suoraan haastateltujen puheesta lainattuja. Sisennetyt tekstipätkät ovat otteita haastatteluista. Asiatarkka litterointi oli riittävä tutkimuksen ja tutkimuskysymyksen kannalta. Litterointivaiheessa poistettiin haastateltujen tunnistetiedot anonymiteetin takaamiseksi. Analyysi toteutettiin aineistoon sekä haastatteluoteemoihin tukeutuen.

Haastatteluaineiston analysointi on toteutettu aineistolähtöisesti haastattelurunkoon osin tukeutuen, siten että analyysi kattaa olennaisen tiedon haastattelujen sisältöihin liittyen. Tämän jälkeen aineisto koottiin yhteen ja kirjoitettiin yhtenäiseksi kokonaisuudeksi, joka kuvaa haastattelujen sisältöä ja palvelee tutkimuksen tarkoitusta mahdollisimman hyvin.

6.3 Aineiston kuvailu

Tutkimuksen empiirinen aineisto käsitti yhteensä seitsemän henkilön haastatteluaineiston, johon haastateltiin lähihoitajatutkinnon aikuisopiskelijoita Tuusulasta, Vantaalta ja Uudestakaupungista. Haastatteluilla haluttiin selvittää, millainen on hyvä opettaja ja millaista on hyvä opetus lähihoitajaopiskelijan silmin.

Haastatteluun osallistuneiden opiskelijoiden joukko oli osin heterogeeninen. Enemmistö oli toisen tai kolmannen vuoden tutkinto-opiskelijoita. Yksi oli kuitenkin valmistunut lähihoitajaksi vain joitakin päiviä ennen sovittua haastatteluajankohtaa. Toinen oli valmistunut lähihoitajaksi noin 10 vuotta aiemmin, mutta oli haastattelun aikaan palannut syventämään ja täydentämään omaa osaamistaan lähihoitajatutkinnon toisen osaamisalan opinnoilla laajentaakseen omia mahdollisuuksiaan työmarkkinoilla. Haastatelluista kuusi oli naisia ja yksi mies.

Koska en tuntenut haastateltavia etukäteen, oli tärkeää saada tietää hieman heidän työ ja/tai aiempaa opiskeluhistoriaansa ja sen mahdollisia vaikutuksia heidän tämänhetkisiin opiskelullisiin valintoihin. On havaittu, että elämän varrella kertyneet kokemukset ja tapahtumat voivat vaikuttaa niihin ratkaisuihin ja valintoihin, joita ihminen tekee jatkossa. (Gårling, Karlsson, Remanus, Selart 1997, 168)

Haastateltavat olivat päätyneet lähihoitajaopintoihin hyvin erilaisia polkuja ja taustat vaihtelivat merkittävästi. Kaikki haastateltavat olivat aikuisopiskelijoita ja kaikilla oli pitkä opiskelu ja/tai työ tausta ennen tämänhetkisiä opintoja.

TAULUKKO 1. Haastateltujen työ ja/tai opiskeluhistoria ennen lähihoitajaopintoja.

Haastateltu (H1)	<ul style="list-style-type: none"> • Peruskoulu ja 10-luokka • Varastotyö • Omaishoitaja (seitsemän vuotta)
Haastateltu (H2)	<ul style="list-style-type: none"> • Pukuompelija • Kasvatustieteiden opintoja • Päiväkodissa (10 vuotta) • 2009 lähihoitaja
Haastateltu (H3)	<ul style="list-style-type: none"> • 2005 Metallialan koulutus ja töitä
Haastateltu (H4)	<ul style="list-style-type: none"> • 2003 Ravintolakokki ja töitä • Baarimestarivastaava • Metallialan koulutus ja työ (10 vuotta) • Työ virvotusjuomatehtaalla
Haastateltu (H5)	<ul style="list-style-type: none"> • Taloushallinnon merkonomi • Kaupanalantyyöt (15 vuotta) • Työ S-pankissa • 2003 Ylioppilas
Haastateltu (H6)	<ul style="list-style-type: none"> • Työ vuodeosastolla • Yliopistossa englanninopintoja • Opintoja hotelli- ja ravintola-alalla • 2015 Tekstiiliartesaani ja työtä pienyrittäjänä
Haastateltu (H7)	<ul style="list-style-type: none"> • Työ tullissa (20 vuotta) • Perhepäivähoitaja (kahdeksan vuotta) • Lastenhoitaja päiväkodissa

Kysymykseen, onko kokenut oman opiskelu- tai työelämätaustan jotenkin vaikuttaneen tehtyihin opiskelullisiin valintoihin jatkossa neljä vastasi myöntävästi. Osa mainitsi myös, että sosiaali- ja terveysala on aina, kaikesta huolimatta, ollut heille se omin juttu ja osa sanoi vain jotenkin aina tienneensä sen. Yksi puolestaan kertoi, että aiemmassa työssä sai kohdata paljon asiakkaita, joka on luonut hyvän pohjan myös lähihoitaja opinnoille.

Aikaisempi historia on vaikuttanut valintoihin jatkossa vaikka jo ennen isän hoitoakin (omaishoitajana) sosiaaliala oli oikeastaan ainut vaihtoehto. Olen tullut sinuiksi sen kanssa, etten tule tienaamaan suuria rahoja. Pakko päästä tekemään jotain sellaista, millä on merkitystä (H1)

Sosiaalipuolen opinnot ovat ominta alaa. Ihmisten kanssa työn tekeminen on kivaa. (H2)

Muutama vastannut ei mietinnän jälkeen osannut yhdistää aiempaa työ- ja taioiskeluhistoriaa nykyiseen valintaansa lähihoitajaopinnoista.

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Ajatuksia opiskelusta ja opetuksesta yleisesti

Se, kuinka kokee opiskelun, on jokaisen subjektiivinen kokemus ja siihen vaikuttavat monet tekijät. Kaikki haastateltavat vastasivat opiskelun vastanneen hyvin heidän ennalta asettamiaan odotuksia ja olleen heille hyvin mieluisaa. Useimmat jopa kokivat opiskelun olleen heille odotettua helpompaa. Tämä johtui haastateltujen mukaan muun muassa siitä, että oppiminen on ollut heille aina helppoa ja mieluisaa. Myös elämäkokemuksen ja iän ajateltiin vaikuttaneen useammalla tapaa positiivisesti oppimisen ja opiskelun kokemuksiin. Yksi sanoi olevansa ikuinen opiskelija ja tiedosti kyseisen alan olevan sellainen, joka vaatii jatkuvaa opiskelua. Eräs kertoi, että oli saanut ensikertaa elämässään tehdä valinnan opiskele- ja työurallaan sen perusteella, mikä itsestä tuntuu oikealta.

Nuorena hain lähihoitajaksi, mutta en päässyt, joten menin metallialalle. Ehkä ihan hyvä, etten päässyt, en tiedä olisinko ollut valmis tähän (lähihoitajaksi). Kun ymmärtää asioita enemmän ja pystyy ajattelemaan asioita eri tavoin. Nyt sitä ajattelee kypsemmin parhaillaan opiskeltavasta aiheesta ja haluaa panostaa opiskeluun. Pystyy keskittymään opiskeluun, ottamaan irti kaikki, ja se jääkin ehkä paremmin tuonne päähän, koska ikää on enemmän. On saanut tässä välissä lisää kokemusta muun muassa. lasten saamisen myötä. (H3)

On vastannut odotuksia, opetus on ollut suhteutettuna omaan ikään ja opiskeluvastuuseen. Pystyy ottamaan vastuun eri tavalla niistä opinnoista.

Ensimmäistä kertaa olen valinnut työn niin sanotusti. omasta tahdosta, eikä esimerkiksi siksi, että on töitä. Miettimättä haluanko minä tehdä sitä työtä. Oli mahdollisuus lähteä opiskelemaan semmoista mihin oikeasti haluaa ja missä näkee itsensä. Nyt tämä tuntuu omalta. Opiskelu on ollut ihanaa. Koen olevani oikealla alalla ja parasta onkin se, että saa olla ihmisten kanssa ja tehdä työt millä on tarkoitus. Saan antaa itsestäni ja vastavuoroisesti saan siitä. (H4)

Koulun toiminta, opintojen sisältö sekä opettamisen ja myös oppimisen resurssit ovat osaltaan vahvasti niitä osatekijöitä, jotka ovat vahvasti vaikuttaneet ajatuksiin ja tunteisiin oppimisesta ja opiskelusta. Osa haastatelluista totesi tunteneensa, että lähihoitajan tutkinto on todella laaja ja sisältää paljon opittavaa asiaa opiskeluaikaan nähden. Opetettavaa ja opittavaa asiaa on paljon, eikä asiaa ehdi välttämättä kunnolla oppia ja opettajat eivät ehdi opettaa. Tämä tarkoittaa itsenäistä opiskelua ja paljon

töiden tekemistä kotona kertoo usea haastateltu. Samaan hengenvetoon haastateltavat, jotka asian toivat esille, totesivat, ettei se johdu opettajista vaan muun muassa koulutusten sisällöistä ja rakenteesta päättävistä tahoista.

Määrärahojen leikkaaminen näkyy opetuksessa, paljon on etäopiskelua ja itsenäistä opiskelua. Itselle tämä toimii, mutta opiskelijat jotka kaipaavat tukea, esimerkiksi kielivaikeudet tai nuoremmat opiskelijat jäävät toisten opiskelijoiden tuen varaan.

”Jos olis enemmän opettajil aikaa pitää tunteja ni ehkä heijätkin (tukea tarvitsevat, kieliongelmaiset) pystyittäis ottamaan niinku paremmin huomioon”.
(H4)

Koulutus on vastannut odotuksia Olen saanut sitä tietoa, mitä odotinkin saavani. Paljon on tullut uutta asiaa. Koulutus on lyhyt oppimäärään nähden.
(H5)

Paljon on tehtäviä kotona. Opiskelu on paljolti itseohjautuvaa. Mutta se sopi minulle (H6)

Yhdellä haastateltavalla oli erityisen negatiivisia tunteja koulutuksensa alkutaipaleelta liittyen tiedon kulkuun ja muuhun koulun toimintaan, jotka kyllä myöhemmin, osaamisala opinnoissa, kääntyivät positiivisiksi opettajan ansiosta. Toisella puolestaan oli pelkkää positiivista sanottavaa omalta kohdaltaan.

Tämä koulu tai kaikki nämä sosiaalialan koulut on minun käsityksen mukaan aika sekaisin. Aina hirveä säätö talonpuolesta käynnissä. Kukaan ei tiedä mitään ja aika tuntuu loppuvan opettajilta kesken.

Koe viikossa, hirveä kiire kokoajan. Ensimmäisestä kokeesta pääsi 1 läpi 28:sta, toisesta kokeesta pääsi 2. Se oli aika hurjaa se alku. Siinä niin kun sukellettiin heti syvään päätyyn. Moni lopetti parin ensimmäisen viikon jälkeen. Vastuu opettaja (osaamisalalla) on niin huikea tapaus. Hän on koulun pidetyin opettaja. Hän palautti uskon opiskeluun sen alun katastrofin jälkeen. (H1)

Koulussa on menty minun opiskelun ja elämäntilanteen mukaan. Vaihdot (ilta, päivä, oppisopimus) opiskelijaksi ovat sujuneet ongelmitta. (H6)

Kun kysyin haastateltavilta yleisiä ajatuksia opetuksesta, yksi negatiivinen asia nousi erityisesti esille, jo mainittujen resurssien lisäksi, ja osin niihin liittyen, nimittäin vaihteleva vaatimustaso opiskelijoiden ja opettajien välillä. Asian esiin ottaneet opiskelijat kuvasivat, kuinka eri opettajat vaativat eri opiskelijoilta eri asioita ja suhtautuvat muun muassa poissaoloihin epä johdonmukaisesti jopa koulun johtoa myöden. Toisaalta myös vaatimustason vaikutus tulevaan ammattitaitoon mietitytti opiskelijoita.

On opettajakohtaista, kaikilla ei ole samaa vaatimustasoa. Surullista, että jotkut päästävät liian helposti läpi. ”Huolestuttaa, et kyl täs aikamoisia ”huuhaa innasia” valmistuu tonne työelämään, et se on vähän surullista.” Kovien opettajien” vaatimustasolla valistuu äärettömän hyviä työntekijöitä. Jotkut opettajat kokevat helpommaksi päästää opiskelijat helpommalla läpi, koska opettajat ovat niin ylityöllistettyjä.

Onhan sekin surullista, jos osa kääntyy alalta pois, koska jollain on ollut vähän kova tahti tai vaatimustaso. (H1)

Joillekin oppilaille on helpompi olla luvattomasti pois koulusta.

”Oppiminen on sillä tasolla. Heidän kohdallaan poissaolot ei ole mikään ongelma” (Apulaisrehtorin vastaus asiaa tiedustelleelle opiskelijalle).

Tunnolliselle sanotaan helpommin ”tämä peli ei vetele”. Hänestä joka ei ole niin tunnollinen, opettaja ei jaksa välittää.

Luvattomiin poissaoloihin pitäisi puuttua, ne pitäisi kitkeä pois.” Opettajilla pitäisi olla oikeus sanoa, olet ollu tämän verran pois. Ole hyvä ja poistu. Tule takaisin sit ku kiinnostaa.” Sitä ei tehdä, koska valmistuvista opiskelijoista saadaan rahaa.

Haastattelija: Täälläkö ei ole korvausvelvollisuutta?

Haastateltava: Ei ole enää.

Haastattelija: Kuka sen tason määrittää?

Haastateltava: ”Nii. Kai se on se, et pääsee niist kokeist ja jutuist läpi, mitä sul tehdään. Se on väärä lähtökohta”

Haastateltava: Tehtävien tekeminen kotona ja kotona oleminen ei ole se pointti tässä. Onko se oikein niitä kohtaan joiden oppiminen ei ole sillä tasolla? (H3)

Opiskelijoiden kokema epätasa-arvo ja epäjohdonmukaisuus hämmensivät ja rasittivat opiskelijoita paljon, sillä asia tuli esille hyvin monessa eri yhteydessä haastattelujen aikana ja kuului heidän puheestaan selkeästi.

7.2 Hyvä opetus lähihoitaja koulutuksessa

Kuten tämä tutkimuksen teoriaosiestakin voi lukea hyvä opetus pitää sisällään muun muassa sen, että opetus on riittävän monipuolista ja vaihtelevaa. Tätä korosti enemmistö myös tähän tutkimukseen haastatelluista opiskelijoista. Vaihtelevuus koettiin tärkeäksi ennen muuta siksi, että kiinnostus pysyy yllä eivätkä päivät ole niin puuduttavia. Yksi myös mainitsi vaihtelevien menetelmien tukevan omaa oppimistaan.

Koulutuksen ja opetuksen tulee olla työelämälähtöistä. Lähihoitajakoulutuksessa se näkyy esimerkiksi teorian ja käytännön yhdistämisenä. Teorian ja käytännön harjoitusten sopiva suhde oli monen haastateltavan mielestä hyvin merkityksellisessä asemassa, kun puhutaan hyvästä opetuksesta lähihoitajakoulutuksessa. Usean mielestä käytännön harjoituksia voisi olla oppitunneilla enemmänkin. Kaikki opiskelijat eivät kuitenkaan välttämättä koe opiskelua ja opetusta koulussa samoin. Toiset kokevat oppitunneilla mielekkäämmäksi teoriapainotteisemman opiskelun. Osa puolestaan koki, että eri opetusmenetelmien käyttö oppitunneilla ei ole kaikille opettajille välttämättä luontevaa.

Oppii parhaiten, kun näkee ja tekee itse. Jos lukee paperista, niin ei se ole sama kun että pääsee konkreettisesti kokeilemaa niitä asioita. Paljon hoitoluokissa tekemistä ei pelkkää luennointia. (H6)

Monipuolinen, ei taulusulkeisia koko ajan. Kuuluu kyllä taulusulkeiset, mutta ei kokoajan. Kaikkien opettajien kohdalla monipuolisuus ei ole onnistunut. (H1)

Käytännön taidot on opittu työharjoitteluissa ja teoria koulussa. (H7)

Myös vuorovaikutuksen ja kommunikaation suhde niin opiskelijoiden kuin opettajan ja opiskelijoidenkin kesken oli osa opetuksen monipuolisuus keskusteluja. Hyvä opetus ei haastateltujen mielestä ole sitä että opettaja puhuu ja opiskelijat kuuntelevat vaan se on vuorovaikutusta opettajan ja oppilaiden välillä. Yksi haastatelluista kertoi, että tunneilla jopa harjoitellaan paljon erilaisia vuorovaikutustilanteita. Tästä on ollut hänelle hyötyä muun muassa osaamisalan opinnoissa.

Vuorovaikutuksen merkityksestä osana hyvää opetusta puhui kaksi haastateltavaa myös samassa yhteydessä, kun he puhuivat ryhmäkoon merkityksestä opiskelussa opiskelijan näkökulmasta. Pienessä ryhmässä on mahdollisuus keskustella enemmän ja syvällisemmin opettajan kanssa. Toisaalta, kun on vähemmän opiskelijoita, heillä on parempi rauha oppia ja opettajalla opettaa.

Eräs haastateltava kertoi, kuinka hyvässä opetuksessa otetaan huomioon aikuisopiskelijan aiempi tietotaito, ikä ja kokemus. Haastateltava kertoi, ettei heitä integroida ”junnujen joukkoon”, minkä hän koki positiivisena asiana. Osassa oppilaitoksia opiskelijoita ei kuitenkaan ryhmitellä opiskelijoita erikseen nuorten ja aikuisopiskelijoiden ryhmiin, joka tuli esiin myös tämän tutkimuksen kohdalla. Opiskelijaryhmän rakenteen vaikutus opiskeluun ja opiskelijoihin on hyvin yksilöllistä.

7.3 Opiskelijoiden ajatuksia koulutuksen kehittämisestä

Kehitettävissä asioissa oli haastateltavilla eniten mielessä, jo aiemmin esillä olleet asiat. Useimmin toivottiin nykyistä enemmän lähiopetusta itsenäisen työskentelyn sijaan. Toivottiin myös, että opetukseen olisi enemmän aikaa. Silloin ennätettäisiin käydä läpi tärkeät asiat ja se olisi mahdollista tehdä nykyistä syvällisemmin. Yksi haastateltava toi esille, että olisi mukavaa, jos opintojen sisällä opiskelija voisi syventyä asioihin enemmän henkilökohtaisen kiinnostuksen mukaan.

Kuten edelläkin tuli ilmi käytännön ja teorian suhde on haastava opetuksellisesta näkökulmasta. Opiskelijoista osa toivoi käytännön opetusta lisää nimenomaan siitä syystä, että käytännön harjoittelu koulussa toisi varmuutta työssäoppimisjaksoille ja työelämään ylipäätään. Samasta syystä eräs vastaaja toivoi opiskeluun enemmän perinteisiä kokeita, jotta voisi testata omaa osaamistaan ja kokisi itsensä ja oman osaamisensa varmemmaksi tulevaisuudessa työelämässä.

On pikkuisen eri hoitaa sitä nukkea siinä, kun sitten sitä oikeaa ihmistä. Täytyy vain oppia sitten niin kun tekemällä. (H3)

Muut esille nousseet koulutuksen kehittämisajatukset koskivat opintojen alun selkeyttämistä esimerkiksi oppilaan-ohjaajan avulla. Häntä toivottiin mukaan kertomaan opiskelun sisällöistä ja eri suoritusvaihtoehdoista ynnä muusta opiskeluun liittyvästä. Vinkkien avulla opiskelijan olisi mahdollista varautua tulevaan sekä suunnitella omaa opiskeluaan ja valintojaan. Kehittämiskohteena nähtiin myös aiemmin esillä olleet opettajien epäreilisuus ja/tai epätasa-arvo tai yhtenäisen toimintalinjan puuttuminen, kun on kyse oppilaiden opintosuorituksista tai läsnäolovelvollisuudesta opetuksessa.

7.4 Hyvä opettaja

Kysyttäessä, millainen on hyvä opettaja tuli esille ominaisuuksia ja toimintatapoja, jotka liittyvät opiskelijan kohtaamiseen. Merkittävimpiä näistä olivat, että opettaja puhuu selkeästi, kuuluvasti ja opettaa asiat ymmärrettävästi. Tämän lisäksi hyvä opettaja on itse ”mukana” opetuksessa sen sijaan, että vain lukee kirjasta opetettavat asiat. Toisaalta myös se, että opettaja ottaa kaikki opiskelijat huomioon tasapuolisesti ja reilusti, kohtelee heitä aikuisina ja kohtaa yksilöinä niin tunneilla kuin niiden ulkopuolellakin on

hyvin merkityksellistä. Opiskelijalle yksilöllisyys osana opiskelua näkyy muun muassa opettajan antamana tukena ja välittävänä suhtautumisena.

Opettaja on pitänyt oppilaiden oppimisen hyvin hanskassa. Hän on tietoinen missä vaiheessa ja millä tasolla jokainen oppilas on. (H1)

Huolehditaan yhdessä (opettajan kanssa), että opinnot sujuvat, että ei ole rästejä ja niin edelleen. (H6)

Kaikkien haastateltujen mielestä hyvällä opettajalla on ehdottoman tärkeää olla hyvät vuorovaikutustaidot. tilanteesta riippumatta. Haastateltava esitti oman näkemyksensä, jonka mukaan kaikilla opettajilla niitä ei ole ja tästä johtuen heidän kanssaan on haasteellista olla kontaktissa.

Opetus tilanteessa opiskelijan näkökulmasta on ehdottoman tärkeää se, että opettaja on rauhallinen, on läsnä ja jaksaa selittää asiaa riittävän monta kertaa, jotta kaikki ymmärtävät, pystyvät seuraamaan ja osallistumaan opetukseen. Myös sillä että itse vuorovaikutustilanne on mahdollisimman kiireetön, jotta asiat tulevat käsitellyiksi, on merkitystä. Kuten haastateltava totesi, ei ole aina opiskelijan vika, jos hän ei pysy opetuksessa mukana. Ajanhallinta on osa opettajan pedagogista osaamista ja näin ollen jossain määrin myös kiire ja kiireettömyys.

Pedagoginen eli opetusosaaminen ja substanssi eli sisältöosaaminen ovat tärkeitä opettajan työn osa-alueita, jotka nousivat esiin niin tämän työn teoriaosiossa kuin haastatteluissakin. Yli puolet haastatelluista puhui siitä kuinka hyvä opettaja on oman alansa asiantuntija, joka osaa opettamansa asian sisällöllisesti ja osaa opettaa sen hyvin ja kiinnostavasti. Asiantuntijuus kehittyy pidemmän ajan kuluessa muun muassa työkokemuksen kautta.

Osaksi opettajan pedagogista osaamista mainittiin useassa haastattelussa kuin myös teoriassa, opettajan oman käytännön työn osaaminen sekä sen päivittäminen. Haastateltava totesi hyvän opettajan olevan sosiaalialan konkari, joka on ollut työssä monessa paikassa. Se, että opettaja tietää asiasta oman työkokemuksen kautta ja huolehtii tietojensa päivittämisestä, on lähihoitajan koulutuksessa erityisen tärkeää. Opettajalla on tällöin uutta ja ajantasaista tietoa, mitä opettaa opiskelijoille.

Osa vastanneista toi ilmi, että heitä aiemmin opettaneista opettajista kaikki, eivät olleet selkeästäkin perillä siitä, mitä lähihoitajan tutkinto pitää sisällään ja mitä opiskelijoille kuuluu opettaa.

Tarpeeksi laaja (asioiden käsittely), mutta kuitenkin niin, että painopiste olisi niissä oikeasti tärkeissä asioissa. Yksi opettaja toi sairaala maailmasta juttuja, mikä ei tässä vaiheessa ole tarpeellista ja saattohoito jäi kokonaan käsittelemättä. Ei keritty, kun tunnit eivät riittäneet. (H4)

Tällä ryhmällä piikittäminen kesti 22 tuntia ja mielenterveyspuoli jäi kokonaan pois. Hyvinvointi ja toimintakyvyn edistämiseksi sen joutui tekemään harjoittelupaikalla kotitehtävänä. (H1)

Vaatii sen että on tehnyt työtä, mitä opettaa, on kokemusta ja seuraa hoitoalan uusia tapoja ja päivittää tietoa. (H7)

”Huono, jos 20 vuotta ollu opettajana, etkä tiedä, mitä oikeesti kentäl tapahtuu” (H5)

Opettajan ammattitaitoon osa vastaajista liitti myös sen, että opettaja on valmis vastaamaan opiskelijoiden monenlaisiin kysymyksiin vaivatta. Toisaalta yksi haastatelluista puhui siitä, kuinka hänen mielestään hyvän opettajan on tärkeää olla viisas. Kun kysyin, mitä hän viisaudella tarkoittaa, hän selitti, että viisas opettaja ei pelkää myöntää, että ei tiedä jotakin. Hän on myös valmis oppimaan ja tarvittaessa muuttamaan ajatuksiaan vuorovaikutuksen opiskelijoiden kanssa. Hänellä on siis elämänviisautta.

Pitää tiedollisestikin osata, mutta jos ei tiedä, niin on rohkeutta sanoa se. (H2)

Haastateltava jatkaa, että rohkeus olla oma itsensä opettajana on tärkeää. Se, että tekee asiat omalla tavallaan ja tekee ne niin hyvin kuin pystyy, on merkityksellistä. Lisäksi se, että uskoo siihen, mitä tekee, uskoo opettajuuteen, on merkityksellistä hyvässä opettajuudessa ja se näkyy myös ulospäin. Hyvä opettaja innostaa, kannustaa ja on sopivassa määrin myös auktoriteetti opetustilanteessa. Ihminen, joka voi käskyttää tekemään, mutta toisaalta kehottaa opiskelijoita tekemään itse parhaaksi katsomallaan tavalla, toteaa haastateltu. Opettaja, joka saa opiskelijoilta kiitosta suhtautuu itse innostuneesti ja intohimolla työhönsä, mutta ei kuitenkaan liian vakavasti vaan, kuten haastateltava sanoi, ”pilke silmäkulmassa”. Hyväksi on myös tietynlainen itsevarmuus, varmuus omasta roolistaan opettajan. Opettajan omalla suhtautumisella omaan työhönsä on myös merkitystä ja se välittyy myös opiskelijoille.

7.5 Hyvän opettajan opetus

Haastattelujen perusteella on tulkittavissa, että hyvän opettajan opetus on ennen muuta joustavaa. Toki joustavuus tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Osalle haastatelluista se tarkoitti, sitä, että opettaja havainnoi oppitunnin kuluessa opiskelijoita, heidän oppimista, toimintaa ja vireystasoja. Tekemiensä havaintojen pohjalta opettajan on hyvä olla valmis tekemään muutoksia oppitunnin kulkuun ja opetukseen.

Opettajan on tultava kaikenlaisten oppilaiden kanssa toimeen ja huomioida jokaiselle paras tapa oppia. ja muokata omaa toimintaansa sen mukaan. (H5)

Haastateltavista useampi toi tässäkin kohtaa esiin, että hyvä opettaja käyttää opettaessaan eri opetusmenetelmiä. Se, että opiskelu koostuu erilaisista elementeistä, kuten ryhmätöistä, käytännön harjoituksista ja vierailuista, tekee oppimisesta kiinnostavaa ja vaihtelevaa. Toisaalta monipuolinen opetus huomioi erilaiset opiskelijat ja erilaiset tavat oppia, kuten haastateltu muistutti. Osa monipuolisuutta on toki myös ”perinteinen” opetus.

opettaja siirtää tiedon oppilaille ja oppilas lukee kirjasta, itse tekee osansa sisäistääkseen. (H7)

Yhtä tärkeää kuin monipuolisuus on haastateltavien vastausten perusteella keskustelu sekä opiskelijoiden että opettajan välillä. Vaikka osa haastatelluista kertoi, että heidän tunneillaan opetus oli hyvinkin keskustelevaa, osa olisi toivonut sitä enemmän, koska kaikkien opettajien kanssa sitä ei ollut niinkään. Keskustelu syventää oppimista ja laajentaa tapaa ajatella asiasta.

Osa joustavuutta opetuksessa on myös esimerkiksi se, että opettaja, sisältöjen salliessa, antaa myös opiskelijoiden vaikuttaa omaan opiskeluunsa, kuten teoriaosiossa kerrotaan. On opiskelijan kannalta hyvä, että opettaja pyrkii tietoisesti osalistamaan opiskelijoita opetukseen mahdollisimman paljon, jotta opiskelu olisi opiskelijalle mahdollisimman tehokasta ja mielekästä. Muutama haastateltu koki osallistamisen hyvänä ja tärkeänä. Haastateltu kertoi, kuinka opiskelijat ovat saaneet päättää, tehdäänkö kurssilla koe vai tehdäänkö ryhmätö. tai kuinka suorittaa kurssiin liittyvän tehtävän. Yhden mielestä hyvän opetuksen tulisi olla määrätietoista ja johdonmukaista, jossa pysytään asiassa ja huomioidaan opiskelijalla mahdollisesti jo oleva osaaminen ja/tai tieto opiskeltavasta aiheesta ja toimitaan sen mukaan joustavasti. Opettajan tulee niin ikään olla tasa-

arvoinen opetuksessa ja kohdatessa opiskelijan. Toisin sanoen, tässäkin tärkeää on kohdata kaikki opiskelijat samalta viivalta.

7. 6 Hyvän opettajan persoonallisuus

Kaikki persoonallisuuden piirteet ja ominaisuudet, joita vastanneet käyttivät kuvaillessaan hyvää opettajaa, ovat jo tulleet esiin muissakin asiayhteyksissä. Yhtä lukuun ottamatta, kaikkien seitsemän haastatellun mukaan hyvää opettajaa parhaiten kuvaavat joko hauskuus, iloisuus ja/tai hyvä huumorintaju. Eräs haastateltu toivoi myös, että opettaja olisi sellainen, että hänen tunneillaan voi vapaasti nauraa. Se, että opettajan toivotaan olevan hauska ja huumorintajuinen, ei, haastatellun puheissa, sulje pois sitä, ettei opettaja saa olla myös tiukka tarvittaessa, kuten aiemminkin todettua.

Huumorintaju, rehti, avoin ja vapaus nauraa tunneilla. (H5)

Kuri jossain määrin. Opettaja olisi tiukka, mutta hauska. (H6)

Lisäksi rauhallisuus mainittiin yhtenä hyvän opettajan persoonallisuuden ominaisuutena, jota työssä tarvitaan. Jos opettaja käyttää opettaessaan paljon ilmeitä ja eleitä tietoisesti ja tiedostamattaan, sen koettiin olevan hyvä asia, sillä se elävöittää opetusta ja opettajan persoonaa. Se voi muun muassa edesauttaa tunnin seuraamista ja oppimista, sanoo haastateltu.

Toive siitä, että opettaja olisi opiskelijoita kohtaan mahdollisimman avoin ja rehellinen nousi myös esiin haastatteluissa. Kuten teoriasta voi lukea ja entuudestaankin tiedetään, avoimuus ja rehellisyys ovat hyvän ja toimivan vuorovaikutussuhteen peruselementtejä ja siis tärkeitä opettajan ja opiskelijan keskinäisessä kanssakäymisessä. Avoimuus ja rehellisyys opettajan työssä pitävät sisällään usein myös toiveen siitä, että opettaja jakaisi jonkin verran asioita ja kokemuksia omasta henkilökohtaisesta elämästään. Haastateltavakin toivoi sitä ennen kaikkea, jotta opiskelijat oppisivat hieman paremmin tuntemaan opettajaansa ehkä muutoinkin kuin vain opettajana. Toive opettajan reilueudesta ja tasapuolisesta opiskelijoiden kohtelemisesta nousi niin ikään myös esiin haastatteluhetkessä.

7.7 Käytännön ja teorian yhdistäminen opetuksessa sekä muita työelämän vaikutuksia

Enemmistö otti vastatessaan kantaa käytännön harjoituksiin ja niiden määrään opetuksessa. Puolet heistä kertoi käytännön harjoitteita olevan riittävästi. Puolen mielestä niitä tulisi olla enemmän. Riippumatta mielipiteestä kaikki pohjasivat ajatuksensa työssäoppimisiin, työelämän tarpeisiin ja niiden asettamiin vaatimuksiin lähihoitajalle.

Ensin teoriaa ja sitten menttiin hoivaluokkaan tekemään, putkeen samana päivänä. Täällä saa hyvän pohjan ja siellä (käytännössä) oppii sen sitten. (H6)

”Olisi saanut olla enemmänkin. Ettei olisi tarvinnu mennä harjoittelupaikkaa sillee, et oon mä noi välineet joskus nähny.” (H7)

Labrapäiviä saisi olla enemmän. Hoitotoimenpiteitä ja siirtoja olisi hyvä opetella enemmän ja käytettävän enemmän aikaa. Niitä ei opi kirjasta lukemalla vaan ainoastaan tekemällä. Työelämänmerkitys opetuksessa on iso (H4)

Kuten aiemminkin useasti jo todettu, teorian ja käytännön yhdistäminen tehostaa ja tukee oppimista monin eri tavoin. Osana opetusta sitä voi toteuttaa esimerkiksi harjoitusten ja keskustelujen kautta. Kokemusten jakaminen elävöittää opettamista ja oppimista sekä lisää opettajan uskottavuutta työssään. Neljä haastateltua koki erityisen hyvänä oppimisensa kannalta, että opettaja jakaa omia työelämäkokemuksiaan opetustilanteissa.

(Opettajan kokemuksesta opittua) osaa ehkä hyödyntää työharjoittelussakin tai työssä. (H3)

Opettajilla oleva käytännön tieto näkyy myös opetuksessa. Kysymyksiin tulee vastaus (H5)

Tutustumismahdollisuuksien järjestäminen opiskelijoille erilaisiin paikkoihin on omiaan tuomaan työelämää lähemmäs opiskelijoita ja osaksi opetusta koulussa. Vierailut koulun ulkopuolella laajentavat opiskelijan näkemystä erilaisista ihmisistä, yhteiskunnassa olevista palveluista ja tukimuodoista sekä monista työllistymisen vaihtoehtoista lähihoitajalle. Muutamit haastateltavat kertoivat käyneensä tutustumassa eri paikoissa opiskelijaryhmän kanssa. Opiskelija kertoi myös, kuinka heille annettiin mahdollisuus muun muassa vierailta opiskelukaverin työssäoppimispaikassa. Vierailut koettiin kautta linjan hyvinä ja positiivisena asiana.

Opettajien kaikenlainen yhteistyö työelämän kanssa nähtiin positiiviseksi ja tärkeäksi ennen muuta siksi, että hoitoala muuttuu nopeasti ja opettajien pitää olla tiedollisesti ja taidollisesti ajan tasalla. Esitettiin ehdotus siitä, että opettajat kävisivät päivittämässä esimerkiksi lääkkeenjako taitojaan kentällä.

Opettajien yhteydet työelämään näkyvät opiskelijalle toki myös esimerkiksi työssäoppimispaikkojen saamisen helppoutena tai vaikeutena. Kun opettajilla ja opiskelijoilla on laajemmat verkostot työelämään, paikkoja järjestyy helpommin. Yksi haastateltava toi esiin, kuinka opettaja on kertonut tapaavansa työelämässä paljon vanhoja opiskelijoitaan ja tekevänsä heidän kanssaan tänä päivänä yhteistyötä muun muassa juuri työssäoppimisten osalta.

7.8 Erilaiset opetusmenetelmät ja -ympäristöt

Vastausten perusteella opetusmenetelmien ja – ympäristöjen hyödyntämisessä on opettaja ja oppilaitoskohtaisia eroja kuten teoriassakin todettua. Tämän lisäksi oli eroja siinä, kuinka niiden käyttöön ylipäätään suhtauduttiin opiskelijoiden kesken. Osa koki vaihtelevuuden opetusmenetelmissä ja -ympäristöissä mielekkäiksi, osa ei kaivannut niitä juurikaan. Toiset olivat kokeneet hyödyntämisen niukaksi, miltei olemattomaksi ja toiset luettelivat huomattavan määrän eri variaatioita.

Paljon käyntejä eri paikoissa, tietokoneella opiskelua, hoivaluokissa tarpeeksi tunteja. Yllättävän paljon osallistettiin. Oli paljon pikkutehtäviä parin kanssa. Leikkitehtäviäkin oli vähän. Tehtäviä jouduttiin esittämään. (H6)

Ei käytetä erilaisia oppimisympäristöjä. Oppiminen tapahtuu enimmäkseen lukemalla, kirjoittamalla ja kuuntelemalla. Toivoisin olevan enemmän itsenäistä opiskelua, että saisi itse etsiä tietoa ja tehdä ryhmätöitä. On tulevaisuudessa luvattu ryhmätöitä, paritöitä, esitelmiä ja niin edelleen. (H3)

Edellä mainitut tutustumiset saivat useita mainintoja haastatelluilta. Muita perinteisen opettajajohtoisen opetuksen lisäksi esille tulevia menetelmiä oli, yleisesti käytetyt, ryhmä- ja parityöskentely sekä käytännön harjoitukset, moninaiset kirjalliset työt, itsenäinen tiedon etsiminen ja keskustelut.

Yksi opiskelija mainitsi, että hänestä opetus oli ollut yllättävänkin osallistavaa ja monipuolista. He olivat tehneet harjoituksia ja erilaisia esityksiä, joista myös toinen haastateltu mainitsi. Myös tietovisat ja erilaiset leikit ja pelit oppimisvälineinä tulivat

mainituiksi yksittäisissä puheenvuoroissa. Yhdessä luokassa opiskelijat olivat saaneet tehtäväkseen suunnitella ja toteuttaa mielenterveys asiakkaille toimintatuokio.

Kokemusasiantuntijan, henkilön, joka kertoo omin sanoin omasta elämästään ja kokemuksistaan vuorovaikutuksellisesti opiskelijoiden kanssa, vierailun opettavaisena muisti opiskelija, joka mainitsi myös jo mainittujen menetelmien lisäksi muun muassa opetustilanteissa katsotut dokumentit.

Haastateltava, joka kertoi, että opetusmenetelmävalikoimaa olisi voinut olla käytössä enemmänkin, mainitsi esimerkiksi, että learning cafee-menetelmää ja ryhmätyötä oli jonkin verran käytetty. Haastateltavaa ei kuitenkaan haitannut mahdollisuuksien niukka käyttö. Toinen, joka sanoi, ettei erilaisia opetusmenetelmiä hyödynnetä juuri lainkaan, kirjasta lukemisen lisäksi, esitti puolestaan esimerkiksi oppimisympäristöihin liittyen, että käytävä voisi joskus toimia opetustilana perinteisen luokkahuoneen/hoitoluokan sijaan.

Digiopetus ja -opiskelu oli aihe, joka myös puhutti haastateltuja. Osa kertoi, että opettajilla on hyvät valmiudet eri opiskelualustojen käyttöön ja he käyttävät hyvin esimerkiksi moodlea osana opetusta, tosin kaikki eivät käytä.

Käytetään jonkun verran verkossa alustoja esimerkiksi moodlea, tosin opettajasta riippuen. (H7)

Kaikki opettajat eivät käytä moodlea hyödyksi opetuksessa. Yksi opettaja on käyttänyt moodlea. (H3)

Opettajat käyttävät hyvin hyödyksi verkko-osaamista. (H5)

Haastateltava kertoi, että heillä oli ollut aiemmin yksi verkkokurssikin. Yksi kertoi, että hänen mielestään moodle on todella sekava ja vaikea käyttää. Toinen toivoi, että heillä opettaja olisi käyttänyt moodlea useamminkin kuin yhden ainoan kerran. Hänestä olisi hyvä, että opiskelumateriaalit olisivat helposti löydettävissä yhdestä paikasta. Kolmas puhui ratkaisemattomista teknisistä ongelmista, kun tietokoneita oli ollut tarkoitus käyttää tuntityöskentelyssä. Vaikka haasteita tietokoneiden suhteen on siis niin opettajilla kuin opiskelijoillakin, haastateltu toi esiin sen, että tietokoneen käytön hallinta on välttämätöntä lähihoitajan työn kannalta. Yhä suurempi osa lähihoitajan työstä tehdään tietokoneella, esimerkiksi potilas/asiakas kirjaukset, raportit ja niin edelleen. Tästä syystä on tärkeää, että digitaatioja opetellaan koulussa.

Keskusteluissa mainittiin siitäkin, että opetusmenetelmien ja työtapojen kohdalla jotkut opettajat kysyvät myös opiskelijoiden mielipiteitä. Se on hyvä sillä työtapojen vaihtelu mahdollistaa, haastateltavan mielestä, opiskelijalle itselle parhaiten sopivan työtavan valinnan. Haastateltava myös kertoi opettajan aina välillä tiedustelevan, haluavatko ryhmäläiset, että hän lukee kirjasta ääneen käsiteltävästä aiheesta ja kertoo siinä samalla omia kokemuksiaan ja ajatuksiaan. Kyseinen opiskelija koki olevan erittäin hyvä, että opettaja tuo esiin tällaisenkin mahdollisuuden.

7.9 Opiskelijan henkilökohtaisen kasvun ja kehityksen tukeminen

Kun keskustelin haastateltavien kanssa siitä, kuinka he ovat kokeneet opettajan roolin opiskelijan ammatillisessa kasvussa ja kehityksessä koulutuksen aikana, muutamakin valotti varsin kuvailevasti omien ajatusten ja suhtautumistapojen muutoksia.

Valmistuva on jo ihan eri ihminen. Tämän alan opetus vaikuttaa positiivisesti itseen. Ammatillista on kasvua tapahtunut hirveästi. Suhtautuminen elämään on ylipäättään muuttunut. On tullut armollisuutta. Ei tarvitse olla niin suorittava ja pystyvä. ”Vähän vähemmälläkin kyl pärjää ihan hyvin”

Olen saanut rauhan työskentelyyn: ”pärjään ihan hyvin ja olen omalla alalla.” Lisäksi olen oppinut arvostamaan omaa osaamistani ja itseluottamus on lisääntynyt. (H2)

Osaamisalalla opettajan ja opetuksen, vierailujen ja työharjoittelujen myötä mielipide on vaihtunut tulevaisuuden työstä. Ei ole pakko olla päihdepuoli. Kertomukset työelämästä, varmistaminen ymmärtämisestä ja niin edelleen opetuksen avaaminen on saanut itseä avaamaan silmät. (H1)

Kaikki haastatellut, kahta lukuun ottamatta, olivat sitä mieltä, että opettaja oli hyvin ottanut huomioon opiskelijoiden mahdolliset muutokset elämässä ja ihmisenä kasvun prosessit opintojen kuluessa ja tukeneet niitä mahdollisuuksien mukaan. Suurimmalla osalla oli omakohtaisia kokemuksia, että tuki oli ollut erittäin tärkeää ja merkittävää. Eräskin kertoi, että tuki oli ollut hyvinkin käytännönläheistä vaikeassa tilanteessa, jossa oli helpotettu opiskelua tilapäisesti erilaisin poikkeusjärjestelyin. Toinen kertoi puolestaan päinvastaista kokemuksesta omien opintojensa alkutaipaleelta. Hän mainitsee esimerkkinä tilanteen, jossa opiskelijan tilannetta/ elämäntilannetta ei otettu huomioon lainkaan opintoihin vaikuttavana asiana. Hän koki opiskelun muutenkin tuolloin joustamattomaksi, sillä tiettyjä opinto suoritteita ei ollut ollut mahdollista uusia ennen näyttöjä, eikä ilman niitä päässyt näyttöihin,

Tähän liittyy kokeiden uusiminen, näytöt... Ei sanottu, että mennä puhumaan opinto-ohjaajalle (suorituksista), ja hänenkin huoneeseen sai mennä (tekemään kokeen). Näistä ei viestitty. (H1)

Muita tapoja, jolla opettajan mainittiin osoittavan opiskelijalle, että välittää ja tukee häntä, oli keskustelu ja kannustus. Kannustus eteenkin opintojen alku vaiheessa, kun oli koettu epävarmuuden hetkiä, oli ollut merkittävää, sillä sen koettiin muun muassa tuoneen luottamusta siihen, että opiskelullinen suunta on oikea.

Kyllä sinusta tulee ihan hyvä hoitaja, vaikkei sinusta ehkä tunnu siltä. (H7)

Kun opiskelijalla oli ollut haasteita omassa työssäoppimispaikassaan, opettaja oli ollut tukemassa. Kaikkien työssäoppimisen ohjaus ei työpaikalla ole kovin hyvää varsinkaan oppisopimuksella opiskelevilla, kertoo haastateltu kuulleensa.

Osa totesi, että ryhmän oman vastuopettajan kanssa käydään aika-ajoin vapaamuotoisia keskusteluja opinnoista, joissa voi antaa ja saada palautetta sekä muun muassa esittää toiveita työssäoppimisiin liittyen. Toinen haastatelluista, joka ei ollut kokenut opettajan tukeneen häntä henkilökohtaisesti, totesi vain, että toki keskusteluun oli mahdollisuus erikseen hakeutua niin halutessa.

7.10 Erilaisten opiskelijoiden huomioiminen opetuksessa

Tämän asiakokonaisuuden kohdalla yli puolet oli sitä mieltä, että opettajat ottavat hyvin huomioon erilaiset opiskelijat ryhmissä. Osalta heistä tuli tiukkasävyisiäkin pohdintoja ulkomaalaisista opiskelijoista kielitaitoon liittyen. Kielitaitotason saaminen samalle tasolle koko ryhmän osalta, on haaste opettajankin näkökulmasta, todettiin niin ikään. Kaksi opiskelijaa pohti, että joillakin ulkomaalaisilla oleva heikko kielitaito on vaikuttanut heidän omaan opiskeluunsa. Haastateltava kertoi pohtineensa, olisiko parempi, että heillä olisi oma luokka sillä opetuksen hidas eteneminen kielivaikeuksien vuoksi turhauttaa muita opiskelijoita. Toinen puolestaan pohti, esimerkiksi sitä kuinka ryhmätyötä tehdessä suomalainen opiskelija saattaa joutua ”opettamaan” ulkomaalaiselle opiskelutoverilleen asiaa, jotta tehtävä saadaan tehtyä. Hän toi lisäksi esiin opettajilla käytössä olevia opetusmenetelmiä, joita he käyttivät tunneilla, jotta kaikki opiskelijat pystyisivät seuraamaan opetusta mahdollisimman hyvin. Kuitenkaan kaikki tavat toimia eivät ole muiden opiskelijoiden mieleen ja haastateltavan mielestä

saattavat asettaa opiskelijat epätasa-arvoiseen asemaan keskenään, joka ei ole oikein. Samassa yhteydessä hän pohti heikon kielitaidon vaikutusta niin oppimiseen kuin työntekoonkin tulevaisuudessa.

(Kielivaikeuksien vuoksi) koekysymykset annettiin etukäteen. Tämä johti siihen että asiat opiskeltiin ulkoa. Ei ollut hyvä idea. Olisin halunnut haastaa itseäni. He (maahanmuuttajataustaiset) saivat myös tehdä uusinta kokeen suullisesti, muut eivät. Seuraava koe tehtiin perinteiseen tapaan (palautteen annon jälkeen).

Esimerkiksi tabletti. Anna asiakkaalle tabletti. Hänelle (maahanmuuttajataustaiselle) se saattaa olla se älylaite tai hän ei välttämättä ymmärrä, mikä sana on. Kyllä sinun pitää ymmärtää se, mitä sinä teet ja mitä tehdään. (H3)

Osaamisalalta oli yhdellä haastatelluista kokemus siitä, että opettaja antoi opintosuoritusten toteuttamisen suhteen miltei ”vapaat kädet”. Tärkeintä oli, että suoritukset tuli tehtyä. Lisäksi hän kertoi kahden opiskelijan siirtyneen ryhmästä työpohjaiseen oppimiseen eli oppiminen tapahtuu heillä lähes yksinomaan työpaikalla. Opettaja kysyy kuulemma toisinaan myös opiskelijoiden toiveita esimerkiksi muistiinpanojen tekemisen suhteen. Halutaanko monisteet tai kirjoitetaanko.

Pienempi osa haastatelluista oli sitä mieltä, että siinä, kuinka opettaja huomioi opiskelijoiden erilaisuuden, on opettajakohtaisia eroja. Kuten todettua, kaikki eivät niin tee. Haastateltavat pohtivat, että syynä tähän voi olla käsiteltävä asia, joka voi olla sellainen, että erilaisuuden huomioiminen opetuksessa ei ole tarpeen tai se olisi hyvin vaikeaa. Toisaalta haastateltavan kokemus siitä, että tietyn asian läpikäymiseen varattu aika on rajallinen, kuten kokonaistuntimäärätkin ovat, voi olla syynä siihen.

Kaksi haastatelluista kertoi, että erilaiset opiskelijat huomioidaan selvittämällä mahdollinen aiempi kokemus. Se huomioidaan osin opetuksessa esimerkiksi siten, että opettaja kysyy tai pyytää kertomaan omia kokemuksia tai näkemyksiä asiasta. Yksi esiin noussut näkökulma erilaisten opiskelijoiden huomioimiseen liittyen on puolestaan aikuisopiskelijat aiemman osaamisen ja aiempien opintojen näkökulmasta. Haastateltava totesi, että, joidenkin asioiden, kuten hygieniapassin kohdalla, huomiointia opintojen hyväksilukujen muodossa tapahtuu. Myös näin aiempi tietotaito tulee huomioiduksi ja opetus siltä osin yksilöllistyy.

7.11 Hyvän opettajan toiminta opetustilanteessa ja niiden ulkopuolella

Kuten aiemmasta tekstistä voi lukea, yksi tärkeämmistä hyvän opettajan ominaisuuksista on hyvät vuorovaikutustaidot. Näin tässäkin. Kolme kaikista haastatelluista opiskelijoista mainitsi, että vuorovaikutuksellisuus on hyvin tärkeää opetustilanteissa. Avoin ja vapaa keskustelu ryhmän ja opettajan välillä mainittiin erityisesti. Hyvä ja lämminhenkinen vuorovaikutus on omiaan luomaan avointa ja turvallista ilmapiiriä tunneille, joille on hyvä ja turvallinen tulla. Ilmapiirin mainitsi muutama vastannut. Eräs kuvaili, että heidän luokka on kuin yhtä suurta perhettä. Perhe, jossa on hyvä käsitellä rankkojakin aiheita opiskelusta ja muusta elämästä. Opetustilanteissa hyvä opettaja on ihmisläheinen, helposti lähestyttävä ihminen, joka huomioi opiskelijat yksilöinä ja kohtelee opiskelijoita samanarvoisesti todettiin. Joidenkin haastateltujen mukaan kaikki opettajat eivät ole edellä kuvatun kaltaisia ja se välittyy muun muassa tietynä väkinäisyytenä olemuksessa. Todettiin haastattelussa, että silloinkin, kun joku ei halua olla esillä, hyvä opettaja varmistaa kuitenkin, että hänet ajatuksineen on huomioitu ja kuultu. Haastateltu myös toivoi opettajan antavan opiskelijoille edes vähän omasta ajastaan, vaikka aina se ei ole tosin mahdollista.

Useampikin haastateltu sanoi opettajan olevan luokassa auktoriteetti. Auktoriteetti, jolla tulee olla ote ryhmästä ja opetuksesta. Hän ei ole opetettavien yläpuolella, hän on samalla tasolla opiskelijoiden kanssa, olematta kuitenkaan liian hyvä kaveri. Haastateltava toteaa, että samalla tasolla oleva opettaja voi vaikka hetkeksi mennä oaksi luokassa meneillään olevia juttuja ennen opetuksen aloittamista, jos se on mahdollista ja/tai tarpeen. Se avaa opettajalle mahdollisuuden päästä käsitykseen opiskelijoille siinä hetkessä tärkeistä asioista ja tapahtumista, jotka voivat vaikuttaa tunnin kulkuun ja opetukseen. Näin opettajalla on parempi mahdollisuus reagoida tarvittaessa pinnalla oleviin asioihin. Opettajan tilanteen mukaista toimintaa peräänkuulutti tässäkin muutama tutkimukseen osallistunut opiskelija.

Muita suoraan opettamiseen liittyviä hyviä toimintatapoja, joita mainittiin, on se, että luokkatyöskentelyssä opettaja keskittyy ennen muuta opettamiseen. Siihen, että opiskelijat saavat uutta tietoa, ymmärtävät sen ja osaavat soveltaa sitä. Toinen mainittu asia oli aikataulu, josta opettajan toivotaan pitävän kiinni osana opetusta ja tulevan tunnille ajoissa. Hyvän opettaja pyrkii myös ryhmätyöskentelyssä jakamaan opiskelijat ryhmiin niin, että opiskelijoiden erilaiset tieto- ja osaamistasot yhdistyvät

mahdollisimman tasaisesti ja toisiaan täydentävästi. Tavoitteena on haastateltavan sanoin ” jotta heikommatkin oppis”.

Hyvää toimintaa oppituntien ulkopuolella oli haastattelujen perusteella se, että opettaja on tavoitettavissa kouluaikana ja sen jälkeenkin. Se, että voi matalalla kynnyksellä mennä juttelemaan opettajan kanssa kasvotusten on opiskelijoille merkityksellistä, kuin myös se, että voi laittaa viestiä esimerkiksi Wilman välityksellä. Wilman moni koki kanavana, johon viestiä laittamalla opettajaan saa hyvin yhteyttä. Yksi kertoi, että hänen kokemuksensa mukaan opettaja vastaa niihin viesteihin myös iltaisin vaikka sitä ei voikaan pitää itsestäänselvyytenä. Toinen taas koki, että vaikka Wilma toimii viestiin, jonka opettajalle laittaa, ei aina tule vastausta ja opiskelijalta tarvitaan silloin ”hiillostamista” opettajan suuntaan vastauksen saamiseksi. Myös tavallinen sähköposti ja Whatsapp toimivat yhden opiskelijan kohdalla yhteydenpitokanavina. Yhteydenpito opettajan ja opiskelijan välillä ei tokikaan ymmärrettävästi suuntaudu aina vain opiskelijalta opettajalle. Haastateltava koki, että osa opettajan hyvää toimintaa, opetuksen lisäksi, on opettajalta tulevat yksityiset viestit, joissa esimerkiksi kysellään yleisesti kuulumisia, kokemuksia ja ajatuksia työssäoppimiseen liittyen tai vaikka muistutellaan tehtävistä tai tenteistä. Kuvatun kaltainen hyvä toiminta saa tukea myös teoriaosiosta.

Toive hyvän opettajan toiminnasta, joka liittyi opiskelijan opiskelun sujuvoittamiseen, kuultiin myös, nimittäin Moodlen aktiivisempi käyttö, josta muussakin yhteydessä jo mainittiin. Opiskelumateriaalien laittaminen sivustolle olisi haastatellun mielestä hyvä, jotta ne olisivat opiskelijoilla myöhemminkin käytettävissä.

7.12 Hyviä ja huonoja kokemuksia aiemmasta opiskelusta ja opettajista

Hyviä opiskelu ja opettaja kokemuksia opiskelumatkanvarrelta, haastateltavien kertomuksissa, olivat ennen muuta sellaiset, joissa opiskelija muisti kokeneensa opettajan tavalla tai toisella välittäneen hänestä. Se saattoi olla oikeassa kohtaa tulleet kannustuksen sanat hyvästä suorituksesta, hyvästä yrityksestä tai opettajan antama tuki hankalassa tilanteessa. Välittämistä on opiskelijan yksilöllinen kohtaaminen ja huomioiminen, joka niin ikään oli muutamankin vastanneen mielestä erityisen merkityksellistä hyvän opettajan toiminnassa.

Usein puhutaan olevan tärkeää, että ihmisten kemiat kohtaavat tai että he ovat jollakin tavalla samalla aaltopituudella, jossa ajatus ja/tai toiminta kohtaavat. Se on tärkeää, jotta vuorovaikutus ihmisten välillä sujuisi mutkattomasti. Asia tuli esiin, kun opiskelijat kävivät läpi menneitä opiskelu kokemuksiaan. Haastateltava kertoi sillä olleen hänelle suuri merkitys, että hän kokee tunnilla mukana olemisen mukavaksi ja siihen hänellä on vaikuttanut ennen muuta edellä kuvattu ”samantahtisuus” opettajan kanssa. Toiselle puolestaan sillä, että kokee luonteiden olevan samankaltaiset opettajan kanssa, on ja on ollut positiivinen vaikutus häneen ja opiskeluun.

Opettamisella ja kuinka hyvä opettaja sen toteuttaa on suuri merkitys siihen, kuinka opiskelija kokee opettajan ja opiskelun. Tässä kohdassa, kuten aiemminkin, nousivat esiin opettajan käyttämät menetelmät. Positiivisesti koettiin ryhmätöiden tekeminen, vierailut ja moodlen hyödyntäminen. Näiden lisäksi hyvänä asiana mainittiin perinteiset oppikirjat, sillä mielipiteen esittäjän mukaan, ne mahdollistavat asioiden vaivattoman kertaamisen tarvittaessa. Opettajan henkilökohtainen innostus opettamiseen yleisesti sekä opetettavaan aiheeseen välittyy opiskelijoille tärkeänä ja positiivisena henkilökohtaisena oppimista ja opiskelemista tukevana seikkana.

Ei niin hyvät kokemukset opettajista ja opiskelusta vaikuttivat haastateltavilla olevan päinvastaiset hyviin kokemuksiin verrattuna. Jos opettaja toimii välinpitämättömästi, eikä häntä tunnu kiinnostavan opiskelijat ja/tai opetus. Tilanne, jossa opiskelija kokee jäävänsä vaille kaipaamaansa tukea tuo pintaan ja luo negatiivisia kokemuksia ja muistoja.

Jälleen päinvastoin, kun positiivisissa asioissa, se, että opettajan ja opiskelijan henkilökohtaiset kemiat eivät toimi, tuottivat haastateltavalle opettajasta huonon muiston. Haastattelussa kerrottiin melko yksiselitteisesti huonoksi opetukseksi opettajan toimintaa silloin, kun kyseessä ovat ”kalvosulkeiset”. Silloin vastannut kokee oppivansa heikoiten. Toinen puolestaan kuvasi huonoa opettajaa seuraavasti:

Opettaja ei osa opettaa ja tuntuu, ettei opi mitään. (H7)

Huono kokemus oli tullut haastateltavalle hänen aiemmissa opinnoissaan, joissa opettaja ei ollut osannut käsitellä sitä, että opiskelija osasi koulussa opetettavia asioita entuudestaan. Haastateltava jopa pohti, yrittikö opettaja tarkoituksellisesti hankaloittaa hänen opintojaan sen vuoksi.

Opettaja ei pitänyt minusta, koska minulla oli kokemusta ruuanlaitosta. Yrittikö opettaja sabotoida koulua, kun en antanut korottaa (arvosanoja)? (H4)

On mahdollista, että opettajan toiminnalla ja sanoilla on hyvinkin kauaskantoiset vaikutukset opiskelijan toimintaan ja ajatuksiin niin positiivisessa kuin myös negatiivisessa mielessä. Tämän vuoksi opettajan tulisi kyetä puntaroimaan reaktionsa tarkoin etukäteen.

7.13 Keinoja, joilla opettaja on saanut minut oppimaan

Tiedämme ja tästäkin tutkimuksesta on jo tullut ilmi, että opiskelijat oppivat eri tavoilla ja arvostavat erilaisia tapoja opettaa. Tämä näkyy haastateltujen vastauksista, joissa on vaihtelevuutta. Yleisesti kokonaisvaltainen ja monipuolinen oppiminen ja opettaminen mainitaan myös tässä yhteydessä ennen kaikkea siksi, että sillä pyritään takaamaan mahdollisimman monipuolinen asian käsittely ja erilaiset näkökulmat. Muutama vastasi, että keskustelu opiskelijoiden ja opettajan kesken sekä toisaalta myös ryhmätöiden tekeminen oikein kootuissa ryhmissä ovat saaneet heidät oppimaan hyvin.

Keskustelu on sellaista millä hahmottaa ja saa pohtimaan asioita usealta kannalta. Taululta kopiointi ei jää mieleen, jos ei selitetä. (H2)

Eräs haastateltu muisteli tässä yhteydessä omia yläasteaikojaan, jolloin hänen äidinkielenopettajansa oli kerran kirjoittanut tarinan, johon oli sitten liittänyt jokaisen oppilaan nimeltä ja käyttänyt sitä osana opetusta. Hän oli kokenut tämän positiivisesti ja osin tästä kokemuksesta johtuen piti opiskelijoiden osallistamista opetukseen edelleen hyvänä tapana toimia, mikäli osapuolet vain ovat suostuvaisia. Toinen kertoi oman kokemuksensa lähihoitajakoulutuksen lääkelaskuihin liittyen. Hänen kohdallaan oli toiminut parhaiten yksilöllistetty opittavan asian yksinkertaistaminen. Lopulta oppiminen yllätti hänet itsensäkin.

Opettaja teki hienon kaavion ja sen avulla sai oppimaan lääkelaskun. Puolessa tunnissa tajusi sen, mitä olin monta kuukautta stressannut. Yksinkertainen, helppo kaava piirrettiin. (H6)

Mieleen jääneiksi oppimisen kokemuksiksi mainittiin myös sellaiset, jossa, kuten aiemminkin mainittua, on opetettu asioita liittämällä ne opettajan toimesta osaksi oikeaa elämään.

Teoriat pystyy kiinnittämään oikeisiin ihmisiin ja tilanteisiin. (H7)

Yksi haastateltu mainitsi useammankin asian helpottaneen hänen oppimistaan, keskustelun lisäksi. Hän mainitsi hyväksi sen, että opiskelija laitetaan itsenäisesti etsimään tietoa annetusta aiheesta ja kokoamaan se yhteen esimerkiksi PowerPoint tai muuksi muille esitettäväksi esitykseksi. Hän myös kertoi, kuinka opintoihin kuuluvat työssäoppimisjaksot ovat opettaneet hänelle paljon.

7.14 Opiskelijoiden ajatuksia opettajuuden kehittämiseksi

Tässä yhteydessä esitettyjä asioita on käsitelty paljon muissakin yhteyksissä tässä tutkimuksessa. Koska ne olivat haastateltujen mielessä erityisesti kehitystä vaativina asioina, opettajan toiminnan näkökulmasta, nostetaan ne jälleen esiin.

Kiire tekee siitä kilpajuoksua. Ajatustyöskentely jää pois. Aikuinen tarvitsee aikaa ajatella asioita. (H1)

Edellä on mainittu suurin asia, johon osa haastatelluista toivoi muutosta lähihoitajien opetuksessa, nimittäin aika. Kommenttiin sisältyy myös perustelu toiveelle. Aikaa toivottiin lisää ja vähemmän kiirettä, jotta oppiminen olisi laadukkaampaa ja opetuksessa olisi mahdollisuus tämän hetkistä perusteellisemmalle sisällöllisesti tärkeiden asioiden käsittelylle. Toisaalta mainittiin myös, että aikaa tarvitaan esimerkiksi työssäoppimistyöskentelyyn. Kuten aiemmin todettua, hyvä opetus on mahdollisimman kiireetöntä. Asia, jota myös toivottiin, johon aika osin vaikuttaa, ja joka myös on osa opetuksen laadukkuutta, on käytännön harjoitusten määrän lisääminen entisestään opetukseen. Se mahdollistaisi enemmän harjoittelua ja tarvittaessa opiskelijan yksilöllisemmän ohjauksen. Se toisi kenties suuremman varmuuden käytännön toimissa, kuten pistosten antamisessa, potilaan/asiakkaan siirroissa ja lääkehoidon toteuttamisessa opiskelija totesi.

Opiskelijoihin kohdistuvat opiskelulliset vaatimukset ja opettajakohtaiset erot niissä, erilaiset opetuskäytännöt, jopa sisällöt vaikuttavat monella tavoin opiskelijoihin ja jopa ammattitaidon kehittymiseen useamman haastatellun mielessä.

Opettajan ammattitaidon ja ammattiosaamisen ajantasaisuutta toivoi haastateltava, joka sanoi pitkän opettajauran, ilman käytännön työskentelyaikaa, näkyvän kiistatta

opetuksessa. Hän toivoi opettajilla olevan ajantasaista tietoa ja osaamista, jota päivitetään säännöllisesti muun muassa työskentelemällä ”kentällä” asiakas/potilastyössä.

Opettajuuden kehityskohteena nähtiin myös se, että opettajien, siinä missä muidenkin, tulisi keskittää huomiotaan siihen, että he hyväksyvät ihmiset sellaisena kuin he ovat, erilaisine ominaisuuksineen. Opettajat kannustavat ja tukevat opiskelijaa eteenpäin niin paljon kuin mahdollista. Opiskelijan yksilöllisyyden huomioiminen ja yksilöllinen kohtaaminen ovat asioita, joihin opettajien tulisi vieläkin enemmän, useamman haastatellun mukaan panostaa. Haastateltu toivoi myös, että opettajalle palautettaisiin auktoriteettiasema luokassa. Hänen mukaan auktoriteettia opettajasta kaipaavat erityisesti lapset ja nuoret.

8 TUTKIMUKSEN TULOKSET TIIVISTETYSTI

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, millainen on hyvä opettaja ja millaista on hyvän opettajan opetus lähihoitajakoulutuksessa. Haastattelut nostivat esiin monia erilaisia ajatuksia opiskelijoissa. Keskeisimmät esiin nousseet asiat olivat tosin osin yllättävänkin yhteneväisiä vastaajasta riippumatta.

Yksi tärkeä osa hyvän opettajan toimintaa, joka haastatteluissa nousi esiin lähinnä sen puutteen tai koetun vajavaisuuden kautta, on tasa-arvo. Tasa-arvo, ennen muuta opiskelullisten vaatimusten suhteen opiskelijoiden kesken, mutta myös samantasoisien opetuksen suhteen, opettajasta riippumatta. Opiskelijoiden tulisi tietää, mitä opettajat heiltä odottavat opinnoissa ja minkälainen toiminta on hyväksyttyä esimerkiksi poissaolojen suhteen. Toisaalta tulosten mukaan opettajien tulisi nykyistä enemmän kiinnittää huomiota myös siihen, että opetus vastaisi sisällöllisesti sekä laajuudellisesti tutkinnon tavoitteita ja ammattitaitovaatimuksia tutkinnon suorittaneelle.

Hyvä opettaja on kaikkien vastanneiden mielestä ihminen, jolla on hyvät ja vahvat vuorovaikutustaidot, joka on kiinnostunut ja välittää opiskelijasta ja huomioi heidät yksilöinä. Tämä välittyy muun muassa, keskustelevana opetuksena, opiskelijan kokemana opettajan helppona lähestettävyytenä sekä huolehtivana kanssakäymisenä opettajan ja opiskelijan välillä. Opiskelijan tukeminen ja henkilökohtainen huomioiminen opinnoissa on erityisen arvostettava opettajan ominaisuus haastateltujen mielissä.

Ammatin rautainen osaaminen on asia, jota hyvältä opettajalta odotetaan. Opetuksen hallitseminen sekä opetussisällöllisesti että pedagogisesti on yksi tärkeimmistä asioista opettamisessa myös opiskelijoiden mielestä. Se, että opettaja tietää, mitä opettaa ja miten, on tärkeää. Sen lisäksi se, että opettaa asian ymmärrettävästi ja kiinnostavasti on merkityksellistä vahvistavat haastatellut. Opetusosaaminen ja tietotaito vahvistuvat käytännön omakohtaisen työkokemuksen myötä siksi sen säännöllinen päivittäminen sekä kokemusten jakaminen osana opetusta on tärkeää. Pedagogista osaamista on muun muassa eri opetusmenetelmien joustava käyttö opetustilanteissa, jotta oppiminen olisi mahdollisimman tehokasta ja kiinnostus oppimiseen ja opetettavaan asiaan säilyisi. Tätä kautta muistaminen ja oppiminen on helpompaa. Monipuolisuus vaikuttaisi tämän tutkimuksen tulosten mukaan olevan yksi hyvän opetuksen tunnusmerkeistä.

Haastatellut, kuten monet muutkin lähteet, osoittavat, että opettaja käyttää omaa persoonaansa työvälineenään. Osa opiskelijoista odottaa opettajan olevan auktoriteetti, jämäkkä ihminen, joka pitää tilanteet hallinnassa ja ohjailee niitä tarvittaessa. Tärkein opettajan persoonaan liitetty ominaisuus vaikuttaisi kuitenkin olevan hyvä huumorintaju, joka näkyy erityisesti siinä, ettei omaa työtä ota liian vakavasti. Sopiva huumori keventää tunnelmaa ja vaikeidenkin aiheiden käsittelyä niin opetustilanteissa kuin muulloinkin.

9 POHDINTA

Opettajan rooli on vuosien varrella muuttunut ratkaisevasti. Tänä päivänä opiskelijat odottavat, kuten tästäkin tutkimuksesta ja haastatteluista voi havaita, opettajan olevan oppimista, opiskelijan kasvua ja yksilöllistä kehitystä kokonaisuudessaan tukeva ja eteenpäin vievä ihminen. Opettaja ikään kuin tarjoilee opiskelijalle tietoa, josta opiskelija ottaa haluamansa. Opettajan ei toivota olevan tietoa ylhäältä päin jakeleva, kaikkietävä diktaattori. Samoihin päätelmiin ovat tulleet myös muun muassa Zagyváné Szűcs, Holopainen ja Tossavainen sekä Hill. (2017, 141, 144-145; 2003, 39-42; 2014, 61-63.)

Yksi tärkeimmistä hyvän opettajan ominaisuuksista näyttäisi tämänkin tutkimuksen valossa olevan hyvät vuorovaikutustaidot/ihmissudetaidot. Holopainen & Tossavainen, Zagyváné Szűcs, Hill ja Salminen, Karjalainen, Väisänen, Leino-Kilpi ja Hulppi nostavat tutkimuksissaan esiin niin ikään seuraavaa: vuorovaikutus on tärkeä osa opettajan jokapäiväistä työtä ja ammatillista osaamista. Hyvä vuorovaikutus lisää paitsi osapuolten keskinäistä avoimuutta ja luottamusta myös valmiutta kohdata erilaisia eteen tulevia tilanteita yhdessä. Tämä on opiskelijalle ensiarvoisen tärkeää sillä matkalla sekä opettaja että opiskelija tarvitsevat toisiaan omaan oppimiseensa. (2017, 141, 144-145; 2014, 57, 61-63; 2011, 73-74.) Tästä tutkimuksesta on luettavissa hyviä ja ei niin hyviä opiskelijoilla olevia kokemuksia vuorovaikutuksesta opettajan kanssa. Unohtaa ei voi sitäkään tosiasiaa, että juuri vuorovaikutus, avoin ja monipolvinen keskustelu tuo osaltaan teoriaa lähemmäs käytännön hoitotyötä lähihoitaja koulutuksessa ja tukee näin ammatillisen osaamisen kehittymistä ja sitä haastatellut ennen kaikkea toivoivat.

Opettajan persoona on yksi hänen työvälaineistään. Sen näkymiseen työssä opiskelijat suhtautuvat myönteisesti. Opettajan odotetaan olevan huumorintajuinen, positiivinen, iloinen ja suhtautuvan intohimoisesti, innostuneesti työhönsä sekä olevan kiinnostunut opiskelijoista. Innostuneisuus leviää usein myös opiskelijoihin ja tekee opiskelusta helpompaa ja mielekkäämpää. Opiskelijat toivovat rentoa asennetta sekä halua oppia ja opettaa mahdollisimman hyvin ja laadukkaasti opetustilanteissa. Opettajan toivotaan olevan mahdollisimman avoin ja rehellinen opiskelijoille toiminnastaan ja osin omasta elämästäänkin. Rentous ja avoimuus puolin ja toisin tukee hyvän ilmapiirin kehittymistä oppimiselle ja opettamiselle. Haastatellut kuin myös esimerkiksi Zagyváné Szűcs ja Hill (2017, 145-146; 2014, 57, 61-63.) allekirjoittavat nämä asiat.

Tietoa on nykyään saatavilla valtavat määrät. Koulu on instituutiona sellainen, johon mennessään opiskelijat ovat tottuneet suurelta osin luottamaan uuden, ajantasaisen ja luotettavan tiedon lähteenä. Kuten haastatteluissakin tuli ilmi, opiskelijatkaan eivät odota opettajan tietävän kaikkea, mutta hänen odotetaan oleva asiantuntija, joka on halukas oppimaan, ottamaan selvää asioista ja päivittämään omaa osaamistaan. Tietojen päivittäminen ammatillisen koulutuksen opettajana tapahtuu esimerkiksi osallistamalla ajoittain alan työhön kentällä ja osallistamalla opiskelijoille järjestettäviin tutustumiskäynteihin. Asiaa ovat tutkineet Salminen ym., Kettunen, Kääriäinen, Lukkarinen ja Salminen sekä Hill. (2011, 73-74; 2013, 31; 2014, 60-63.)

Hyvä opettaja on opiskelijoiden tavoitettavissa niin opetustilanteessa kuin sen ulkopuolellakin. Hän vastaa opiskelijoiden sähköposteihin. Hyvän opettajan on useaan otteeseen toivottu osaavan opettaa, osaavan esittää asiat selkeästi, ymmärrettävästi ja kiinnostavasti. Toisin sanoen niin, että opiskelijalla mielenkiinto ja kosketuspinta opetukseen säilyvät, vaikka opettajan omakohtaisten kertomusten ja esimerkkien kautta. Muita opetuksellisia seikkoja, joita hyvältä opettajalta toivotaan, on opetusmenetelmien monipuolinen hyödyntäminen opetuksessa, erilaisten opiskelijoiden, opiskelijoiden taustojen ja erilaisen oppimisen huomiointi sekä tehokas luokkatyöskentely. Tehokas luokkatyöskentely tarkoittaa tässä muun muassa aikatauluista kiinnipitämistä sekä sitä että opettaja on tarvittaessa myös auktoriteetti opiskelijoille. Henkilö, joka pitää kuria ja järjestystä, olematta kuitenkaan liian tiukka pipo. Aikuisopiskelijat arvostavat erityisesti opettajan joustavaa ja ymmärtävää asennetta opiskelijoihin, opiskeluun ja opetukseen. Tässä niin haastatellut kuin Zagyváné Szűcs ja Hillkin ovat yksimielisiä. (2017, 145-146; 2014, 57, 60-63.)

Tiedot siitä, mitä haastateltavat olivat ennen lähihoitajaopintojaan tehneet työkseen tai opiskelleet olivat mielenkiintoisia. Moni oli työskennellyt teollisuudessa, mutta usealla oli myös taustalla tavalla tai toisella sosiaali- ja terveysalaan viittaava työ ja opiskelupyrkimyksiäkin. Ehkä osin tästä syystä omalla työ- ja opiskeluhistorialla koettiin olleen huomattava vaikutus siihen, että oli päätyttyä lähihoitaja opintoihin. Tästä voisi halutessaan, ehkä päätellä, että haastattelemani aikuisopiskelijat ovat pohtineet tämänhetkistä opiskeluaan pidemmällä aikajanelalla ja ehkä siksi olivat hyvin motivoituneita opiskeluun. Osin myös nuorten koulutuksessa opettaneena voin todeta, että nuorilla motivaatio on aikuisia useammin epävarmemmalla pohjalla.

Tällä tutkimuksella ei tavoiteltu suurta kohdejoukkoa tai sitä, että tulokset olisivat laajasti yleistettävissä. Tästä huolimatta oli mukava huomata, että sekä teoriat hyvästä opetuksesta ja hyvästä opettajuudesta, laajat aihetta käsitelleet aiemmat tutkimukset sekä haastattelujen tulokset tukivat kaikki toisiaan melko laajasti.

Vaikka en voi sanoa, että tulokset kokonaisuudessaan olisivat yllättäneet, mielteliääksi ne osin kuitenkin jättivät. Erityisesti se, että haastateltavat toivat eri kohdissa haastatteluja toistuvasti esiin kokemansa epätasa-arvon, epäreiluuden ja epävarmuuden opettajien ja osin myös muun oppilaitoksen henkilökunnan toiminnassa ja puheessa häiritsevänä. Mielestäni opiskelijat oikeutetustikin toivoivat yhtenäisempää ja perustellumpaa toimintatapaa ja kulttuuria oppilaitoksiinsa. Se vaikuttaisi ehkä vakauttavan opiskelijoiden tunteita ja ehkä vapauttavankin voimavaroja tärkeämpään eli opiskeluun. Se myös selkeyttäisi opettajien ja muun henkilöstön toimintaa. Toinen negatiivinen haastatteluissa esiin tullut asia oli opiskelijoiden mielestä opetuksen liian vähäiset resurssit, jotka näkyvät ennen muuta kiireenä ja asioiden pintapuolisena käsittelyinä. Haastateltujen mielessä se voi vaikuttaa jopa omaan tutkinnosta saatavaan ammattitaitoon ja muihin valmiuksiin. Tämä oli mielestäni jopa huolestuttavaa. Joitakin muitakin negatiivisia asioita tuli esiin ja hyvä, että tuli, muuten ei voi kehittää toimintaa tai kehittyä ihmisenä ja opettajana, mutta edellä mainitut olivat ehkä suurimpia.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena haastattelututkimuksena yhteensä seitsemälle opiskelijalle. Jos tutkimusjoukko olisi ollut laajempi, kuten alun alkaen oli suunniteltu, tai tutkimus olisi toteutettu kvantitatiivisesti, olisi otanta voinut olla suurempi ja näin vastausten kirjo laajempi ja kokonaiskuva aiheesta kattavampi. Se, että haastatellut olivat aikuisopiskelijoita, näkyi joidenkin asioiden käsittelyssä ja kuului myös heidän omilla pohdinnoissaan. Osassa oppilaitoksia, joissa haastatteluja tehtiin, opiskelijat ovat sekaryhmissä, joissakin nuoret ja aikuiset ovat eri ryhmissä. Jos tutkimuksen kohdejoukko olisi rajattu kattamaan myös nuorisopuolen opiskelijat tai mukana olisivat olleet myös ensimmäisen tutkintovuoden opiskelijat, olisi se kenties vaikuttanut osaltaan myös vastauksiin. Nyt rajaus meni kuitenkin näin ja se oli hyvä ja tarkoituksenmukainen tutkimuksen ja sen tavoitteen kannalta.

Jälkeenpäin ajateltuna sitä mieltii tuliko asian ja hyvän tutkimuksen kannalta kaikki olennainen kysytyä. Siihen on mahdoton vastata, kuin myös faktuaalisesti siihen olisiko jokin muu menetelmä antanut erilaisen kuvan tutkittavasta ilmiöstä. Olen

edelleen sitä mieltä, että puolistrukturoitu haastattelu oli hyvä ratkaisu tutkimustehtävän ja kohderyhmän kannalta. Olisin, jälkikäteen ajateltuna, voinut toimittaa haastattelurungon haastateltaville ennen haastattelua tutustuttavaksi. Uskon, että mahdollisuus miettiä asioita etukäteen olisi voinut tuoda esille asian tai asioita, joka nyt jäi sanomatta. Olisin myös, haastattelujen toteuttajana, voinut kysyä haastateltavilta suostumusta yhteystietojen vaihtoon mahdollista asiaan palaamisen tarvetta silmälläpitäen. Nyt kuitenkin en näin toiminut. Toisaalta. Minulle jäi haastatelluista sellainen kuva, että he olivat hyvinkin tarkkaan, tietäessään pelkän aiheenkin, miettineet mitä haluavat siitä sanoa. Näin voin ajatella, että enemmistö tärkeistä asioista aiheeseen liittyen tuli tilanteessa esille. Tutkimusaineiston analyysissä pyrin lisäksi nostamaan esiin kaiken olennaisen haastateltavan ja tutkimuksen kannalta (Vahtivaara 2013, 32.)

Tutkimuksen kannalta äärimmäisen valitettavaa oli myös huolimattomuuteni sen suhteen, etten epähuomiossa käynyt läpi jokaista kysymystä kaikkien haastateltavieni kanssa. Virhe oli minun ja se on liki anteeksiantamaton tämän tasoisten opintojen tutkimuksessa. Vaikka tiedostan sen tietyssä määrin heikentävän muun muassa tutkimustulosten luotettavuutta, olen silti iloinen, että tulosten kannalta keskeisimmät kysymykset käytiin läpi jokaisessa haastattelussa.

Yhdessä oppilaitoksista, jossa haastatteluja toteutettiin, tapasin myös muutamia lähihoitajakoulutuksen opettajia, jotka kysyivät minulta, koska joku kysyy opettajilta heidän mielipiteitään. Aiempaa tutkimusta hyvästä opettajuudesta opettajien näkökulmasta kyllä jonkin verran löytyy muilta koulutusasteilta ja ehkä aloiltakin, ei kuitenkaan ammatillisen koulutuksen puolelta lähihoitajakoulutuksesta. Ehkä siinä voisi olla jatkotutkimukseen hyvä aihe.

Vaikka löytäminen olikin äärimmäisen hankalaa, olen kiitollinen, että löysin kolme oppilaitosta, jotka halusivat antaa opiskelijoilleen mahdollisuuden osallistua tutkimukseen. Yhteistyö yhteysopettajien kanssa oli hyvää ja sain haastattelut lopulta tehtyä. Yhteysopettajat tuntevat luonnollisesti paljon tämän tutkimuksen kohderyhmään kuuluvia opiskelijoita ja se auttoi huomattavasti tutkimusaineiston keruuta, sillä he kokosivat sopivan joukon vapaaehtoisia ja osallistumishalukkaita ihmisiä haastateltavaksi. Minulta tehtävä olisi vaatinut paljon työtä ja selvittelyä, sillä en tuntenut oppilaitoksista opiskelijoita, jotka kuuluisivat tutkimusjoukkoon. Toisaalta pidin tutkimustulosten kannalta erityisen tärkeänä sitä, etteivät haastateltavat olleet

minulle entuudestaan tuttuja. Tämä lisää tutkimustulosten objektiivisuutta ja luotettavuutta.

Kuten toivoin, kaikille haastateltaville sopi järjestely, että haastattelutilanteessa oli mukana kolmas henkilö kirjaamassa haastatteluista asioita tietokoneelle. Järjestelystä oli paljon hyötyä erityisesti aineiston litterointi- vaiheessa.

LÄHTEET

- Annala, J. & Heinonen, P. 2009. Yhteistoiminnallisuus opettajan työssä. Teoksessa J. Helander (toim.) Ammatillisen opettajan käsikirja. Hämeenlinna: Hämeen Ammattikorkeakoulu. Opettajankoulutuslaitos, 19-28.
- Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista 1998/986.
- Bardy, A. M. 2020. Struggling Teachers and the Recognition of Effective Practice. 54 (1), 183-200.
<http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.utu.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=23&sid=363b575d-4f7a-4ca3-b65a-078743d34561%40pdc-v-sessmgr03>
- Brookfield, S. 2015.
The skillful teacher: on technique, trust, and responsiveness in the classroom
- Durate, F. P. 2013. Conceptions of Good Teaching by Good Teachers: Case Studies from an Australian University. *Journal of University Teaching & Learning Practice* 10 (1), 1-15.
- Elo, S. 2016. Opintojen ohjaus ja tutorointi. Teoksessa M. Koivula, C. Wörnå-Furu, T. Saarinen, H. Ruotsalainen & L. Salminen (toim.) *Terveysalan opettajan käsikirja*. Helsinki: Tietosanoma, 193-202.
- Elomaan koulu. Oppimistyyli. Peda.net
<https://peda.net/hirvensalmi/elomaan-koulu/ylakoulu/oppineet/oppilaanohjaus/7-luokka/oppimistyyli2/oppimistyyli2> (Luettu 4.2.2019.)
- Eteläpelto, A., Vähäsantanen, K. & Hökkä, P. 2015. How do novice teachers in Finland perceive their professional agency? Department of Education, 660-680.
<https://www.tandfonline-com.ezproxy.utu.fi/doi/full/10.1080/13540602.2015.1044327>
- Fahrman, B., Norström, P., Gumalius, L. & Skogh, I-B. 2019. Experienced technology teachers' teaching practices. Published online.
<http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.utu.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=3&sid=d9363959-f9c5-4155-accf-bf73359c20ad%40sessionmgr4008>
- Gärbling, T., Garlsson, N., Romanus, J. & Selart, M. 1997. Influences of the past on choices of the future. 5 (4), 168-186.
- Guskey, T. R. 2002. Professional Development and Teacher Change.
Teachers and Teaching: theory and practice. 8 (3/4), 381-391.
<http://keystoliteracy.com/wp-content/pdfs/orc-implement-science/PD%20and%20Teacher%20Change.pdf>
- Hill, L. H. 2014. Graduate Students' Perspectives on Effective Teaching. *Adult learning*. 25 (2), 57-66.
https://www.researchgate.net/profile/Lilian_Hill/publication/261912608_Graduate_Students'_Perspectives_on_Effective_Teaching/links/57e1c03308ae427e
- Holopainen, A & Tossavainen, K. 2003. Hoitotyön opettajien kokemuksia opettajuudesta. *Hoitotiede* 15 (1), 38-46.
- Hämeen Ammattikorkeakoulu. 2018.
<https://huoasl.outsystemsenterprise.com/opetussuunnitelmat/OpetussuunnitelmanTiedot.aspx?CurriculumCodeInput=OPAP18A> (Luettu 7.12.2018.)

- Itä-Suomen Yliopisto. Oppimisstrategiat.
<https://www.uef.fi/fi/web/aducate/oppimisstrategiat> (Luettu 4.2.2019.)
- Jossey-Bass 2015.
 The skillful teacher : on technique, trust, and responsiveness in the classroom. E-kirja.
[Jossey-Bass Higher and Audlt Education Series.](#)
- Jyväskylän Ammattikorkeakoulu. 2018.
<https://opinto-oppaat.jamk.fi/fi/aokk/ope/opinnot-2018-2019/osaaminen> (Luettu 5.12.2018.)
- Kasén, A & Wärnä-Furu, C. 2016. Arvoperustan merkitys oppimisessa ja opettamisessa. Teoksessa Koivula, M, Wärnä-Furu, C, Saarinen, T, Ruotsalainen, H & L. Salminen (toim.) Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 88-96.
- Kettunen, E., Kääriäinen, M, Lukkarinen, H. & Salminen, L. 2013. Hoitotyön opettajan kliininen osaaminen hoitotyön opiskelijoiden arvioimana. Hoitotiede 2013, 25 (1), 24-35.
- Koivula, M. 2016. Koulutuksen suunnittelu. Teoksessa M. Koivula, C. Wärnä-Furu, T, Saarinen, H, Ruotsalainen & L. Salminen (toim.) Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 57-70.
- Koivula, M. 2016. Monikulttuurisuuden haasteet terveydenhuollossa. Teoksessa Koivula, M, Wärnä-Furu, C, Saarinen, T, Ruotsalainen, H & Salminen, L. (toim.) Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 161-177.
- Kuen, M, L. 1997. Perceptions of effective clinical teaching behaviors in a hospital-based nurse training programme. Journal of Advanced Nursing 26, 1252–1261.
- Kärkkäinen, K. 2009. Näkökulmia ja menetelmiä oppimisen ohjaamiseen ammatillisessa koulutuksessa. Teoksessa J. Helander (toim.) Ammatillisen opettajan käsikirja. Hämeenlinna: Hämeen Ammattikorkeakoulu. Opettajankoulutuslaitos, 29-40.
- Kuranchie, A.2020. Teachers' Experience in Schools in New Ethnic Communities: International Journal of Teacher Education and Professional Development 3 (2), 65-78.
https://www.researchgate.net/profile/Alfred-Kuranchie/publication/342604233_Teachers%27_Experience_in_Schools_in_New_Ethnic_Communities_An_Exploratory_Study/links/605594ee458515e83458db71/Teachers-Experience-in-Schools-in-New-Ethnic-Communities-An-Exploratory-Study.pdf.
- Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017.
- Leino-Kilpi, H. 2016. Eettiset kysymykset opettajan työssä. Teoksessa M. Koivula, C. Wärnä-Furu, T, Saarinen, H, Ruotsalainen & L. Salminen (toim.) Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 73-87.
- Loughran, J. 2019. Pedagogical reasoning: the foundation of the professional knowledge of teaching, Teachers and Teaching, 25 (5), 523-535.
<https://www.tandfonline-com.ezproxy.utu.fi/doi/full/10.1080/13540602.2019.1633294>
- Majuri, M. 2016. Työssäoppiminen. Teoksessa E. Helander (toim.) Ammatillisen opettajan käsikirja. Hämeenlinna: Hämeen Ammattikorkeakoulu. Opettajankoulutuslaitos, 90-104.
- Miettinen, K, Piha, L & Pynnönen, P. 2009. Erilaisille oppijoille erilaista opetusta. Teoksessa J. Helander (toim.) Ammatillisen opettajan käsikirja. Hämeenlinna: Hämeen Ammattikorkeakoulu. Opettajankoulutuslaitos, 51-78.

- Murtonen, M. 2017. Opettaminen ja opetuksen suunnittelu taitona. Teoksessa M, Murtonen (toim.) Opettajana yliopistolla. Yliopistopedagogiikan perusteet. Tampere: Vastapaino, 153-177.
- OAJ. 2018. Mitä opettajan työ on? <https://www.oaj.fi/arjessa/mita-opettajan-tyo-on> (Luettu 9.12.2018.)
- Parpala, A., Lindblom-Ylänne, S. & Rytönen, H. 2011. Students' conceptions of good teaching in three different disciplines. *Assessment & Evaluation in Higher Education* 36 (5), 549–563.
- Poke. Pohjoisen Keski-Suomen ammattiopisto. Peda.net.
- Repo-Kaarento, S., Levander, L & Nvegi, A. 2009. Oppimisen sosiaaliset ulottuvuudet Teoksessa S. Lindblom-Ylänne, & A. Nvegi. (toim.) Yliopisto-opettajan käsikirja. Helsinki: WSOY, 100-122.
- Ruotsalainen, H. & Kääriäinen, M. 2016. Opiskelijan arviointi. Teoksessa M. Koivula, C. Wärnå-Furu, T. Saarinen, H. Ruotsalainen & L. Salminen (toim.) Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 243-261.
- Rugutt, J. K. 2020. The Impact of Professor Engagement. Student Peer Interactions, and Traditional Status on Student Assessment of Quality of Teaching and Learning. *Educational Hiesearch Quarterly*. 64-83.
<http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.utu.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=19&sid=d9363959-f9c5-4155-accf-bf73359c20ad%40sessionmgr4008>
- Salminen, L. 2000. Hoitotyön opettajan muotokuva. Opettajaan kohdistuvat vaatimukset. Sarja C, osa 158. Turku: Turun Yliopisto.
- Salminen, L., Karjalainen, T., Väisänen, S., Leino-Kilpi, H. & Hulppi, M. 2011. Hoitotyön opettajan arviointi omasta opettamisestaan. *Hoitotiede* 23 (1), 72-80.
- Salminen, L. & Koivula, M. 2016. Opettajan osaaminen ja sen kehittäminen. Teoksessa M. Koivula, C. Wärnå-Furu, T. Saarinen, H. Ruotsalainen & L. Salminen (toim.) Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 300-310
- Salminen, L. & Saarinen, T. 2016. Reflektio osana oppimista. Teoksessa M. Koivula, C. Wärnå-Furu, T. Saarinen, H. Ruotsalainen, & L. Salminen (toim.) Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 179-192.
- Salminen, L., Saarinen, T. & Sormunen, M. Oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät opettajan työssä. Teoksessa M. Koivula, C. Wärnå-Furu, T Saarinen, H. Ruotsalainen & L. Salminen (toim.) Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma, 99-105.
- Saarinen, T., Koivula, M., Wärnå-Furu, C., Ruotsalainen, H., & Salminen, L (toim.) 2016. Terveysalan opettajan käsikirja. Helsinki: Tietosanoma.
- Salminen, L. 2000. Hoitotyön opettajan muotokuva. Opettajaan kohdistuvat vaatimukset. Sarja C, osa 158. Turku: Turun Yliopisto.
- Smittle, P. 2003. Principles for Effective Teaching. 26 (3), 1/9.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.459.3701&rep=rep1&type=pdf>
- SOOL 2018. Haluatko opettajaksi? <https://www.sool.fi/opettajaksi> (Luettu 9.12.2018.)
Tampereen Ammattikorkeakoulu
<https://www.tuni.fi/fi/tule-opiskelemaan/ammattillinen-opettajankoulutus> (Lettu 27.11.2018)

Teneva, L. 2019. Dynamics in diagnosing the quality of the good teacher. *Trakia Journal of Sciences*, (2), 101-106. <http://tru.uni-sz.bg/tsj/Vol.17,%20Suppl.2,%202019/2.pdf>

Vahtivaara, J-M. 2013. Yli 60-vuotiaiden opiskelumotiivit ja motivaatio kansalaisopiston kieliryhmässä. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro seminaari.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakoulusta 2014/1129.

Zagyváné Szűcs, I. 2017. What Makes a Good Teacher? *Universal Journal of Educational Research*. 5 (1), 141-147. <http://www.hrpub.org>.

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/rakenne> (Luettu 5.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tiedot> (Luettu 5.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708462> (Luettu 5.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708356> (Luettu 6.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708358> (Luettu 7.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708247> (Luettu 6.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211784> (Luettu 6.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708460> (Luettu 6.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708241> (Luettu 6.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708357> (Luettu 6.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211781> (Luettu 6.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708039> (Luettu 7.4.2019.)

<https://www.salpaus.fi/koulutus/yhteiset-tutkinnon-osat-yto/>. (Luettu 7.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211780> (Luettu 7.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211786> (Luettu 8.4.2019.)

<https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211783> (Luettu 8.4.2019.)

https://asovuxengymnasium.stockholm.se/underskoterskeutbildning?utm_campaign=studentum.se+-+%C3%85s%C3%B6+Vuxengymnasium+utbildningar&utm_medium=Klick+fr%C3%A5n+studentum.se&utm_source=Undersk%C3%B6terskeutbildning (Luettu 3.4.2020.)

<https://www.studentum.se/skola/kompetensutvecklingsinstitutet/underskoterska-yrkesutbildning-stockholm-525809> (Luettu (8.4.2020.))

<https://www.allnursingchools.com/licensed-practical-nurse/> (Luettu 3.7.2020.)

<http://www.op.nysed.gov/prof/nurse/nursebroch.htm> (Luettu 4.7.2020.)

<http://www.op.nysed.gov/prof/nurse/#> (Luettu 5.7.2020.)

<https://www.caybores.org/Page/44>(Luettu 7.7.2020.)

<https://www.lernia.se/utbildning/komvux/underskoterska/> (Luettu 30.7.2020.)

[https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.fi/&httpsredir=1&article=1276&context=jutlp.](https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.fi/&httpsredir=1&article=1276&context=jutlp)

Liite 1: Haastattelurunko

HYVÄ OPETTAJA, HYVÄ OPETTAJUUS

- Mitä olet ennen tehnyt, miltä opiskelu on yleisesti tuntunut
 - Hyvä opetus ja opettaja lähihoitaja koulutuksessa
 - Omat oppimiskokemuksesi
- Kerro mitä olet ennen lähihoitaja opiskelujasi tehnyt työksesi ja/tai opiskellut?
 - Miten näet aikaisemman kokemuksen vaikuttaneen valintoihin jatkossa?
 - Kuinka kauan olet opiskellut, missä vaiheessa opintoja olet?
 - Miltä opiskelu yleisesti on sinusta tuntunut, onko se vastannut odotuksiasi, miksi?

Opetus

- Mitä ajattelet lähihoitajien opetuksesta yleisesti?
 - Onko vastannut odotuksia, miksi?
- Millaista on hyvä opetus lähihoitajakoulutuksessa?
 - Miksi?
- Miten kehittäisit opetusta tai mitä siinä haluaisit muuttaa?

Opettaja

- Millainen on hyvä opettaja?
- Miten kuvailisit hyvän opettajan...
 - Vuorovaikutus, ihmissuhdetaidot opiskelijan näkökulmasta, miksi?
 - Persoona, miksi?
 - Opetus, miksi?
- Millaista on...
 - Pedagoginen osaaminen, sisältö osaaminen (tutkinto)
 - Käytäntö, teoria
 - Työelämätuntemus, -yhteistyö
 - Erilaiset oppimisympäristöt (digi), opetusmenetelmä/Oppimista tukevat menetelmät
 - Kasvun, kehityksen, oppimisen tuki
 - Erilaisten opiskelijoiden huomioiminen
- ...Hyvän opettajan...
 - Toiminta opetustilanteissa, miksi?
 - Opettajan toiminta muissa, kuin opetustilanteissa, miksi?
- Millaisia
 - Muita ominaisuuksia ja taitoja on hyvällä opettajalla?

Kuvaile kokemuksiasi...

- Hyvät ja huonot kokemukset
- Millä keinoin opettaja on saanut sinut oppimaan?

- Miten aikaisempi kokemus opettajista ja opiskelusta on vaikuttanut mielipiteisiisi?

Mitä toivoisit opettajalta/kehittäisit opettajuutta koulutuksessasi?

Haluatko tuoda esiin vielä muita asioita aiheeseen liittyen?

Liite 2: Kasvun ja osallisuuden edistäminen sekä hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen

Kasvun ja osallisuuden edistäminen (25 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Alan arvojen, toimintaperiaatteiden, määräysten noudattaminen• Asiakkaan osallisuuden, terveyden ja turvallisuuden edistäminen eri työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen• Asiakkaan auttaminen/tukeminen päivittäisissä toiminnoissa• Palveluohjauksen antaminen tarvittaessa• Itsen ja oman alansa kehittäminen• Turvallisuudesta, työkyvystä ja työhyvinvoinnista huolehtiminen <p>(https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinonosat/3708462.)</p>
Hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistäminen (30 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Säännösten ja ohjeiden noudattaminen työssä• Asiakkaan tukeminen ja kannustaminen toiminnallisuuteen ja omaehtoiseen tekemiseen vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa• Asiakkaan motivointi terveydestä ja hyvinvoinnista huolehtimiseen• Palveluohjaus, ohjaus apuvälineiden ja hyvinvointiteknologian käytössä ja huollossa• Perus-, lääke-, saattohoidon sekä huolenpitomenetelmien, välineiden ja materiaalien hallinta• Oman toiminnan kehittäminen ja ammatillinen perusteleminen• Turvallisuudesta, työkyvystä huolehtiminen <p>(https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinonosat/3708356.)</p>

Liite 3: Muut osaamisalan pakolliset osat ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalalla

Kotihoidossa toimiminen (40 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Tunnistaa ammatillisen toiminnan taustalla olevat säädökset arvot, eettiset periaatteet sekä muut toimintaperiaatteet• Suunnittelee ja arvioi työtään ja tilanteita kotona asuvan asiakkaan luona hyvässä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa• Työskentelee yhteistyössä asiakkaan lähiverkoston sekä ammatillisten tahojen kanssa• Tunnistaa ja hyödyntää eri menetelmiä ja välineitä työssään asiakkaan toimintakyvyn edistämiseksi• Toteuttaa lääke- ja saattohoitoa myös asiakkaan kotona• Huolehtii omasta hyvinvoinnistaan• Pohtii yrittäjyyden mahdollisuutta <p>(https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinonosat/3708358.)</p>
Ikääntyvien osallisuuden edistäminen (35 osp)	<p>Ammattitaitovaatimukset opiskelijalle tässä opintojaksossa ovat muutoin edellä esitellyn kaltaiset, mutta ikääntyvien osallisuuden edistäminen on kirjattu myös kokonaisuuden osaamistavoitteeksi ja huomioidaan näin opetuksessa</p> <p>(https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinonosat/3708247.)</p>

Liite 4: Kaksi esimerkkiä valinnaisista opintokokonaisuuksista ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisalalla

Työpaikkaohjaajaksi valmentautumisen (5 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Perehtyminen koulutuksen eri järjestämismuotoihin ja tutkintoihin• Ohjaa muita opiskelijoita työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa (https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211784.)
Suunhoito eri asiakasryhmille (15 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Edistää toiminnallaan asiakkaan hyvinvointia ja suun terveyttä• Antaa palveluohjausta suun terveydenhuollon palveluissa• Käyttää asianmukaisia suunhoidon menetelmiä, välineitä ja tuotteita asiakastyössä (https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708460.)

Liite 5: Jalkojenhoidon osaamisalan ammattitaitovaatimukset

Jalkojenhoitotyössä toimiminen (40 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Säännösten, toimintaperiaatteiden, ohjeiden ja suositusten tunteminen ja noudattaminen työssä• Yhteistyön työyhteisössä sekä moniammatillisesti• Vuorovaikutuksessa oleminen asiakkaan, avustajan ja terveydenhuollon henkilöstön kanssa• Asianmukaisten työmenetelmien, -välineiden, materiaalien ja tuotteiden käyttö työssä• Oman työn arvioiminen, kehittäminen (https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708241.)
Jalkojen terveyden edistäminen (35 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Säästösten, toimintaperiaatteiden arvojen ja ohjeiden noudattaminen lähihoitajan työssä• Yhteistyö työyhteisössä sekä moniammatillisesti• Vuorovaikutus eri-ikäisten asiakkaiden kanssa sekä hoidon toteuttaminen heille tarkoituksenmukaisilla työmenetelmillä, materiaaleilla ja tuotteilla• Antaa palveluohjausta jalkojenterveydenhuollon palveluissa• Oman toiminnan arviointi ja kehittäminen• Pohtii yrittäjyyden mahdollisuutta• Pitää yllä työkykyä, -hyvinvointia ja turvallisuutta (https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/3708357.)

Liite 6: Kaksi esimerkkiä valinnaisista opintokokonaisuuksista jalkojenhoidon osaamisalalla

Huippuosaajana toimiminen (15 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Osaa toimia huippuosaamista vaativassa tehtävässä• Huomioi huipputuotannon, -tuotteen tai -palvelun laatuvaatimukset• Toimii yhteistyössä asiakkaan ja eri asiantuntijoiden kanssa• Arvioi ja kehittää osaamistaan sekä toimintaympäristöään (https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformitutkinnonosat/4211781.)
Mielenterveys- ja päihdetyö eri asiakasryhmille (15 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Edistää työssään asiakkaan mielenterveyttä, hyvinvointia ja päihteettömyyttä vuorovaikutuksessa asiakkaan kanssa• Ehkäisee ongelmien syntymistä• Hyödyntää asiakastyössä asianmukaisia välineitä ja materiaaleja• Antaa palveluohjausta• Arvioi ja kehittää työtään• Pitää yllä työturvallisuutta ja hyvinvointia (https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformitutkinnonosat/3708039.)

Liite 7: Yhteisten tutkinnonosien osaamistavoitteet

Viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen (11 osp) (kielenä suomi)	<ul style="list-style-type: none">• Osaa toimia tarkoituksenmukaisesti eri vuorovaikutustilanteissa• Osaa tulkita erilaisia tekstejä sekä hankkia ja arvioida tietoja eri lähteistä
Pakolliset opinnot	<ul style="list-style-type: none">• Omien vuorovaikutus- ja viestintätaitojen kehittäminen• Tekstin tulkinta ja tuottaminen• Esiintymis- ja ryhmätyötaitojen parantaminen• Kielen ja kirjallisuuden muotojen ja merkitysten tunnistaminen
Valinnaiset opinnot	<p>(https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/utkinnonosat/4211780.)</p>
Matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen (6 osp)	<ul style="list-style-type: none">• Osaa laskea ja muuttaa mittayksiköitä ja soveltaa matematiikkaa arkielämän laajuudessa• Laskea kappaleiden geometrisiä ominaisuuksia, käyttää loogista päättelyä, yhtälöitä ja käyttää teknisiä apuvälineitä sekä käyttää apuvälineitä matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen
Pakolliset opinnot	<ul style="list-style-type: none">• Pystyy ratkaisemaan päättelemällä sekä yhtälöiden ja kaavojen avulla matemaattisia ongelmia• Kykenee arvioimaan matemaattisia ratkaisuja ja tulosten suuruutta• Soveltaa arki- ja työelämässä tarvittavaa talousmatematiikkaa• Osaa arvioida omaa osaamistaan
Valinnaiset opinnot	<p>(https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/utkinnonosat/4211786.)</p>
Fysikaaliset ja kemialliset ilmiöt	<ul style="list-style-type: none">• Tunnistaa keskeiset fysiikan käsitteet ja osaa soveltaa niitä arjessa osana työtään• Huomioi kemialliset aineet ominaisuuksineen omassa työssään• Arvioi omaa osaamistaan
	<p>(https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/utkinnonosat/4211786)</p>

Liite 8. Osaamistavoitteita kokonaisuuksittain

Yhteiskunnassa ja kansalaisena toimiminen-kokonaisuus	<ul style="list-style-type: none">• Osaa toimia yhteiskunnassa palveluiden käyttäjänä ja kuluttajana sekä suunnitella omaa talouttaan ja sen riskejä
Työelämässä toimiminen-kokonaisuus	<ul style="list-style-type: none">• Osaa solmia työsopimuksen ja tutkia työmarkkinatilannetta
Opiskelu- ja uravalmiudet-kokonaisuus	<ul style="list-style-type: none">• Osaa suunnitella omaa opiskelua ja uraa• Osaa hankkia tietoa eri mahdollisuuksista
Yrittäjyys ja yrittäjänä toimiminen-kokonaisuus	<ul style="list-style-type: none">• Ideoi liikeidean ja arvioi sen toimintamahdollisuuksia
Työkykyvyn ja hyvinvoinnin edistämisen-kokonaisuus	<ul style="list-style-type: none">• Osaa arvioida toimintaympäristön ja toimintansa terveyttä ja turvallisuutta, huolehtii toimintakyvystään ja turvallisuudestaan• Osaa antaa ensiapua ja ehkäistä tapaturmia
Kestävänkehityksen edistämisen-kokonaisuus	<ul style="list-style-type: none">• Toimii kestävän kehityksen periaatteet huomioiden pitäen mielessä elinkaariajattelun ja pohtii tekemiään ratkaisuja eettisestä näkökulmasta (https://eperusteet.opintopolku.fi/#/fi/esitys/3689879/reformi/tutkinnonosat/4211783.)